

Els horitzons de Catalunya

Eduard Vinyamata
c/ Ricard Calvo, 6
08022 BARCELONA

Tel. 4176210

PREFACI

Aquest assaig ha estat el resultat d'anys de lectures, d'observacions, de reflexions i de converses sobre les ideologies catalanistes.

Haig de dir que he après de tothom, que el que he llegit i el que he escoltat m'ha semblat digne de tenir-se en compte, que no he trobat motius de rebuig perquè la intenció ha estat sempre positiva. Si volgués podria fer altrament, podria començar al meu anàlisi intentant trobar les coses negatives, rebutjables i els punts febles per criticar-los. Però de poc em serviria; hauria acabat perdent el temps desmuntant el que altres haurien intentat construir. Segur que en algun moment, potser, ho he fet, però no ha estat pas la meva intenció inicial.

El meu objectiu ha estat el de fer balanç dels darrers dotze anys de producció ideològica catalana produïdes, dins el règim d'autonomia i des de les possibilitats d'expressió de la democràcia. Conscient i voluntàriament he prescindint dels clàssics del catalanisme, encara que els conec per lectures d'etapes anteriors o per les continuades referències que he trobat en els textos contemporanis. En Prat de la Riba, Valentí Almirall, Armengou, Rovira i Virgili, Martí i Julià, i el llarg etcètera que tot especialista coneix prou bé. Els he deixat de banda relativament perquè la meva intenció és veure les

respostes i reflexions que , amb les condicions i l'entorn que tenim, amb les perspectives i les limitacions del moment que vivim es donen. Produció en uns 20 anys extraordinàriament fèrtil que supera els 100 títols, a més de l'abundància d'articles i revistes especialitzades.

No m'he limitat a una sola expressió ideològica, ni tampoc a la lectura de llibres, també he dedicat temps a llegir les revistes i diaris on podem trobar-hi opinions i assatjos polítics referents a Catalunya. De fet, he consultat moltes més coses de les que es fan constar a la bibliografia que ha esdevingut una mostra representativa però no exhaustiva de les meves fonts inspiratives. L'observació directa dels fets polítics, les converses i discussions amb altres persones interessades pel tema, la meua pròpia reflexió, l'observació de processos polítics semblants o equivalents a d'altres països o l'estudi d'obres teòriques sobre nacionalisme, teoria de la nació i de l'estat, teoria política i, també, el meu interès per molts altres temes que podrien englobar-se d'una manera aproximada en el concepte ampli de la filosofia, han contribuït a configurar aquesta obra. De fet, tot l'humà m'interessa. Les seves expressions religioses, l'aventura científica, els itineraris literaris... Tot això a influït també en les meves reflexions. El procés no ha estat ràpid ni fàcil i segurament imperfecte. Només podria ser considerat com una fita en un llarg camí. Aquesta obra no és únicament meua. És també de tots aquells els quals han contribuït a inspirar-me o dels que he pres fragments del seu pensament. No són únicament els que cito. També són els

altres, els que m'ha estat impossible fer-ho per simples raons de limitació. Les cites han estat com les fites que m'han acompanyat en el meu viatge pel pensament polític contemporani català, però n'hi ha moltes més que mereixerien constar.

De tot el que he llegit no puc dir que hagi trobat pensaments enemics, contraposats a la meua manera de pensar, com a màxim, potser, arribarien a ser adversaris si és que per algú d'ells jo significo una manera de pensar molt diferent de la seva. Més aviat, resto amb el record d'haver llegit paraules amigues, de persones que estimen el mateix que jo encara que puguin fer-ho d'una altra manera, i que pensen en funció de la seva pròpia experiència vital. La nostra feina futura, en bona part, consistirà en unir els troços de la realitat fragmentada per poder obtenir la imatge completa de la nostra realitat col·lectiva.

Mai he pretès que aquesta fos una obra erudita ni definitiva, i no és res més del que cada qual hi vegi i, en tot cas, des de la meua perspectiva és un assaig que ha pretès reflexionar sobre la ideologia nacional catalana i, sobretot, les propostes de futur que s'han fet en els darrers anys. És doncs, una obra oberta a la crítica, l'especulació i l'ampliació. El que voldria és que arribés a contribuir a l'evolució del pensament catalanista i, sobretot, a superar les dificultats que ens barren el pas a nous horitzons de llibertat i de plenitud.

EL PENSAMENT POLITIC CATALA CONTEMPORANI

El catalanisme parteix del convenciment de que existeix una identitat catalana clarament diferenciada de l'espanyola, de que els catalans sabem el què volem, de que disposem d'uns projectes polítics normals i ben diferenciats. Més tard no ens expliquem com pot ser que encara no siguem independents, o de que Madrid no entengui les nostres propostes o de que bona part de la societat catalana no sigui nacionalista o no tingui gran consciència nacional. L'error està en l'inici. El plantejament nacionalista falla en el moment de formular la definició de la nació catalana i torna a fallar al no proposar objectius més enllà dels simplement administratius. No es tracta només de suposar que Catalunya funcioni bé sinó que també cal expressar com volem que les coses siguin. Si només ens limitem a procurar pel bon funcionament de l'economia, del sistema sanitari o d'ensenyament, si el que ens limitem a fer és construir carreteres o fundar universitats sense saber el què volem aconseguir amb tot això, acabarem per reproduir, amb molta més eficàcia, el model provincià espanyol.

Dins el discurs nacionalista, especialment el més radical, es fan anàlisi, interpretacions i valoracions polítiques, fins i tot es diagnostica però no es dona cap recepta, no es presenten propostes ni idees noves. I quan, excepcionalment i després de llargs i repetits intents s'han plantejat innovacions en el discurs catalanista, aquestes han restat sempre en el nivell utòpic sense programa de realització.

Si no som capaços d'expressar amb claredat, especificació i amb determinació el que volem, estem condemnats a desaparèixer per més esforços que invertim. I si en el moment de dir-ho repetim allò que ja tenim i som, també haurem ratificat la desaparició imminent de Catalunya com a nació i fins que hagi algú que proposi de nou ser lliures i explication en què consisteix no existirà cap mena de possibilitat de realització dels somnis de llibertat.

La reivindicació d'independència, i fins i tot d'autonomia, obeeix fonamentalment a un desig de llibertat col·lectiu no satisfet.

Sembla com si el nacionalisme pretengui recuperar l'ancestral llibertat perduda simplement amb la seva invocació.

Aquest desig de llibertat del nacionalisme no es farà realitat pel simple establiment de tot allò que simbolitza. La sobirania, com d'autodeterminació és una pràctica continuament renovada i reestablerta i no pas un atribut reivindicable ni que pugui fixar-se a les constitucions polítiques. El nacionalisme no té sentit si no aspira a la llibertat, una llibertat que no pot reduir-se a la possessió d'institucions polítiques que administrin la societat. La llibertat nacional serà el resultat de la llibertat dels ciutadans.

Així doncs, si el nacionalisme català no promou l'alliberament de les consciències, la forma de pensar i estils de vida originals, si el catalanisme no transforma la societat catalana i l'allibera de la incapacitat o la desorientació que la dependència i sumissió en l'Estat espanyol hi ha provocat, de res servirà.

Les desqualificacions entre "regionalistes" i "independentistes" i fins i tot les que es produeixen entre "espanyolistes" i "catalanistes" em semblen més el drama d'un país a la deriva que intenta trobar culpables, que la tasca constructiva des d'opinions o perspectives diferents i, potser, complementàries. Ja sé que això resultarà difícil d'entendre des de l'escalfor de la discussió o des de la ràbia de la frustració i la impotència, però fora bo pensar-ho dues vegades abans de desqualificar.

Vivim en un país que no s'accepta, especialment pels que el teoritzen. No s'accepta que hi hagi catalans de parla espanyola i tampoc altres accepten la catalanització que trenca el monopoli de la llengua castellana...

El catalanisme intel·lectual s'ha definit fins ara per una constant recerca i justificació de si mateix i és això mateix el que impedeix de trobar-ho. L'única sortida es realitzar-ho i per fer-ho ens caldrà fer altres preguntes diferents a les de "qui sóc, d'on vinc, tinc raó?, perquè és això..." on sóc, perquè és així.... Les noves preguntes haurien de ser: "que vull, com, quan i a on ho volem". Però encara no hem arribat en aquest

Així doncs, si el nacionalisme català no promou l'alliberament de les consciències, la forma de pensar i estils de vida originals, si el catalanisme no transforma la societat catalana i l'allibera de la incapacitat o la desorientació que la dependència i sumissió en l'Estat espanyol hi ha provocat, de res servirà.

Les desqualificacions entre "regionalistes" i "independentistes" i fins i tot les que es produeixen entre "espanyolistes" i "catalanistes" em semblen més el drama d'un país a la deriva que intenta trobar culpables, que la tasca constructiva des d'opinions o perspectives diferents i, potser, complementàries. Ja sé que això resultarà difícil d'entendre des de l'escalfor de la discussió o des de la ràbia de la frustració i la impotència, però fora bo pensar-ho dues vegades abans de desqualificar.

Vivim en un país que no s'accepta, especialment pels que el teoritzen. No s'accepta que hi hagi catalans de parla espanyola i tampoc altres accepten la catalanització que trenca el monopoli de la llengua castellana...

El catalanisme intel·lectual s'ha definit fins ara per una constant recerca i justificació de si mateix i és això mateix el que impedeix de trobar-ho. L'única sortida es realitzar-ho i per fer-ho ens caldrà fer altres preguntes diferents a les de "qui sóc, d'on vinc, tinc raó?, perquè és això..." on sóc, perquè és així.... Les noves preguntes haurien de ser: "que vull, com, quan i a on ho volem". Però encara no hem arribat en aquest

estadi. De fet no existeix encara un catalanisme renovat, només el tímid desig de renovar-lo.

Estem administrant una societat catalana concebuda i controlada per altres. L'autonomia catalana serveix més als interessos aliens a Catalunya que als ^{els} propis catalans. I molts dels que reivindiquen la independència ho fan més sentimentalment que racionalment i, en el fons, els seus plantejaments concrets tampoc modifiquen gaire la situació del poder a Catalunya.

Les dificultats per consolidar o dur a terme els objectius del catalanisme, aquest desencís que ha produït la democràcia i l'autonomia a Catalunya, encara no ha estat explicats a fons. Els arguments que es fan servir resulten ser superficials i poc consistents, es redueix sovint a qualificar al Sr. Pujol de regionalista o al PSC-PSOE de butiflers o a la societat civil d'estar adormida o als militants independentistes se'ls qualifica de terroristes. No; no es tracta de res de tot això. Per a mi les raons de l'èxit reduït o del fracàs relatiu del nostre sistema polític radica en àmbits diferents. En primer lloc diria que estem funcionant amb unes bases ideològiques obsoletes que ens limiten ja d'entrada, que ens falten perspectives i il·lusions renovades. Les expectatives que s'acumulaven a l'inici de la transició política de l'Estat Espanyol ja es trabaven del tot exhaurides. En aquell temps les possibilitats del franquisme eren també esgotades i els projectes i il·lusions n'eren molts, encara que arribaven amb retard.

El que està clar és que molt difícilment es podrà aconseguir, des de Catalunya, transformar l'Estat espanyol en un estat en el qual Catalunya pugui desenvolupar-se lliurement i còmodament. De fet, Catalunya està profundament espanyolitzada i, per contra, Espanya es refractària a qualsevol proposta catalana. És una qüestió simple de relacions de poder.

El que sí podria fer Catalunya és influir a Espanya presentant propostes originals i cercant aliats amb qui compartir-les. Perquè no s'ha intentat alguna iniciativa ibèrica, amb Portugal inclòs, en la que Catalunya hi participi per ella mateixa? O perquè no s'ha creat algun organisme efectiu de relació entre els països catalans o uns altres que recuperin la bona relació amb Aragó o uns altres que estimulin la creació d'una identitat catalano-occitana... O perquè no hem sabut generar una altra concepció de l'Estat Espanyol i encara més tampoc hem sabut promocionar aquesta idea i traduir-la en fets virtuals que generin un moviment de regeneració i competència amb el model d'Espanya dominant...

Alguns com en Joaquim Ferrer en el seu llibre "A mig camí:" "culpen" a la societat catalana de deixar en mans de la nova administració autònoma i democràtica els esforços de realització del país i de la vida col·lectiva. D'altres, com en S. Vilanova, creuen que és a l'inrevés que les administracions públiques catalanes s'han dedicat més a donar recolzament als sectors polítics i econòmics dominants i que menyspreuen les iniciatives

de construcció d'un país amb idees noves i patriòtiques al servei del poble i que garanteixi un futur de plenitud.

Sovint ens trobem amb idees preestablertes, o fruit d'una experiència limitada i arribem a treure conclusions agosarades que, potser més tard, ens adonarem de que no han estat gaire encertades.

Quan es parla dels catalans, tenim la tendència a creure que els 6 milions ho són tots iguals, que tots parlem català per un igual, que tots ells professen els mateixos sentiments patriòtics i que, en tot cas, uns opten per votar a un partit i d'altres a un altre. No caiguem en l'error històric cotmès per l'Estat espanyol. La població catalana no es prou homogènia ni en l'aspecte cultural i lingüístic ni en el polític. Quan les anàlisis es fan al país Valencià o a Catalunya Nord, els plantejaments simplistes són, encara, més escandalosos. Es justifica la nació per la història o per els residus culturals autòctons i la confrontació amb la realitat resulta, finalment, ben poc coincidents.

Al simplificar tan i tan o al confondre desig amb realitat acabem per definir als Països catalans com una nació sòlida i homogènia, que aspira i inexplicablement no aconsegueix, la seva pròpia sobirania. El que ens omple de confusió i de ràbia, element poc favorable als actes positius.

En la literatura ideològica catalana n'està ple de preguntes i respostes sobre qui som els catalans, o els valencians o... també n'és ple d'intents per definir la nació, de demostrar que tenim raó o que la nostra situació és precària. Però tot això, que ha servit en una època en que ni això sabíem o teníem ha esdevingut avui un problema. El problema que genera les paraules i les discussions conceptuals, les demostracions teòriques i el sentiment de frustració de qui intenta plasmar els somnis sobre el paper. Tant de símbols i de paraules ens treurem el temps de viure segons els mateixos principis i valors que hem proclamat. Ja és hora de fer balanç i donar pas a una altra etapa que ha d'estar marcada per la realització dels somnis, no ja pel seu enunciat i la seva reivindicació. Els arguments de que plantejgin la impossibilitat de fer si abans no som, no són més que excuses per no afrontar les coses d'una manera directa. D'altra banda, la defensa aferrissada dels conceptes, (el nom fa la cosa) em sembla exagerat. El nom fa la cosa i la funció crea l'òrgan... No existeix, penso, un ordre absolut, una teoria perfecte que pugui justificar actes de fe en afers que són, en tot cas, aproximacions científiques. Fa anys, juntament amb Imma Tubella, vàrem escriure el Diccionari del Nacionalisme (Edicions de la Magrana) amb el ferm propòsit de tancar aquest tema dels termes i els conceptes. Constato que no ha estat així i que la discussió terminològica a proseguit i prosegueix. Els termes que proposarem eren enunciats però surgien d'estudis i reflexions aprofundides que malauradament no han estat prou debatuts.

En el llibre d'en Joan F. Mira, "Crítica de la Nació Pura" es fa un bon treball sobre la definició erudita de nació que, ben segur, hauria de configurar-se entre els llibres fonamentals de referència. De tota manera, quan dius que "qualsevol definició de nació deixaria fora la major part de les Nacions que formen part de l'ONU"... crec que la seva apreciació no és del tot exacte.

Tots els conceptes socials resulten imprecisos ja que estan sotmesos a canvis constants que els fan difícilment fixables però, alhora, la necessitat de comptar amb conceptes més o menys fiables ens obliga a determinar-los. Tenim en compte aquesta relativitat conceptual (també resulta relativa en el món de la física o de la matemàtica ¹⁾ crec que si existeix un concepte de nació prou sòlid i universal. En primer lloc caldrà discernir entre nació i estat; en segon lloc podem dir que una nació pot trobar-se en situació de formació o de deformació i, per tant, no és un element estàtic i immutable. finalment una nació es defineix per:

a) elements diferencials comuns amb respecte a d'altres col·lectius similars (aquests elements poden ser de qualsevol mesura: culturals, polítics, ètnics, econòmics.

b) consciència de pertanèixer a una comunitat humana i voluntat d'autogovern.

En el llibre d'en Joan F. Mira, "Crítica de la Nació Pura" es fa un bon treball sobre la definició erudita de nació que, ben segur, hauria de configurar-se entre els llibres fonamentals de referència. De tota manera, quan dius que "qualsevol definició de nació deixaria fora la major part de les Nacions que formen part de l'ONU"... crec que la seva apreciació no és del tot exacte.

Tots els conceptes socials resulten imprecisos ja que estan sotmesos a canvis constants que els fan difícilment fixables però, alhora, la necessitat de comptar amb conceptes més o menys fiables ens obliga a determinar-los. Tenim en compte aquesta relativitat conceptual (també resulta relativa en el món de la física o de la matemàtica) i crec que si existeix un concepte de nació prou sòlid i universal. En primer lloc caldrà discernir entre nació i estat; en segon lloc podem dir que una nació pot trobar-se en situació de formació o de deformació i, per tant, no és un element estàtic i immutable. finalment una nació es defineix per:

- a) elements diferencials comuns amb respecte a d'altres col·lectius similars (aquests elements poden ser de qualsevol mesura: culturals, polítics, ètnics, econòmics.
- b) consciència de pertanèixer a una comunitat humana i voluntat d'autogovern.

c) possessió d'un projecte nacional i col·lectiu incompatible amb la subordinació a un altre poder que l'estrictament propi.

Aquesta definició permet ser aplicada universalment, encara que hagi de ser considerada, sempre, d'una manera relativa com també ho han de ser conceptes com estat, classe social o societat, aparentment molt precisos, indiscutits i, fins i tot, menys debatuts i teoritzats.

Si volem aplicar, per exemple, aquesta definició al cas de Catalunya (o del País Valencià...) jo arribaria a la conclusió que Catalunya fora un antic regne que configurà una nació que posteriorment entrà en decadència fins a configurar característiques cada cop més regionals fins el punt en que històricament s'inverteix el procés i s'inicia una renaixença que va fer plantejar-se la reivindicació de la nació com a demostració de la voluntat d'esdevenir lliure i independent. Ja veurem què passa. De moment n'hi ha que diuen que Catalunya és una nació però que no actuen políticament com a tals i n'hi ha que al mateix temps creuen que Catalunya és una nació o una regió dins de la nació o l'Estat Espanyol... Tot plegat, una confusió que no serveix de gaire ja que tan si li donem un qualificatiu com un altre les coses seran o no seran segons elements que no tenen en compte gaire les discussions terminològiques.

En principi, hauria de posseir més poder, un estat independent i sobirà que una regió autònoma. Però això no és així sempre. De que, doncs ens servirà tenir el coneixement pur si la realitat va per altres camins...

Si per un moment ens alliberem del pes dels conceptes rígids i emocionals començarem a comprendre què el problema i la solució als conflictes no passa per l'exercici discursiu sinó que comença quan aquest acaba. De la mateixa manera que ens cal ser nosaltres mateixos, ser lliures i organitzar la nostra vida, també ens cal entendre'ns amb els altres i cooperar per la convivència i les tasques comunes. Estic convençut de que existeixen moltes menys raons pel conflicte de les que normalment s'enumeren i que hem arribat a crear per poder afirmar-nos i per poder competir o defensar-nos dels altres o conjurar les pors col·lectives. Si hagués de fer alguna proposta en acabar aquest llibre i com a resultat de la meua experiència diria que, sense renunciar a res, intentéssim encetar una altra forma de pensar que ens alliberi de les limitacions amb que ens hem envoltat i que ens impedeixen solucionar els nostres problemes.

Tinc la sospita que, salvant les diferències d'expressió i d'experimentació, que són moltes i complexes, tots estem dient el mateix o, al menys, ho intentem. Seria una gran llàstima que perdéssim les nostres energies per discutir de coses que estem d'acord. En l'àmbit de les religions, com en molts altres, està succeint una cosa semblant. S'aixequen conceptes i símbols que

separen i s'oposen els uns als altres quan, en definitiva, no són res més que diferents estats d'expressió i tots ells d'una mateixa cosa: Déu, l'absolut.

Alliberat, en primer lloc, d'aquestes limitacions i dificultats artificials, serem en condicions de poder construir la nostra societat en llibertat, i de relacionar-nos positivament, no abans. De fet, els col·lectius humans, els pobles i les nacions que han arribat a configurar-se d'una manera destacada han estat aquells capaços de construir, de realitzar, un projecte col·lectiu no tan basat en la perspectiva d'autojustificació i autoexplicació. Per contra, el discurs polític català, sigui de la tendència que sigui, beu encara dels grans corrents ideològics tradicionals... El liberalisme, el marxisme o les seves diverses variants, quan no es transformen en un discurs buit i repetitiu. És molt difícil trobar discursos polítics actuals en que es parlin de coses d'ara i des de perspectives ideològiques realment modernes i amb propostes agosarades. Només en àmbits considerats marginats de la política tradicional es poden trobar coses realment noves. El pensament polític català resulta molt tradicionalista, fins i tot el d'autors d'esquerra radical. No es troben reflexions i debats a l'entorn, per exemple de la salut, com a màxim sobre les prestacions de la medicina social, i tampoc és fàcil llegir articles que replantegin el sentit de la vida, els reptes i problemes que genera el desenvolupament científic i tecnològic, els problemes ecològics i les seves repercussions en la concepció del progrés, de les formes de vida i de pensar i en els sistemes econòmics.

En el millor dels casos es citen o es posen referències enunciatives però que mai acaben de plantejar-se clara i directament. Sembla com si el pensament polític català anés vint anys enrera. I això afecta a la vida quotidiana i a la vida política del país. Les ideologies clàssiques varen entrar en crisi fa anys i ara es coneixen els resultats. N'hi ha que parlen dels inicis d'una nova era i fa anys que s'estan fent noves propostes per corregir els problemes contemporanis.

L'obra de Pujol parteix de la idea de conservar i, per conservar, caldrà segons ell mateix, construir i reconstruir, mantenir, salvaguardar, garantir, assegurar, guanyar, lluitar, recordar,... la identitat, la llengua, les formes de convivència, valors morals, estructures econòmiques, símbols...

Els seus llibres assenyalen el punt de partida moral, les intencions inicials, no pas els objectius finals, que resten indefinits, inexpressats.

Els elements morals cristians i polítics de forma podrien definir-se com molt semblants als que UDC en els seus inicis i són, en definitiva, molt característics d'una de les maneres de pensar de molts catalans.

L'afany per conservar sorgeix d'una experiència històrica de postguerra viscuda que ha configurat una manera de pensar i de reaccionar. Cal fer (refer) pobles, cal construir (reconstruir) Catalunya per assegurar el pervindre, la pròpia existència com

a identitat cultural. La característica més destacada del pensament d'en Pujol -i en principi i de manera genèrica del pensament nacionalista- radica en la capacitat d'autodeterminació, el pensar i reflexionar per un mateix.

No existeix en l'àmbit del pensament nacionalista una teoria universal que orienti en el que s'ha de fer políticament. La idea que presideix el pensament nacionalista consisteix en ser un mateix i d'aquí se'n deriva tot un seguit d'adjectius, menors però importants, i és a partir d'aquí, del no tenir una ideologia que ens ampari que generem solucions als propis problemes.

Una mística globalitzadora que estigui per sobre de teoritzadors i d'interessos particulars com sovint ho és la ideologia política. Una mística que doni seguretat i faci possible el coneixement de la llibertat de la que ha de generar-se la pròpia identitat i el país mateix.

Implícitament, Pujol reconeix que no tenim un país propi i que de les vagues referències que es conserven haurem de reconstruir-lo i per això caldrà aconseguir el que d'entrada es pugui, abans de no acabar de perdre el poc que resta.

El cristianisme d'en Pujol és un cristianisme polític més que místic. El seu interès per l'Església és un interès polític, d'aprofitament d'un recurs de gran valor en la formació de les misticismes i les mentalitats de les persones i dels pobles. De

fet, tot el que proposa ho fa per assegurar la supervivència de Catalunya i la manera en que això es pot garantir doten a Catalunya de tot allò que qualsevol poble té o necessita: una mística, un moviment obrer i sindical, una cultura il·lustrada, un govern i una política pròpia no sucursalitzats, unes sòlides, estructures econòmiques i socials, l'escola i la universitat, fins i tot d'un exèrcit...

"No hi ha política possible si abans no hi ha un poble real" Aquest és el seu objectiu: garantir l'existència d'aquest poble, crear les infraestructures del que algun dia, ell mateix intueix, no ha de participar ja que el camí és llarg.

"L'objectiu d'aquest escrit no és comentar amb tot detall el futur del règim polític de Catalunya, sinó simplement, deixar ben establert que sigui quin sigui aquest règim haurà de permetre la creació d'institucions pensades i fetes en català i dirigides al servei de l'home català" (Construir Catalunya).

Em pregunto si això no serà una constant que impedirà imaginar, per fi, el país que es necessita i no tant el que es necessita per fer parviure, simplement, el país.

De tota manera, en Pujol ja veu les necessitats de lligar el moviment nacional amb el Social. Aconseguir millores socials, nivell de qualitat de vida superiors, són objectius importants. En Pujol treu lliçons de la història, del temps de la Generalitat republicana i del període franquista, en el que la

simbiosi de reivindicacions socials i nacionals no era gaire forta i per aquesta raó les coses no anaven bé.

El concepte de nacionalisme per en Pujol, que l'any 1964 era realment de modernització i progressista, trenca clarament amb tota possible idea feixista o conservadora i es situa en l'àmbit profundament democràtic i social. Però no només en una simple autodefinició o en una declaració de principis sinó que ho fa molt més a fons, ho construeix ideològicament de tal manera que resulta un concepte nou i diferent dels conceptes de nacionalisme que inspiren els moviments d'aquesta mena al món.

"El moviment català ha de tenir idea clara que no pot anar a buscar el seu abastament ideològic i la seva justificació política ni en el moviment general dels moderns nacionalismes extraeuropeus ni en la doctrina nacionalista que va dominar Europa fins fa vint-i-cinc anys. Necessita, per tant, una actitud pròpia, que representi l'aportació d'un element nou i positiu a les tendències dominants en l'actual món occidental."
(Construir Catalunya).

A diferència de determinants partits o ideologies, les idees d'en Pujol es fonamenten en la pròpia capacitat de determinació, en la conveniència d'el-laborar un "programa dels catalans", íntegral, que reculli les necessitats dels ciutadans de Catalunya i no pas des d'una Catalunya abstracte i que es projecti vers Europa.

El pensament d'en Pujol descubreix una cultura política ample tant en els aspectes històrics com de filosofia, de sociologia o economia, tant en l'àmbit català com fins i tot internacional, coneix casos concrets de problemàtiques semblants a la catalana com Irlanda o Quebec i la coneix en els seus reptes i propostes polítiques.

El que escriu els anys 50 i 60, vist avui resulta força obvi, realista i perfectament viable, però en aquell temps era realment utòpic i difícil. Realment dona que pensar sobre la qualitat de la política per plantejar desitjos i que aquests comencin a prendre forma.

El ferm propòsit de construir Catalunya porta a la necessitat de potenciar la classe obrera al mateix temps que nacionalitzar-la. El seu plantajament és molt semblant al dels partits polítics d'esquerra i obreristes de caire moderat: la col.laboració d'obrers i classes mitjes, la promoció de l'obrer des del punt de vista cultural, educatiu, econòmic i polític; el rebuig del reivindicacionisme radical i de les formes de dictadura del proletariat o d'instauració de règims polítics totalitaris.

"La manca d'un pensament polític precís fa impossible l'acció. I nosaltres necessitem actuar per sobreviure..." Aquest llibre és l'intent constant de definir aquest pensament polític original que pugui arribar a cohesionar els catalans i a configurar un sentit o una capacitat directiva. Aquest pensament polític el reconeix en aquests punts:

- Promoció integral de l'home
- La llibertat condició primera
- Reivindicació de la democràcia
- Justícia local
- Participació de la classe obrera en el govern del país
- Afirmació de Catalunya com a nació.

Aquesta obra, *Construir Catalunya*, també recull aspectes conjunturals de la seva lluita política i de la vida internacional que l'ajuden a inspirar-li i formar-se políticament: la desorientació ideològica, la construcció de l'estat d'Israel, l'espanyolisme latent de bona part de les formacions antifranquistes, de la necessitat de l'acció com aglutinador i conector de l'ideologisme que condueix a la discussió bizantina, a la crítica estèril, a la confusió de les idees. Es tracta de partir d'idees bàsiques i d'actituds fonamentals com la lleialtat.

La posició no separatista d'en Pujol (dic no separatista, no antiseparatista), resulta interessant d'analitzar ja que és, de principi, una contradicció amb la resta de la seva ideologia nacionalista. Sembla contradictori afirmar-se com nacionalista i manifestar-se tot seguit partidari de continuar depenent d'un estat agressor que no depèn únicament dels vots dels catalans. La possibilitat de que aquesta afirmació de no independència podria ser interpretada com oportunisme polític, resulta insuficient. Existeix quelcom més. De fet, entre una autonomia

ben dotada i una independència mal consolidada les diferències reals són poques i, potser, fonamentalment simbòliques.

Un dels valors destacats de l'obra d'en Pujol és que observa, analitza, diagnostica i prescriu receptes polítiques. Que no es limita com altres ideòlegs a aplicar esquemes teòrics o a frases fetes concebudes a d'altres èpoques i en altres latituds.

Resulta interessant l'anàlisi dels comportaments de l'espanyolisme, que en aquells anys assenyala quin era el canvi de la política anticatalana. En primer lloc diu "se'ns fa passar per retrògrads i barretimaires amb un projecte polític impossible. Més tard, el catalanisme serà qualificat de catastròfic". Aquella etapa, per en Pujol, era la pròpia d'un socialdemòcrata que justifica les revolucions dels pobles o les classes socials, oprimides, que demostren un gran interès per la recuperació i l'accés al poder de la classe obrera, en col.laboració però, amb les classes mitjanes. També reivindica una autonomia de sostres molt alt però mai presten la independència ni la separació d'Espanya. En tot cas, dubta del federalisme el qual considera a estones un concepte equivocat i d'altres creu que ben portat pot donar fruits positius. Però en Pujol també diu que vol que Catalunya també sigui tan normal com Holanda o com Noruega o com Iugoslàvia. Les motivacions d'en Pujol són bàsicament de recuperar psicològicament el poble de Catalunya per assegurar la seva permanència com a tal, que hauran de ser integral en tots els àmbits.

El nacionalisme personalista d'en Pujol es basa directament en les necessitats i anhels de la persona, sense interpretacions mitjanceres. La llibertat, el benestar, l'estabilitat, la convivència, la fidelitat, els valors transcendents.

En Ribó, per la seva banda, secretari general del PSUC i President de la, en aquell temps, Federació Iniciativa per Catalunya, planteja d'entrada, la hipòtesi de que Catalunya (l'any 1988) està patint un important procés de desnacionalització malgrat ésser governada per Convergència Democràtica de Catalunya, un partit definit com nacionalista.

La teoria d'en Ribó es situa en la denúncia de l'increment important de dependència social, econòmica i ideològica de Catalunya i que això es produeix paradoxalment amb un Govern nacionalista. El seu llibre (Catalunya, nació d'esquerra), recull articles, discursos i treballs curts de l'autor i es situa en el període polític en que es presenta i discuteix la LOAPA, al qual suscita un important desenvolupament de l'agitació i el combat ideològic tant des del nacionalisme espanyol com del català i, en especial, d'aquest darrer. El seu llibre n'és una de les nostres. Les reflexions d'en Ribó, tot i ser força conjunturals, destil·len elements ideològics interessants. D'una part acusa la manipulació i tergiversació de la terminologia política de conceptes com nació, nacionalitat, estat, autonomia, etc. que veu favorable a un nacionalisme espanyol al que ell s'oposa.

D'una part, l'obra d'en Ribó resulta ser una bona crònica política de l'oposició, des de postures catalanistes i preocupants pels temes socials. D'altra banda és una interessant i valuosa reflexió sobre el concepte general de nacionalisme i sobre la situació i perspectives de Catalunya. La pèrdua de poder de decisió sobre aquests sectors econòmics, la crisi empresarial catalana, la presència i predomini de la cultura castellana i la feblesa de la catalana, la catalanitat d'amplis sectors socials a Catalunya i la manca de cohesió estructural en la societat catalana són elements que, a criteri d'en Ribó, fonamenten un procés de desnacionalització de Catalunya.

Es important destacar quan diu "En resum, i aquesta és la principal denúncia, la principal autodenúncia que em faig com a diputat i pertanyent a una opció política que s'escau en l'espectre de l'esquerra: estem mancats d'un projecte polític nacional català que tingui base i origen sobretot en les forces d'esquerra. I si entenem que nació és un conjunt de factors més una voluntat política, és greu aquesta mancança de projecte". És important la capacitat d'en Ribó de saber observar-lo a si mateix, a coneixèr-lo a si mateix, assumir-lo tal i com és i ser conseqüent amb els propis valors ètics. La manca de projecte polític nacional és una constant en el moviment catalanista que la prolífica producció "constitucionalista" catalana no aconsegueix superar. Existeix un problema greu en el pensament catalanista: Es reivindica la llibertat per ser i, més tard, no s'utilitza aquesta llibertat perquè es considera que atempta contra la pròpia forma de ser derivada de la història o de la tradició o de la ideologia...

Donat que el catalanisme porta moltes dècades impossibilitat de decidir el propi futur i fins i tot el present, el sentit i la raó catalanista sembla que s'hagi configurat com a resultat de la història i, per tant, tot intent de desviar-ho modificant el seu curs, esdevé una traició, una inconveniència o una tergiversació dels objectius proposats. El problema radica en que és justament una història aliena la que ens ha obligat a ser com som i no si haguéssim estat lliures. Hem conservat el record, el desig positiu de la llibertat però no el sentit de la seva utilitat.

En Ribó també planteja un tema que té un especial interès:

"Donat que la nació és un fenomen complex, crec que tenim al davant un possible parany que cada dia s'està reobrint amb més força, que és quedar-nos reduïts a una expressió d'identitat de llengua i de cultura."

Creo que són importants la llengua i la cultura per a la represa nacional d'un poble, però, com intentaré demostrar, quedar-nos només en aquest àmbit seria també arribar a perdre la llengua i la cultura".

I així és el que s'està succeint. No es dota de contingut a les competències administratives ni a les institucions polítiques ni a les iniciatives nacionals. Disposem de televisió, ràdio, periòdics, universitats i institucions de govern que utilitzen

la llengua catalana però són de mentalitat castellana o, encara pitjor, híbrida. No s'ha après encara a analitzar i crear independentment o, al menys, autònomament i segons els nostres propis interessos i les nostres conviccions. Fa anys vaig escriure un article titulat "Un poble no és una llengua" en el que ja assenyalava els resultats de l'error de reduir el nacionalisme a una simple qüestió lingüística que, tot i ser important, és parcial. Resulta fàcil i acomodaticí reduir-ho a una qüestió de llengua però s'està donant la raó que consti a l'adversari. Si centrem el debat i el discurs catalanista en el tema de la llengua, d'entrada l'èxit d'audiència el tenim assegurat. De sortida haurem perdut definitivament tot, fins i tot la llengua. La llengua no és un element al marge de la resta de la vida humana individual i col·lectiva, sinó que és una expressió del pensament i de l'integralitat de la vida en societat. Aquí és on hem d'adreçar-nos. No pretenguem resoldre el problema amb més crides al voluntarisme, ni emulant al nacionalisme espanyol amb iniciatives regressores de la llibertat. Existeixen formes d'eficàcia superior per desenvolupar la nacionalització de Catalunya.

La reducció de la reivindicació nacionalista al tema de la normalització lingüística ens descobreix, en primer lloc, una manca d'interès o de suficient atenció per altres temes, la incapacitat o el menyspreu per una concepció integral de la nació.

"Amb la normalització lingüística no n'hi ha prou per assegurar aquesta supervivència nacional. Al costat d'aquesta normalització, cal treballar intensament en la normalització nacional, perquè -vull remarcar-ho- la normalització lingüística, en definitiva, és només un aspecte de la normalització nacional. Tant és així que sense aquesta darrera nacionalització no serà possible de convertir del tot en realitat la primera. Perquè podria arribar un temps en què la campanya de normalització lingüística aconseguís que tota la joventut del país entengués, llegís i, fins i tot, escrivís la llengua catalana, però que, alhora, una bona part d'aquesta joventut tingués aquest idioma, com a segona llengua, mentre habitualment continués utilitzant la llengua castellana, per ser l'idioma dels seus pares o per la pressió social d'aquest idioma, majoritàriament emprat en amplis sectors socials". Josep Benet. II Jornades "El Nacionalisme Català a la fi de Segle".

No ignorem que la llengua es genera, desenvolupa o es degrada en àmbits no directament polítics ni jurídics, encara que aquests puguin ser importants.

D'entrada, el nacionalisme català hauria d'acceptar la nació catalana tal i com és per, tot seguit, formular la seva transformació en allò que desitjem. Però en realitat no s'accepta d'una manera equivalent a com Espanya tampoc s'accepta a ella mateixa al no fer propi a parts importants del que considerem dins d'Espanya. Espanya accepta de mal grat i provisionalment tot el que no es castellà, rebutja en la seva

intimitat a Catalunya perquè, diuen, és diferent. Però Catalunya també fa quelcom semblant. El catalanisme accepta en el "millor" dels casos, de mal grat i provisional l'existència de la llengua castellana i del bilingüisme a Catalunya així com les manifestacions culturals genuïnes dels immigrants. Existeix un reflexe condicionat que confon les preferències personals amb la definició de Catalunya. No s'accepta com a propi potser perquè personalment no els agrada les fires andaluses o el flamenc, no s'accepta tampoc l'existència del castellà o del francès en terres catalanes...

El catalanisme ha de donar prioritat a la llengua catalana per raó de coses com:

Compensació pels rals que històricament ha sofert, per preocupar i desenvolupar aquest element propi del patrimoni cultural i en raó a la importància demogràfica i política que té.

Però també ha de fer propi la llengua castellana que és parlada a Catalunya així com qualsevol altra influència cultural que els catalans posseïm. La por que fa Espanya i tot l'espanyol a Catalunya és un problema que es fonamenta en la inseguretat de la seva pròpia identitat nacional. L'intent però d'en Ribó de trobar una concepció alternativa per a Catalunya, de superar els déficits que presenta com a causa de la progressiva desnacionalització de Catalunya no acaba de formular-se potser degut a dificultats internes o externes de la seva organització política o, potser, per unes dificultats ideològiques de

comprensió de possibilitats que són més enllà de la racionalitat dominant. De tota manera, penso que el discurs nacionalista d'en Ribó té, com és comú amb la resta de teories polítiques del nacionalisme català més lúcida i contemporània. Ofereix pistes i referències importants per revisar els conceptes i pautes catalanistes, ofereix també objectius a incorporar a la ideologia o l'estratègia nacional catalana com l'esforç de participació que cal fer de cara a Europa...

Però com molts ideòlegs catalanistes, el discurs finalitza allà on s'acaba l'enunciat. No es presenten alternatives possibles ni es desenvolupen unes altres maneres de pensar, que només han estat reivindicades. Aquesta serà la característica més destacada en aquest període històric de creació i desenvolupament ideològic a Catalunya.

"Un dels fets que sorprenen més a un observador exterior és el caràcter singular del catalanisme: no ha tingut mai en el passat unes expressions polítiques consistentes a favor de la independència i tampoc no ha aconseguit definir d'una manera conseqüent la seva voluntat de refer Espanya o l'Estat Espanyol a partir d'un projecte compartit, plurinacional o federal, que fes possible la lliure estructuració política de Catalunya." (Isidre Molas).

Penso que el catalanisme té defectes i que genera sorpreses històriques i ideològiques, però que no són aquestes. Crec que històricament Catalunya ha procurat, insistentment, trobar un

acord de base amb Espanya que significués la reconciliació, la col·laboració i la participació en un projecte comú fonamentat en el respecte mínim pels drets col·lectius. La història catalana, tres-cents anys enrere, és la història d'aquest intent expressat amb radicalisme o moderació. el que no ho ha intentat mai per pròpia iniciativa ha estat Espanya. L'Estat Espanyol ha deixat ben clar escrit en la seva història els seus intents, insistents en assimilar a les diferents nacions integrades i mantingudes a la força en aquesta situació dins de l'Estat. D'una manera moderada o radical, Espanya ha procurat reduir, hipotecar, assimilar, reprimir, explotar o dominar a Catalunya. Dit d'una altra manera, no veig quan per pròpia iniciativa espontània de la població espanyola residint i no residint a Catalunya s'hagin emprés accions per, per exemple, desenvolupar la llengua catalana, dotar d'autonomia per a Catalunya, impulsar el dret civil català, difondre la cultura catalana al món, respectar i honorar la bandera catalana o finançar el desenvolupament econòmic de Catalunya. Res d'això ha estat fet. Si s'ha fet alguna d'aquestes coses, ha estat feta per iniciativa dels catalans, arrisquant vida o patrimoni. Mai cap espanyol ha mort per les llibertats o els interessos específics dels catalans, mentre que molts catalans hem donat la seva vida, fins i tot combaten contra altres catalans, en favor dels ideals genuïnament espanyols.

L'afirmació d'en Molas hauria de relativitzar-se com a mínim, davant de les idees i els fets protagonitzats pels federalistes Pimargalianos, dels llibertaris, dels cumunistes, dels

socialistes, dels conservadors de la Lliga i d'una part important de la vella aristocràcia catalana que ha procurat més per l'entesa entre catalans i castellans (o espanyols) que aquests últims per entendre Catalunya.

Catalunya ha parlat molt més d'Espanya que Espanya de Catalunya, per la senzilla raó que per Catalunya, vulgui o no, Espanya és un tema indispensable i per a Espanya Catalunya només és una part de l'imperi. El que sí és cert i reconec la raó d'en Molas és quan diu que Catalunya mai ha tingut un projecte polític sense Espanya. En tot cas, jo diria que l'ha tingut però més en la intenció que en la realitat virtual... Catalunya no ha sabut fins ara desenvolupar un projecte nacional independent d'Espanya perquè, al meu entendre, Catalunya és molt més espanyola del que els independentistes catalans es pensen. Les actituds catalanistes són, de vegades, més estètiques que reals... ¿Què és si no les manifestacions esportivo - patriòtiques del Futbol Club Barcelona...?

Si fos cert el que Molas afirma "No es produeix mai un projecte (viàble) per a Espanya, ni un projecte sense Espanya"... Això també es podria aplicar a totes i cadascuna de les ciutats, pobles, regions i comarques de l'Estat espanyol, mai Madrid com a ciutat, o Andalusia o la ciutat de Burgos ha elaborat un projecte propi amb Espanya o sense Espanya. Justament el que ha fet que el catalanisme acabés essent un moviment plural i heterogeni ha estat que tothom s'hi ha apuntat més o menys. A la definició del propi catalanisme.

La política ja no és la simple cotització, l'emissió del vot, la crítica sistemàtica del programa del partit en competència, la militància neurotizada en grupuscles o la militància passiva i folklòrica en les grans formacions polítiques. La política és una manera de viure, de fer, de menjar, de vestir, una concepció del món i de la nostra pròpia vida, una concepció diferent i pròpia... Una manera d'ésser que té molt a veure amb el consum i la producció, amb l'organització del treball i de la societat, amb la guerra i amb la pau, amb l'acció i amb el pensament, amb els sentiments i amb el raïocini.

Fracassat el socialisme històric, perdut el liberalisme en el seu propi terreny, envoltats per un món sense futur, sorgeix la contestació, l'existencialisme, les actituds alliberadores visceral, la imaginació supleix a la mateixa crítica esdevinguda en massa ocasions simple mecanisme al servei de la mateixa alienació.

Els moviments nacionalistes s'imposen al marge sense el consentiment, i fins i tot en contra, de dretes i esquerres de fidelitat estatal. També el moviment feminista, l'ecologista i el pacifista coneixeren un lliure desenvolupament al marge de les ideologies tradicionals empantanegades amb el mercadeig polític i les discussions bizantines d'una història partidista.

Els ideals de l'ecologisme, del pacifisme i dels moviments d'alliberament nacional no poden ésser satisfets ni congeniar amb els interessos creats per la societat caòtica... I, d'altra banda, aquests ideals configuren un tipus de societat a la mesura de les persones, no pas dels grans interessos financers ni de les teories de l'expansionisme i del creixement.

El futur ja no el garanteixen els sistemes morals, polítics i econòmics actuals, aixó resta plenament demostrat llegint el diari o reflexionant sobre la nostra pròpia vida quotidiana, no cal posseir gaires més informacions. El futur serà dels qui el facin factible, no pas dels qui encara creuen en la utopia de l'actual progrés.

En les conclusions dels autors de l'enquesta que la Fundació Bofill va patrocinar per conèixer l'opinió dels catalans respecte a les possibilitats d'independència, aquestes remarquen una nova qüestió pendent i urgent:

"Aquesta nova via que gosem proposar, i que els resultats de l'enquesta semblen aconsellar, demana també una reconsideració a fons del nacionalisme, especialment pel que fa als seus continguts programàtics i als seus fonaments legitimadors. Ens cal un nacionalisme més instrumental i no tan essencialista. Un nacionalisme que sàpiga dibuixar un projecte nacional més preocupat per les diverses realitats que conformen el país tal com és que no pas per mantenir la sagrada flama del purisme patriòtic. Que partís del present i acceptés el repte de

construir un futur creïble arrencant de les condicions actuals. I que no fos, per tant, un mer exercici nostàlgic de recrear enyorances o de capbussar-se en el passat històric a la recerca de vibracions col·lectives que són avui més difícils d'experimentar. Un nacionalisme plural i al dia, a l'alçada de les necessitats d'una societat europea de final del segle XX, que procurés millores concretes per a les persones concretes que viuen al país. Un nacionalisme, en definitiva, que fes possible l'adhesió efectiva i afectiva amb el país no tant per motius sentimentals, estètics, històrics, paisatgístics o folklòrics (i que consti que els valorem molt i no els voldríem pas foragitar) com per motius eminentment pràctics".

En Pi de Cabanyes, a "Repensar(Catalunya" també proposa el mateix i segurament també trobarem altres ideòlegs que, d'una manera o altra, ho fan. Veient-ne una mostra:

"I tanmateix, cal fer l'esforç de situar-se en una mena d'estat mental zero: fer com qui comença de nou, encarar-se a la realitat com si ens aparegués per primer cop davant dels ulls, recuperar la primigènia agudesesa de percepció... És veritat que, entre d'altres coses, el pas dels dies damunt del món ens ha anat esborrant el tradicional imaginari col·lectiu. No hi fa res. No cal que l'ésser humà s'encaparrí en cap mena de pèrdua, sinó que es deixi motivar per la convicció que encara ens queden moltes reserves per explotar i moltes potencialitats per..."

Existeix una concepció bàsica en el pensament "civilitzat" que comparteixen totes les ideologies i que es concreta en la idea que es té del progrés (del projecte de societat), identificat amb el creixement constant. Aquesta concepció fonamental va lligada o és sinònima d'una altra: l'expansió i, conseqüentment, el domini necessari per a dur-la a terme.

El progrés no es concep sense creixement i, conseqüentment, sense expansió; això implica el domini i la centralització del poder, la descentralització de la seva administració, l'explotació que permeti l'acumulació, i l'alineació que signifiqui l'allicència per a exercir el poder; poc importa que sigui justificat tot això per hipòtesis d'origen metafísic, filosòfic o de simple interès personal; poc importa que aquest domini i aquesta alienació sigui duta a terme mitjançant sistemes autoritaris o "democràtics", per una raó o per una altra si, en definitiva, perjudica (ha perjudicat al llarg de tota la història) les persones; de poc serveix continuar prometent un futur ideal de llibertat i de felicitat si portem dos mil anys justificant-ne l'alienació i el seu l'ajornament. fins avui totes les filosofies i els règims del poder han demostrat aquesta lògica del progrés que justifica la desgràcia, a través del creixement i l'expansió que han dut al desenvolupament d'unes societats reprimides, alienades i abocades al caos i a la guerra. Fins avui ha estat inconcebible el progrés sense el sacrifici, l'expansió i el domini i, de fet, les societats que no han posseït aquests principis filosòfics bàsics han passat a jugar un paper molt secundari en la història

sota el domini d'altres. Malgrat tot, les societats "dominants" tampoc poden dir que hagin aconseguit aquells nivells de felicitat i llibertat promesos pels seus promotors; al si de les societats industrials persisteix l'explotació, la ignorància, l'alienació i la repressió de la llibertat individual i col·lectiva i els seus ciutadans no pot dir-se que siguin sans ni feliços. La felicitat ha estat identificada amb el neguit de consumir i la salut relacionada amb l'allargament biològic de la vida, d'una vida saturada de malestar i de malalties. La realitat és una altra, les condicions i les formes d'exercir el domini, l'explotació i l'alienació han estat modificades però això no implica la seva desaparició sinó, en tot cas, el seu recondicionament, la sublimació, la transformació dels sistemes i maneres d'exercir i d'administrar el poder. Per exemple, l'Estat espanyol contemporani, aquest estat democràtic i autonòmic (pre-federal), no ha eliminat cap dels problemes socials plantejats ni ha donat més llibertat real (més poder) a les nacions o regions per ell administrades, sinó que, en tot cas, ha modificat, modernitzat, el sistema d'administració del poder. Que la situació de canvis i d'innovacions, la democràcia i l'autonomia, facilitin la possibilitat de canvis reals això és una altra qüestió; penso que és cert, malgrat el perill del conformisme i l'alienació política que produeix la democràcia, però val més un sistema de democràcia formal que tota la "bona voluntat" dels règims autoritaris i antidemocràtics.

Les autonomies graciosament consentides i instaurades serveixen més a l'administració racional de l'Estat que a les autèntiques necessitats i aspiracions dels pobles i nacions situades sota la seva sobirania. De la mateixa manera que en un moment determinat de la història moderna, els imperis colonials permeteren la independència de les seves colònies a fi de poder-ne mantenir i modernitzar la dependència econòmica, tecnològica, ideològica i militar respecte a la metròpoli; els estats plurinacionals han hagut també de reestructurar-se mitjançant la implantació d'uns sistemes autonòmics que en res alteren les relacions de poder establertes sinó que les reforcen en moments de crisi o de dificultat, en moments de reconversió industrial i crisi econòmica...

La recerca de la identitat cultural, d'unes formes pròpies de vida, ha d'aprofundir els espais històrics viscuts en llibertat i inventar la cultura del futur, una cultura que ha de respondre a les noves circumstàncies tecnològiques, econòmiques i demogràfiques, a les aportacions de les ciències, incloses les socials, i ha d'ésser, per principi, netament alliberadora. Si no és així, tornaran a imposar una lògica, una ètica i unes formes socials i culturals que, tot justificant-se, ens faran continuar jugant el paper d'una oposició reforçadora i correctora del sistema que, de nou, institucionalitzarà, per sobre dels principis ideològics, l'alienació, la misèria i la infelicitat.

Evidentment, el desenvolupament cultural està condicionat per interessos econòmics i inspirat per concepcions ètiques i polítiques de la societat però, alhora, tant l'economia com la política posseeixen uns fonaments culturals indispensables. L'economia no es desenvolupa tan sols per raons d'interès sinó condicionada a unes formes i possibilitats vitals, culturals, i a l'interès per assolir, en tot cas, un estadi, sistema o nivell de vida considerat com a ideal i necessari per la societat o una part d'aquesta.

La independència de les ex-colònies ha derivat, sovint, vers una situació neocolonial definida per la persistència d'una dependència en els aspectes econòmics, tecnològics i ideològics, per no dir militars i diplomàtics. De la mateixa manera, la implantació de règims bilíngües, fins i tot el ple reconeixement de la llengua pròpia dins d'estats plurinacionals o plurilingües, pot donar lloc a un neocentralisme definit per la pervivència d'una dependència cultural i ideològica, a més de les que puguin subsistir clarament, tot reforçant-se, en els nivells jurídic, polític, social, econòmic i militar.

La renúncia al creixement significa renunciar a tota una concepció fonamental de l'economia que fins avui agermana, en la intimitat, liberals i socialistes. La nova economia, l'economia sense creixement, l'economia ecològica, sense expansió, sense aquest principi bàsic, implica un canvi molt més profund que el que pogué significar la revolució burgesa o la socialista.

El respecte a la vida, la cura a no alterar l'equilibri de la natura, el menyspreu de valors abans incontestables com el de consum, el creixement i el del "benestar" material o del "progrés" (el seny de societats desequilibrades), estan fonamentant una altra manera molt diferent de comprendre l'economia, l'urbanisme, la política, l'ètica, la nutrició, la salut, les relacions entre les persones...

La recerca de la identitat, que en un bon començament fou buscada en un intent per recuperar el passat, ho serà ara interrogant el futur, el nostre futur amenaçat greument, no tan sols per la cursa d'armaments entre les grans i mitjanes potències, o la manca de control a l'entorn dels perjudicis ecològics de la indústria sinó per una manera de concebre la vida i unes formes de pensament que condemnen tots els ideals a l'absurd, el ridícul o el fracàs.

Estem arribant a l'etapa de la sinceritat obligada amb nosaltres mateixos, estem encetant el coneixement d'un planeta ignorat expressament, amagat pels núvols d'un triomfalisme, d'una ingenuïtat sense fonaments, per unes ideologies miserables, d'una moral creguda d'ella mateixa. La realitat mateixa ja es farà càrrec de despertar-nos a cops si és que encara pretenen ignorar-la i si és que encara arribem a temps d'obrir els ulls. Avui dia són més de deu els milions de refugiats al món. En aquest planeta nostre moren diàriament unes vint mil persones per causa de la fam, testimonis muts d'una injustícia establerta, cruel i injustificable. Els nens són torturats

físicament i psíquicament per pares, mestres, tutors i adults; tanmateix, el nombre de suïcidis infantils i juvenils és elevat i coneix un increment considerable, milers de criatures de pocs anys decideixen acabar voluntàriament amb la seva vida. El nombre de nens abandonats també és molt important i creix. D'altra banda, hi ha un mercat de criatures, com de fet també es comercia amb la prostitució, l'esclavatge i la llibertat.

La guerra, la inacabable i sacralitzada guerra, sempre justificada i subvencionada, la guerra de milions de morts, d'infinites hores de patiment... L'armament convencional es veu incrementat amb el catalogat com a nuclear, químic, biològic i neutrònic... L'armament nuclear acumulat per les potències del món és capaç de destruir el planeta més de deu vegades si això fos possible. Els exèrcits i l'armament costen al món molts bilions de pessetes, en quantitats suficients com per a eradicar la fam, la ignorància i la malaltia.

El perill de les centrals nuclears també és considerable. Cada central de potència mitjana produeix l'any l'equivalent a dues-centes "taronges" de material radioactiu, material que es desactiva al llarg de tres o quatre mil anys i que fins ara no hi ha la possibilitat de desactivar artificialment per la qual cosa és emmagatzemat en condicions que no en garanteixen la seguretat; l'erosió i la fenomenologia geològica ocasionen alteracions greus en els containers de material radioactiu; cal tenir en compte que només amb una sola d'aquestes "taronges" radioactives és suficient per fer desaparèixer la vida damunt

del planeta; un simple càlcul aritmètic ens donarà una idea aproximada del problema.

Hi ha altres orígens contaminants: normalment, la societat industrial genera abundant i variada constaminació ambiental; l'aigua, la terra, els aliments, l'aire, la biosfera...

tinguem també en compte que les causes de mort prematura i de les malalties tenen un origen social en la seva major part. El cor, el càncer i els accidents laborals, de trànsit i les guerres signifiquen les fonts principals de morts prematures. El tipus d'alimentació, les condicions de vida, les concepcions de la mateixa salut són els fonaments d'una vida humana degradada... Si per un cantó les societats industrials han aconseguit reduir la mortalitat infantil i allargar la vida, d'altra banda també és cert que s'han incrementat el nombre de malalties.

En un altre ordre de coses, no podem oblidar que molts recursos naturals com l'aigua potable, l'alumini o el coure, per només citar-ne alguns, es troben en estat avançat d'esgotament, molt poques dècades resten per veure'n la fi. Potser arribarem a trobar altres materials o sistemes que puguin substituir els ja esgotats, realment és una possibilitat, com també és possible que no hi arribem a temps o que hàgim de pagar un preu massa alt.

Els canvis de clima també representen un perill latent no gens desdenyable. D'ací a pocs anys es modificaran les condicions climàtiques de moltes regions mundials... El procés de desertització es farà extensió a regions que fins ara poden ésser considerades com temperades i fèrtils.

L'atur, aquest fenomen endèmic, la subcol·locació, el treball a la cadena, les feines perilloses i mal protegides, les llargues jornades de treball, el treball sense vocació, els llargs desplaçaments del lloc de residència al de treball, són només algunes característiques sobresortints d'unes relacions de producció que, sigui el règim que sigui, encara no ha suprimit l'explotació i l'alienament.

La inseguretad ciutadana, els actes de violència, la imposició i el frau quotidià. La inseguretad produïda per la incompetència, per raons comercials o polítiques, per la misèria i la ignorància, per l'aprenentatge dur de la vida en societat, per l'exemple de la violència institucionalitzada de les jerarquies, a causa dels valors culturals que sacralitzen la violència i l'agressivitat.

El control en les societats més desenvolupades industrialment i econòmicament s'exerceix de manera creixent mitjançant sistemes científics (la informàtica) i tendeixen a reduir el dret a la intimitat i la pròpia llibertat; el control policíac també és creixent.

Les malalties urbanes, pròpies de les nostres societats, els desequilibris psíquics i emocionals, la forta pressió psicològica i la tensió laboral, política o econòmica també són causa de nombroses malalties, d'actituds antisocials, de situacions indignes.

No crec que els problemes actuals puguin ésser reduïts a qüestions conjunturals ni a una simple "crisi" de creixement ni al mal funcionament dels règims polítics o econòmics actuals. Els problemes que avui es plantegen, difícilment imaginables en altres èpoques, superen tot càlcul ideològic tradicional, qualsevol tecnicisme interpretatiu, qualsevol acte de bona voluntat o d'aparent bona fe.

La simple relació dels fets i dades és aplicable tan al bloc capitalista com al socialista, cosa que ja demostra que tant un règim com l'altre tot i reconeixent uns certs aspectes positius no aporten més que un balanç deficitari, caòtic i inacceptable. La relativa llibertat individual dels règims liberals n'és un valor apreciable; els règims comunistes, la seva aparent socialització no és més que l'etern subterfugi dels qui encara no s'atreveixen a reconèixer el greu error de continuar confiant, encara que sigui indirectament, en l'avortada revolució socialista.

El joc polític democràtic ha esdevingut un espectacle avorrit i perillós, sense massa possibilitats d'obtenir resultats mentre no siguin canvis aparents o canvis en la gestió del poder

establert, incapaç de donar resposta ni a llarg termini als greus problemes existents. Fins ara, els grups pretesament revolucionaris tampoc no han sabut presentar alternatives practicables i han caigut en el radicalisme estètic de les formes. No és el mateix rebutjar el sistema que posseir la capacitat de transformar-lo, de transformar-lo sense el caràcter simplista i traumàtic que portaria cap a l'acceleració de la seva destrucció o el naixement d'una reacció justificada.

La Internacional socialista es troben dins del mateix guirigall d'interessos comercials, estratègics i polítics que qualsevol altra organització multinacional amb el poder com a objectiu; no tan sols han perdut les seves característiques clàssiques de defensors i pomotors d'uns valors morals, sinó que s'han transformat en els més fidels i eficaços conservadors d'un tipus de progrés i de societat altament injusta i perillosa.

La política tal com s'entén és una qüestió externa a la vida de les persones, una professió en tot cas, una dedicació parcial, una targeta de crèdit... Hi ha hagut canvis molt importants que han desdibuixat i deixat sense bona part de sentit les ideologies tradicionals... Les estructures de classe s'han vist modificades, la manera d'exercir el poder també (especialment en els règims democràtico-liberals), els costums són més una conseqüència de la publicitat comercial, de la manipulació de l'opinió pública mitjançant la programació dels mitjans de comunicació social, que de l'espontaneïtat o el raciocini davant les necessitats i les conveniències de les persones. El sistema

productiu, les relacions comercials, els programes defensius, la policia, els productes "culturals" o ideològics, el consum, bona part de l'esplai, han conegut una important transformació.

Com molts altres llibre apareguts la dècada dels 80 "Serà el 1992 l'any de la independència de Catalunya" és aquest un recull d'articles de persones que comparteixen unes mateixes idees o almenys d'unes tendències similars. En aquest cas són els que s'apliquen a l'interior de les teories sociològiques d'en Muñoz Espinalt: la psicoestètica aplicades a la política catalana i des de conviccions independentistes.

Es una obra que, en el seu conjunt, insisteix en uns eixos fonamentals: en primer lloc són les característiques sociològiques dels catalans que predeterminen més reaccions davant del tema polític i més concretament del nacional. Reaccions que són qualificades de negatives degut a una llarga història d'opressió i de submissió. Així doncs, caldrà modificar en primer lloc aquest estat psicològic negatiu si el que es pretén és alliberar el país de dependències inconvenients.

La tasca dels psicoestetistes resulta força interessant perquè resulta complementari d'altres anàlisi sobre els fenòmens polítics. Determinats els costos polítics, econòmics, etc., en general que representa la dependència de l'Estat espanyol, determinats doncs uns objectius alliberadors, cal establir la manera d'aconseguir-los i les dificultats a superar. I la primera dificultat és en nosaltres mateixos. En Mn. Armengou ja

ho sintetitzà en aquesta frase: "El gran responsable de totes les dissorts de Catalunya, des de Casp fins a la fi del món som i serem nosaltres, els catalans (Justificació de Catalunya)". Aquesta manera d'observar els fenòmens socials resultat molt avançada i estimulant; les noves recents recerques de la física teòrica quàntica venen a dir que la descripció del que s'observa és molt relativa i que el que realment compte és l'observador, que l'observat no és res més que una projecció de l'observador.

Si tenim en compte la influència conceptual i metodològica de les ciències físiques i exactes o pures en les ciències socials, ja podem començar a imaginar quines seran les repercussions sobre les discusions polítiques des de les perspectives quàntiques.

Les idees dels psicoestetes parteixen d'anàlisis sociològiques dels catalans i dels espanyols, el que obre interpretacions força interessants que no podem menystenir però com molts altres analistes i teòrics del catalanisme acostumen a partir del criteri que la nació catalana és una realitat virtual que no pot ésser posada en qüestió sense passar a ocupar el lloc dels enemics de Catalunya. M'explicaré: El nacionalisme es una reivindicació de la Pàtria, dels interessos col·lectius davant d'altres col·lectius, la seva justificació es fonamenta en la identitat, en l'expressió del col·lectiu del que es forma part, de la Pàtria. és a dir, d'alguna manera som nosaltres mateixos la nostra pròpia identitat.

Així doncs, qüestionar-se a un mateix es considera traïció. Però pot ésser que no sigui traïció, ben al contrari. L'interès per un mateix o per la pròpia pàtria no exclueix la possibilitat d'autocrítica, d'autoanàlisi i la voluntat de participació en la pròpia definició i en la construcció o modificació de la pròpia identitat. Les nacions no són entitats abstractes, ni inamovibles, ben al contrari. La nació és el resultat de la nostra participació en la vida col·lectiva. En el pensament polític català es dona la paradoxa d'aspirar a la llibertat per no exercir-la, el que provoca una constant insatisfacció i una permanent contradicció amb nosaltres mateixos.

La perspectiva psicològica i, si volem en una dimensió molt més ample, l'espiritual resulta fonamental i, malauradament, poc atesa en el si del catalanisme. En Pujol ho reivindicà els anys 50 i 60, en Martí Julià a la seva manera també al proposar la creació d'una religió específicament catalana. En Mn. Armengou i d'altres, a la seva manera, també li otorgaren una importància cabadal. Sens dubte, cal desenvolupar molt l'àmbit espiritual i místic, -a més d'altres coses, evidentment - dels catalans, insuflar ànima al pensament catalanista. No em refereixo a estratègies polítiques amb esglésies catalanes o la utilització de símbols religiosos en el marketing polític. Això en té poca importància i, fins i tot, em sembla groller. Em refereixo realment a l'espiritualitat i el misticisme genèrics i com a element molt important en la vida de les persones i, per tant, fonamental en la vida dels pobles.

Sobre la llengua, ha recaigut el pes simbòlic de la defensa de la llibertat nacional catalana, cap altre element el representa amb més claredat i contundència. I això penso que és un error. Un poble no és una llengua. És molt més; ho és l'economia, les formes de viure, de pensar i de sentir, les estructures socials i administratives, les lleis, la política en general...

No es tracta únicament d'aconseguir la plena normalització lingüística, sinó molt més. La normalització de la llengua, a l'extrem podria arribar a fer-se sense ni tan sols autonomia. O dit d'una altra manera, la llengua, tot i ser important, no és pas l'única cosa que interessa. Interessa que podem manar a casa nostra, que podem decidir sobre les nostres vides en general i en tots els àmbits i, evidentment, en el lingüístic també. Podria passar que per donar tanta importància a la llengua ens oblidéssim de moltes altres coses... Es com si només donéssim importància a l'aspecte jurídic de l'acte d'independència o als símbols nacionals... Arriba a passar llavors que ho acabes aconseguint; Et quedes només amb la simbologia. Això és el que a moltes excolònies són independents formalment, disposen de tots els símbols i institucions nacionals... I cap dels continguts ! Aquests continuen en mans de l'antiga metròpoli o de les multinacionals. No tenen independència econòmica, ni ideològica, ni cultural, ni en la defensa, ni en la diplomàcia, potser fins i tot ni en la llengua...

Amb el tema de la llengua, tot i que pugui semblar una paradoxa, caldria parlar menys i fer més. Caldria promocionar als que viuen de la llengua (als escriptors, als periodistes i mitjans de comunicació...) fins i tot internacionalment. Caldria seduir a persones d'altres llengües a que coneguessin i fessin seva la nostra llengua. Caldria fer del català una llengua atractiva, útil, prestigiosa...

Com fer-ho? Alguns creuen que cal fer lleis que obligui, d'altres creuen que cal alliberar-nos de tota llei. Tots dos tenen raó i a tots dos, al meu entendre, els hi falta quelcom més. Les lleis es fan quan es poden complir i fer complir i com a complement, si cal, de moltes altres mesures. La llei també ha de respectar la llibertat de tots. Crec que les mesures realment d'eficàcia i de respecte són les que incideixen més en el context antropològic, sociològic i econòmic i no tant en el jurídic i polític que acostumen a violentar. Resulta, doncs, fonamental per a la plena normalització lingüística fer de la cultura catalana una cultura capaç, competitiva i dinàmica... que es promocióni a si mateixa sense necessitar les crosses del voluntarisme o l'ajut de la llei per establir-se.

No creem conflictes allà on podem trobar-li solucions tècniques. No fem servir la llengua d'ajuda política ni d'escut protector. Evidentment jo no estic del cantó dels que actuen per reduir el català a un simple dialecte en vies de desaparició. El meu objectiu és un altre ben diferent: jo desitjo i treballó perquè la llengua catalana sigui plenament normal i, fins i tot, perquè

arribi a ser una llengua d'interès mundial. No la vull reduir sinó desenvolupar.

Que el radicalisme no ens enlluerni. No es tracta, simplement, de tenir un estat, per exemple, sinó de tenir un estat propi, original, aquell que convé, no qualsevol cosa.

Resulta molt difícil treballar únicament sobre idees i amb aquesta aprensió que es té, justament, per fer-les realitat. Si per una banda el tòpic ens diu que els catalans som molt pragmàtics, jo afegiria que a excepció en política. La producció ideològica d'aquests anys és remarcable si ajuntem llibres, revistes especialitzades, articles a la premsa, tertúlies i pamflets, es superarien els 200 volums en menys de 20 anys. Per contra, les idees que s'expressen no han variat gaire i, d'una altra banda, les realitzacions directament polítiques originals són escasses.

Aprofitant la figura i l'obra d'en Rovira i Virgili, en Sobrequés aprofita per fer una apologia del federalisme. La reivindicació federalista forma part del cos ideològic bàsic dels socialistes catalans i d'una manera molt més feble de la del PSDE... No sé si es podria dir que el federalisme a Catalunya és un component ideològic per la integració democràtica i subtil a Espanya o representa, realment, la garantia de respecte que Catalunya demana a l'Estat espanyol.

Aquesta és la diferència fonamental entre les dues grans tendències polítiques catalanes: uns procuren per la integració de Catalunya a Espanya (així com també d'Euskadi, País Valencià, Galícia...), els altres per l'adaptació d'Espanya a Catalunya (així com també a Euskadi, etc.).

De fet fa, com a mínim, 200 anys que es segueix majoritàriament la pauta dels primers: integren Catalunya a Espanya. Evidentment amb la pèrdua d'identitat catalana i l'extensió de les característiques castellanes. Espanya, com a màxim, a arribat a acceptar durant els períodes democràtics, l'existència dels catalans sempre i quan sigui dins el territori català i no representi modificar les característiques dels castellans visquin o no a Catalunya. Com a màxim s'accepta, com a mal menor, que el problema català sigui un afer intern i exclusiu dels catalans. Mai s'ha considerat el català com un valor espanyol que calia protegir i potenciar i no em refereixo al folklore ni als símbols, sinó a la llengua, la cultura i, sobretot, a les idees polítiques i la capacitat de concebir al món i de viure'l, és a dir, la capacitat d'autogovern. S'accepta Catalunya quan aquesta deixa de ser-ho en els seus aspectes importants. Catalunya seria acceptada per Espanya quan els catalans arribin a ser com els andalusos, uns espanyols integrals que conserven un accent curiós, unes receptes de cuina i algun ball folklòric. Per contra, els nacionalistes catalans no arribaran mai a acceptar a Espanya fins que aquesta deixi de ser el que sempre ha estat i es transformi en una altra cosa resultat de la unió igualitària dels diferents pobles que

conviuen dins de l'Estat espanyol tot permetent la plena llibertat de cada un d'aquests.

Això voldria dir que l'Estat Espanyol hauria de potenciar tan o més la llengua catalana que la castellana, que no podria inmiscuir-se en els afers propis dels catalans o que els catalans podrien participar dels afers propis dels castellans o dels andalusos en la mateixa mesura que ho farien a l'inversa...

La solució federalista és més teòrica que pràctica, a la fi del procés es recrea un poder centralista renovat que no solucionaria els problemes sinó que els aplaça en el seu profit. Cap règim federal ha acatat respectant amb integritat els drets dels socis, sinó que, més aviat, la federació ha servit per als interessos centralistes. En tot cas, si han perviscut una certa democràcia municipal i regional ha estat per la incapacitat d'exercir amb eficàcia el poder centralista dels imperis que han hagut de dotar-se d'organismes de descentralització.

Resulta curiós constatar que el foment de les idees federalistes es produeix principalment a Catalunya no pas a la seu de l'Estat que, de fet, no necessita federalitzar-se mentre no sigui per evitar la separació d'alguna de les parts del que és usufructuari.

No ens enganyem. L'interès per evitar la separació o, fins i tot, l'increment de l'autonomia d'una part del territori que es domina és perquè aquest domini resulta econòmicament profitós. No ho és per raons sentimentals ni teòriques, de la mateixa manera que quan un territori vol independitzar-se és perquè la població que la habita n'està convençuda de que lliures podran ésser més pròspers.

Les constants reivindicacions espanyolistes de solidaritat (tothom ha d'ésser solidari amb Espanya i Espanya no ho ha de ser amb ningú) que exigeix de Catalunya i d'Europa és, simplement, un recurs psicològic per procurar per als seus interessos. Espanya demana i exigeix la solidaritat de Catalunya per atacar i desqualificar els catalanistes amb inconfessables complexes de culpabilitat generats per segles de dominació espanyola. En nom de la solidaritat es desposseeix a Catalunya de les seves llibertats i el seu patrimoni... Si tan sensibles són els espanyols a valors com el de la solidaritat hauran de convenir que Catalunya ha estat i està finançant, des de fa molt de temps, les despeses d'un Estat espanyol que no beneficia a Catalunya i que, per una altra banda, es mostra absolutament insolidari amb Catalunya des del punt de vista polític i cultural. Si els espanyols fossin tan solidaris amb Catalunya com els catalans ho som amb Espanya, aquests aprendrien la llengua catalana, no obstaculitzaria l'exercici de la llibertat col·lectiva dels catalans i procurarien resarcir als catalans dels perjudicis que Espanya a causat a Catalunya amb els llargs períodes de dictadura i de polítiques contràries a

Catalunya, tan des del punt de vista cultural com econòmic. Però Espanya reclama de Catalunya solidaritat econòmica per desenvolupar Madrid o Andalusia i nega a Catalunya no ja la solidaritat, sinó fins i tot el dret de voler autogovernar-se.

El llibre d'en Moles és, en definitiva, una apologia del federalisme, d'un federalisme que ha estat l'etapa històrica anterior del moviment catalanista, d'un federalisme que només interessa per integrar Espanya a bascos i catalans, a qüestions més de forma que de contingut. D'un federalisme al servei de les raons de l'Estat espanyol que concebut per donar la llibertat a Catalunya; un federalisme que, a la fi, només pretén conservar els privilegis dels que usufructen l'Estat espanyol.

Fent un paral·lelisme. A tot arreu es coneix la llengua castellana com espanyola. És a Catalunya on la llengua espanyola és coneguda com a castellana per evitar que els catalans arribin a la conclusió que la seva llengua no és espanyola. Mai els espanyols canviaran la denominació internacional de la llengua espanyola per al de castellana perquè es veurien obligats a reconèixer que el basco o el català també són espanyoles. Si això passa amb un tema parcial com el de la llengua, què passaria amb la resta dels elements constitutius de la vida política d'una comunitat...?

Es planteja constantment el problema de relació entre Catalunya i Espanya i es dona repetidament la mateixa solució: El federalisme com a sistema de diàleg.... Però el federalisme no

serveix per dialogar sinó per administrar ! Tornem a ser al mateix lloc. Fa dècades que el catalanisme no para de donar voltes mentres Espanya intenta aturar-lo com sigui.

El problema de diàleg entre Espanya i Catalunya planteja, abans que cercar el sistema òptim de comunicació, el saber de què volem parlar, què és el que cada un vol. M'imagino que Espanya vol, simplement, poder comptar amb els beneficis de Catalunya i haver de renunciar a les mínimes coses. Però Catalunya, penso, encara no sé si sap el que vol. El problema està a Catalunya i no a Espanya. El drama és nostre; una part dels catalans han renunciat a fer-se preguntes sobre ells mateixos, al menys com a catalans, però una altra part continuen intentant pensar al marge del que pensi Espanya i aquests no sé si encara ho han aconseguit. De que serveix pensar per un mateix al marge d'Espanya. D'entrada les dificultats es multipliquen. Pensar al marge d'un altre ja és començar a pensar per un mateix. Espanya és un gran Estat però això també limita mentre que la relativa inexistència i proximitat de Catalunya (com estat, em refereixo) dona molta més llibertat per imaginar i concebir una societat renovada que superi limitacions i entrebancs en la seva formulació. Em resulta molt més fàcil intentar projectar i participar en una societat de les dimensions i la proximitat (en tots els sentits) com Catalunya que en un altre molt més heterogènia, extensa i menys a l'abast com Espanya, encara que, evidentment, també calgui pensar en Espanya, Europa i el món.

Els autors del llibre "Federalisme i Estat de les autonomies" tenen els propòsits de demostrar històricament que l'independentista a Catalunya no ha tingut relevància, que el catalanisme no és pas monopoli dels partits conservadors, que el federalisme ha estat històricament l'element ideològic dominant dins les doctrines catalanistes, que el federalisme és el sistema polític més convenient a Catalunya i Espanya... Aquest és el missatge del llibre, segurament, que marca una de les dues tendències del catalanisme, aquell que predica l'acabament del problema català mitjançant una rendició honrosa a Espanya, la integració, amb condicions, a l'esperit i al projecte espanyol. Està per veure, però, si l'Estat acceptaria les condicions de la rendició o si intentaria rebaixar-les tant com sigui possible a través d'un llarg període de negociacions o d'incumpliments. Al meu entendre, fa segles que el sobirà Regne d'Espanya ha pogut corregir el seu destí i construir un estat en el que es respecti com a propi les diferències dels altres, però no ha estat així. Mai l'Estat espanyol a donat res gratuïtament i per propia iniciativa. Em sembla que el model que propugnem forma part de l'experiència històrica irrepetible i, d'altra banda, ja obsoleta. Així ja hem vist el relatiu fracàs pràctic dels règims federals i, en el cas d'Espanya, la impossibilitat d'establir un diàleg sense que les dues parts, i no només una, comptin amb prou forces com per fer-se escoltar.

Llegint el llibre d'en Jordi Ventura "Les cultures minoritàries europees" on diu que: "Fins ara, pràcticament, l'estudi dels nacionalismes s'havia arraconat dins un patriotisme sentimental,

mancat de base científica i adhoc indagat vers les pitjors observacions imperialistes, en perjudici dels més legítims i veritables interessos nacionals".

La definició, però, del concepte nació resta per a mi insuficient. En Ventura el redueix a la llengua i al territori i arriba a dir que "si per saber quan i fins on hi ha una nació hom no admet el criteri lingüístic, pres històricament i corregit en certs casos pel criteri demogràfic, només resta el criteri estatal, o sigui, el sosteniment dels imperialismes establerts; o potser també, un vulgar oportunisme que obligui als seus partidaris a ésser en allò que concerneix les qüestions nacionals a una mena reraguarda del moviment històric.

Des del meu punt de vista i des de l'òptica política, crec que el factor més important és el de la consciència voluntat d'ésser lliures, d'autogovernar-se i de ser sobirans. En un segon lloc també important i que d'alguna manera justifica a confirmar el primer, n'és la possessió d'una identitat original, de característiques diferencials que la defineixen amb respectes a d'altres comunitats sigui per la llengua o per qualsevol altra característica d'ordre social, cultural, ètnic, econòmic, històric, geogràfic, etc.

Els meus arguments són: tota teoria general ha de poder ésser aplicada o corroborada en qualsevol cas, no pas únicament en alguns casos ja siguin històrics o geogràfics. En el cas de la llengua no trobaria justificació teòrica de cap mena per a les

desenes de països (estats ?, nacions?...) que tot i tenint la mateixa llengua configuren no només estats independents, sinó també identitats diferenciades i una clara voluntat d'autogovern. Existeixen molts altres arguments per invalidar la definició de nació fonamentant-se només o principalment en la llengua.

De totes maneres, en Ventura aporta substanciosos arguments per ajudar a comprendre la teoria de la nació i la importància d'aquesta dins l'àmbit de les ciències humanes i socials. El seu llibre haurà de ser llibre de pas obligat per aquells que vulguin anar més enllà de la comprensió del fenomen nacional.

Una de les conclusions a que és fàcil d'arribar amb la lectura de la Ideologia Nacional Catalana (Francesc Mercader i altres) és que els catalans han pensat molt més en Espanya que els espanyols més genuïns. Això representa el drama d'aquest estat: Els catalans que al pensar en Catalunya han concebut eltrament Espanya han acabat per oblidar-se o s'han distret del projecte de la pròpia llibertat de la Pàtria més propera, de Catalunya. Per contra, els espanyols que tan escàs interès han demostrat per Catalunya i per modernitzar Espanya han acabat concentrant els seus esforços nacionalistes en veure com reduir els catalans.

La divisió formal que es fa del catalanisme: romàntica, tradicionalista, radical, burgesa, catòlica, federalista i marxista - anarquista resulten ambivalents. D'una part facilita

la comprensió del fenomen que s'intenta descriure però, d'altra banda, potser el complica ja que obliga a conèixer el significat de les qualificacions i les seves evolucions històriques i ideològiques de tòpics més que de conceptes, com per exemple: burgés, catòlic, etc. que tenen una connotació més partidista que quantifica.

Al llarg del llibre d'en Mercadé es nota la influència d'en José A. González Casanova, la seva particular visió de Catalunya i de la seva relació amb Espanya. Existeix un intent constant per demostrar que la major part del catalanisme no és independentista, fins i tot aquell que demana l'autodeterminació i la sobirania per Catalunya sinó que les aspiracions catalanes no són més que les aspiracions de llibertat però expresades amb ambigüetat el que resulta contraproduent al mateix catalanisme al provocar les suspicàcies d'Espanya i, alhora, condicionar fortament la mateixa formació de la llibertat reclamada. I és molt possible que tinguin raó.

Ja he dit en altres ocasions que la història del catalanisme es la història de la reivindicació de la llibertat que no es decideix a exercir. Fins i tot quan la confrontació armada ha estat present a Catalunya, aquesta ho ha estat més que circumstancial.

"La ideologia nacional catalana" és una obra que dóna fe de les ideologies catalanistes sense entrar, però, en la seva raó de ser ni en els seus objectius polítics. Es limita a deixar

constància de que existeix i d'algunes de les seves característiques en relació a les ideologies universals de l'època. Al no entrar en les motivacions i els objectius la comprensió de la ideologia nacional catalana resulta molt parcial i incompleta. Però de tota manera això no és "culpa" dels autors del llibre, ja que aquesta també és una característica força comú en els ideòlegs catalanistes. El catalanisme ha justificat la seva existència en la manca de llibertat col·lectiva i, fins i tot, individual; però poques vegades ho ha fet justificat per uns objectius i projectes que la manca de llibertat impedién. Ha estat, en tot cas, una motivació a la passiva, contemplant-se en el passat, rara vegada en el present o el futur.

Històricament, perduda la llibertat per ser, Catalunya ha intentat ser-ho a través de la llibertat d'Espanya i Espanya ha interpretat que la intenció de Catalunya amb respecte a Espanya era la mateixa que aquesta havia tingut amb Catalunya: dominar-la. És, en definitiva, la història d'una incomprensió que només pot variar el dia que una de les dues parts s'adoni de la pròpia i real identitat o Espanya admet a Catalunya i deixa de ser el que ha estat fins ara, o Catalunya comença a ser el que fins ara no ha pogut ser.

Una de les conclusions a les que podem arribar en acabar la lectura d'aquest llibre és que la ideologia catalanista i, fins i tot la independentista, ha trobat expressió en totes les ideologies socials i polítiques. Han estat socialistes,

anarquistes, comunistes, democristians, conservadors, republicans, fins i tot monàrquics i partidaris de conservar una certa unitat de l'Estat espanyol als que han propugnat el respecte i el desenvolupament de la nació catalana fins a límits que podrien ser qualificats d'independentistes.

Alguns estudiosos han cregut que la reivindicació nacional catalana ha estat cosa de la burgesia (Solé Tura); d'altres creuen que han estat les capes profundes (Termes); el fet és que no cal discutir gaire. Potser en un període determinat ho han estat uns, i d'altres en un període diferent. El cert és que la Pàtria és de qui la reivindica i la reivindica qui la necessita per ordenar la pròpia vida col·lectiva i trobar solució a les pròpies necessitats i somnis. Catalunya ha estat, al llarg de la història, reivindicada per tota mena de catalans, de classes socials, grups i col·lectius de tota mena i, avui, no és únicament una reivindicació de catalans ancestrals sinó també de catalans de tres generacions, de dues, d'una i d'altres que han arribat fa molt poc temps atrets per Catalunya.

Catalunya continuarà reivindicant la seva independència mentre la Pàtria s'identifiqui amb els somnis dels que viuen a Catalunya.

"Res més senzill ni més comfortable, per a un poble com per a un individu, que considerar-se "víctima" i atribuir l'origen de les seves desgràcies o dels seus errors a una dolorosa interferència aliena (...). No seré pas jo qui negui la

trascendència dels factors "externs" que hagin penetrat de manera poderosa a la vida d'un poble (...). La nostra feblesa no depèn tant dels atacs i de les maquinacions d'un enemic hipotètic o real, com d'una predisposició pròpia, anterior, que no ens permet de contrarestar-los amb eficiència, i posterior, que ens impedeix de superar-ne els resultats desastrosos..."

Així s'expressava en Fuster en les seves primeres pàgines de "Nosaltres els Valencians". Així concluïa el seu llibre "Justificació de Catalunya" en Mn. Armengou.

Ha hagut un temps llarg en el qual s'ha cercat el sentit i la raó en el passat. Del passat venia l'explicació del que hauriem pogut ser i del que som. El passat és el testament, les darreres voluntats de la història, que ens obligaven a ser continuïtat del que fou i durant temps això ha justificat i satisfet les propostes patriòtiques i ha generat, sens dubte, els inicis del renaixement de la nació catalana, d'una nació que ha patit la llarga malaltia de la decadència. Però avui la medicina històrica és ja insuficient. Ha rebifat un cos agònic però ara no pot fer que torni a caminar i a viure amb normalitat; caldrà trobar altres coses que ho facin. El llibre d'en Fuster "Nosaltres els Valencians" ben segur que ha estat la miraculosa pòcima que ha sossegat, a saccejat, a la societat política valenciana i ha generat el moviment catalanista valencià actual que malgrat totes les seves limitacions i dificultats és important. I també a influït en la societat política del País valencià del Nord - com diuen alguns per referir-se a la

Catalunya estricta. En els anys de la transició amb YRP&A la democràcia a l'Estat espanyol, Catalunya recollí amb YRP&A la

idea de Països Catalans encara que després es veuria considerablement reduïda.

L'obra d'en Fuster és una obra clàssica per la qual s'havia de passar si es volia encetar el camí de la recuperació; però és a l'hora una obra que cal superar si es vol continuar el camí que ell marcà. L'obra d'en Fuster genera crítics i deixebles, com ja els ha generat.

Per una altra banda, les idees d'en Molas no deixen indiferents i això és el que el fa més interessant i crec que estimula la reflexió i el diàleg. Planteja temes pendents en el debat catalanista; temes que, ben segur, enfortirien la ideologia nacional.

En Molas ens proposa ja l'any 1988 el que al meu entendre resulta essencial per a tot plantejament nacional.

"El catalanisme avui pot ésser moltes coses concretes, però crec que tal com ho especifiquem o com veiem que es pot manifestar (...) definiria allò que voldriem que fos o allò que el país necessita que sigui el catalanisme".

Qualsevol reivindicació d'una nació com d'una ciutat o de qualsevol grup humà i fins i tot de tota persona com es consisteix, abans de res, en definir-se, en dir el que es vol o

es pretén... No hi hauria prou en reivindicar que es vol ser lliure si no es justifica per una idea o un projecte que necessita de la llibertat per realitzar-la.

Segons en Molas, el que resulta més important a l'hora de dissenyar l'acció política és integrar o fer participar del catalanisme el major nombre de ciutadans de Catalunya tot centrant aquesta acció en la ciutat de Barcelona pel fet de ser el lloc on més ciutadans caldrà integrar i donada la influència política d'aquesta ciutat. Evidentment això és cert, però crec que es pot millorar. Reduir un moviment polític a un tema urbà, per més important que sigui, resultaria, per definició, incomplet. Mai un país reduirà el seu pensament i l'acció política a la seva capital... No tan sols per no oblidar una part també important de la seva població i territori, sinó per no perdre el caràcter global de les propostes polítiques i el sentit íntegre de l'abast nacional.

De tota manera, les propostes d'en Molas resten poc explicades. També ell acaba per no oferir un projecte clar i coherent amb Espanya o sense Espanya l'ambigüetat del catalanisme toca, en tot cas, a tots els catalanistes.

El model de societat catalana és el resultat d'una acumulació històrica d'experiències i no pas una elucubració del pensament o una teoria precipitada, però és necessari redescobri-la, fer-la evident, formalitzar-la i, sobretot, sistematitzar-la en una aplicació pràctica.

El pensament català concep l'estat d'una manera diferent de com és concebut per Espanya, per exemple. La concepció catalana de l'estat és molt més liberal, descentralitzada i accessible per part del ciutadà. No és pas, com per a Espanya, l'evolució del poder del rei absolutista sinó la progressiva presa de consciència i organització dels ciutadans.

Les condicions històriques, geogràfiques i econòmiques configuren unes formes culturals amb les quals no coincideixen d'altres pobles. La valoració positiva de treball ens identifica més amb uns certs pobles europeus i orientals que amb aquells de tradició hispana que consideren el treball o la feina una font inesgotable de malestar.

Per als catalans, com per a altres pobles en circumstàncies semblants, el coneixement de diverses llèngües és símbol de riquesa cultural, en contraposició a d'altres que creuen que el poliglòtisme és causa d'empobriment de la pròpia llengua. Per a un català la unitat no és pas un valor important: ho són més la llibertat i la pluralitat. Tanmateix, mentre per un espanyol la força ve de l'ordre i del poder, per un català la força més aviat ve de la raó i el dret.

Si per a Castella l'important és l'estat, per a Catalunya ho és la nació; quan per a Espanya allò que compte és la nació, per als catalans és el poble, i quan Madrid invoca el poble, Barcelona es refereix als ciutadans.

El model de societat catalana passa en bona part per la recuperació de la moral civil pròpia, que configura uns comportaments i unes actituds originals resultat de les nostres circumstàncies que són, en definitiva, les que ens confereixen la personalitat que ens defineix. Som un poble que ha viscut al marge del poder del rei i de l'estat, els quals no s'han pas identificat amb el nostre destí i, simplement, han procurat treure'n profit. Som un poble que no ha comptat amb més recursos que els propis i que ha hagut de dotar-se d'unes formes de convivència i de cultura que donessin resposta a les seves necessitats més directes.

A diferència del substrat moral i cultural espanyol, les formes de vida i de relació catalanes són profundament democràtiques i progressistes. Aquesta és justament la diferència més marcada entre Catalunya i Espanya.

Dins la moral catalana subsisteix una mitologia fonamentada en elements que valoren la natura, la vida, la bellesa estètica, les coses pràctiques, el sentit autocrític, la llibertat, la convivència, la mesura i una certa capacitat per a la fantasia que ens obre camins sempre nous.

Hi ha un model, una forma molt concreta de canalitzar la pròpia societat catalana. En perspectiva això es veu molt clar. els altres pobles ens ho confirmen, la història també. Però com altres ja han dit, Catalunya és un país a mig fer, un país

d'arrels profundes que es resisteix a desaparèixer i que pot, una vegada més, provar de fer el salt que li doni la igualtat amb els altres pobles i li permeti de participar en la vida internacional.

Hem tancat una etapa i n'estem encetant una de nova.

El valor d'un polític, sigui un pensador o un home d'acció, un individu o un col·lectiu, radica en la capacitat d'entendre el moment en que viu i en la capacitat per intuir el que cal abandonar al record de la història i el que cal fer per dominar l'esdevenidor.

Des de la reinstauració de la democràcia i de les institucions catalanes de govern hem assistit a la represa d'aquella dimensió política quasi oblidada per la memòria col·lectiva i hem vist com es complien aquells objectius expressats per l'Assemblea de Catalunya, aquella entitat pre-democràtica que va servir de pont entre les acaballes del règim anterior i l'actual. Vam cloure l'etapa de la transició i, al meu entendre, també podem donar per tancat un altre període en que s'han consolidat els projectes democràtics de la generació política de la transició.

Les perspectives polítiques actuals són diferents de les dels anys precedents. S'ha iniciat la integració efectiva a Europa; els principals partits polítics es ressenten dels anys de govern i d'oposició. Les lleis fonamentals -Constitució i Estatut- formalitzen la confrontació amb la història recent. La realitat

actual i els reptes immediats. El balanç polític que podem fer de la dècada passada és sens dubte positiu però les previsions futures, fins i tot les més pròximes, troben sensibles dificultats per definir com es vol viure, a on i amb qui, per a tot seguit posar-ho en pràctica i fer-ho. El que caldrà és saber el què volem d'una manera concreta. No n'hi ha prou en afirmar que es vol ser lliure sinó que es imprescindible concretar-ho i detallar-ho d'una manera pragmàtica. I caldrà que el que vulguem sigui diferent del que tenim o disposem ja que no tindria sentit reivindicar llibertat per no exercir-la. Evidentment, l'exercici de la llibertat pot comportar tensions amb els que pretenen administrar-la, també pot generar dificultats i demanar un esforç. Però tot això es pot donar per acceptable si l'objectiu que es persegueix és realment útil i atractiu.

Sempre que he parlat de la necessitat d'un projecte nacional no m'he referit a tornar a fer una declaració d'intencions ni a un projecte constitucional sinó al projecte específic de creació, de reconstrucció de la nació catalana. fins ara, el que ha estat fet no passa de ser un projecte regional que adapta i tradueix el model espanyol al català. Hi ha qui parlava que això és tot el que es pot fer des del sostre competencial de la política autonòmica espanyola. Em refereixo a l'administració pública que està sotmesa a la llei i a les possibilitats pressupostàries. Em refereixo a la política i la seva capacitat d'anar més enllà de les lleis i de les normes administratives, i de les limitacions formals i que pot inventar, suscitar, potenciar, exigir i iniciar tot allò que interessa a la vida col·lectiva.

El projecte nacional ha de representar l'inici de la creació de la nació independent d'una manera virtual.

"Potser el nacionalisme català s'està convertint, inconscientment, en una coartada per escapar per la porta falsa de la crisi de la modernitat, en comptes de ser el lloc de reflexió lliure i creatiu per donar resposta a aquesta crisi..." (Reptes de Catalunya, Jaume Lorés).

"Tots ens hem de convèncer que l'autocrítica no debilita Catalunya, sinó que la reforça, alliberant-la dels fantasmes que empresonen la seva creativitat..."

és justament l'esclerotització de les idees que les ha transformat en mites que, potser, varen servir en moments en que poca cosa més es podia fer que mantenir la fe. Estic convençut de que el principal enemic del catalanisme és el propi catalanisme... D'aquest catalanisme resistencial i tradicionalista, sacralitzat i monocolor.

El fracàs històric d'Espanya, corregit només per la força de les armes, radica justament en la seva incapacitat per acceptar-se a si mateixa i imaginar el futur. Totes les escoles d'espiritualitat recorden que cal morir per renéixer; d'altres diuen que cal renovar-se per no morir. D'això es tracta i per això ens cal el valor necessari per fer-ho. No podem continuar fent política i reivindicar la llibertat nacional si no comencem

a parlar en termes actuals i amb dades d'ara mateix sobre les coses que preocupen a les persones, sobre els reptes del món d'avui i intentem, mullant-nos el cul si cal, trobar respostes que haurem de començar a aplicar com sigui. La política a Catalunya no va gaire més enllà de la traducció de la política espanyola, fins i tot alguns creuen que no cal perdre temps fent-ho.

Idees noves com les de l'ecologisme que va molt més enllà de la simple "administració" del medi ambient; idees noves d'esperitualitat, sobre el funcionament democràtic, sobre el sentit mateix de la vida, dels darrers conceptes científics, sobre els problemes de la vida quotidiana, de plantejaments que coneguin la situació del planeta, que incloguin qüestions com el de la defensa i l'activitat dels serveis d'intel·ligència, els problemes i les perspectives econòmiques... Però no pos el coneixement tradicional; aquell que no s'arrisca. Ben al contrari. Hem d'incorporar a la personalitat catalana dosis importants de valor per enfrontar-nos, sobretot, a les nostres pròpies pors; a la por a la llibertat. Aquest és un primer pas; no pas l'únic.

Els assajos sobre Catalunya es centren sobretot en temes de llengua, de cultura en abstracte, de dret civil, una mica sobre economia i sobre filosofia i política però en àmbits molt concrets com la disquisició de ser o no ser nacionalment parlant, intents per definir el concepte de nació i el dret d'aquestes a l'autodeterminació. També s'ha parlat molt

d'història i sobre les característiques ideològiques de les grans corrents de pensament universal. Però s'ha pensat poc per un mateix, des de la pròpia realitat. I s'ha somniat encara menys... Tenim un problema per imaginar el propi món que voldríem. Potser perquè per a molts ja ho és el que tenim !

En Joaquim Ferrer, en el seu llibre "Un nou impuls per a Catalunya, ens remarca que:

"A voltes, els catalans donem la impressió que som un poble decidit a no morir, però sense prou energia per viure normalment."

Entre Catalunya i Espanya hi ha una lluita d'interessos i un desert d'incomprensió. Es podria superar la incomprensió però els interessos tornarien a generar interessos i Espanya continuaria utilitzant Catalunya com a fàbrica que li aporta substanciosos recursos econòmics i interessa a Catalunya alliberar-se d'aquesta imposició realitzada i mantinguda per guerres de conquesta, monarquies absolutistes, dictadures i democràcies hipotecades.

"... Pel que fa a la seva pertinença a Espanya, Catalunya és un poble que vol i dol. Voldria l'emancipació, però li dol prendre, encara que pogués, la decisió d'emancipar-se. Sap que la independència és possible, però no gosa imaginar-se-la, ni pensar què en faria el dia que l'hagués aconseguida. Tanmateix, tampoc no es decideix a estimar Espanya, perquè el clima de

convivència que ella li ha creat és un clima desagradós, inquietant, molt proper a l'asfíxia. El fet d'haver estat segles en companyia d'Espanya, en el si de l'Estat espanyol, no ha generat aquella solidaritat que caldria per no tornar a discutir mai més les raons o les desraons de la mútua vinculació" (Catalunya, Espanya, Puigjaner).

Els polítics i pensadors castellans més comprensius amb Catalunya no han passat de ser simplement ben educats. La idea que han tingut, i tenen, d'Espanya és l'original: unitària, monolítica, monopolitzadora i, per tant, per ells Catalunya és un apèndix, una part, una regió problemàtica, un tema llargament pendent que no imaginem com podria donar-se per acabat i que, com Ortega, procurem suporta el problema. Espanya mai ha imaginat la més remota possibilitat de ser diferent i de canviar en essència. Com a molt a procurat modernitzar-se regenerant-se. Les propostes d'Espanya que han sorgit de Catalunya mai han arribat a cuallar. Fins i tot es podria dir que han estat un desastre. És lògic; Espanya no té cap necessitat de canviar li resultat beneficiós comptar amb Catalunya, som els catalans els que ens resulta gravosa la forçada unió amb Espanya, fins i tot per aquells que han fet vots de fidelitat a l'Estat.

"Més que mai, doncs, els catalans necessiten resoldre els seus problemes de personalitat a través del que els pot donar una identificació personal i col·lectiva, és a dir, a través de la cultura. Penso, en aquest sentit, que molts dels esforços que s'estan realitzant ho són des d'una òptica molt tradicional i,

en certa mesura, desfasada en relació amb el món contemporani. Penso, també, que el problema de la unitat comunitària del poble de Catalunya no està planteja a fons" (Per un debat sobre la cultura catalana, J. M. Castellet).

I ho diu repetides vegades en Santiago Vilanova en el seu llibre "Econacionalisme":

"Les arrels que configuraven el nacionalisme de Prat de la Riba, Rovira i Virgili i Valentí Almirall, estan en perill d'extinció. Durant la dictadura un sector de la burgesia catalana, encara que no va col.laborar políticament amb el règim, el va ajudar a introduir i consolidar el model productiu i energètic que avui és la nostra esclavitud. ¿Com parlar ara de nacionalisme català en un país destrossat, espoliat, que té els principals sectors de la seva economia sota control estranger?"

Com també invoquen la urgent necessitat de fer evolucionar el pensament polític nacional català pensadors com l'Angel Castiñera a "Cultura, pensament, nació", Albert Bastardes a "Fer el Futur", Angel Colom i els tres autors del llibre "República Catalana".

En Gibernau ("L'any 2000, un repte per a Catalunya") creu que Catalunya ha de passar d'una economia fonamentada en empreses petites a una altra típica dels temps actuals configurada per grans empreses d'àmbit internacional i amb criteris avançats. Aquest hauria de ser un tema de reflexió i d'anàlisi a fons ja que penso que acaba definint en bona part el futur dels països.

L'empresari català normal no és un "home de negocis" a la moderna, sinó un home que vol fer diners a base d'un senzill esperit mercantilista, i d'aquesta manera, si, molts han fet diners, però a base d'una òptica limitada a curt termini. La manca de reinversió i d'investigació, la manca de control de qualitat, el ja massa típic "apa, ja està bé" és més l'expressió d'una mentalitat de guany immediat que la d'una projecció industrial. El domini estranger de moltes de les nostres indústries n'és el resultat.

El perfil ja molt generalitzat del "típic" empresari català és el d'un home atrafegat, que "va de bòlid", amb manca de puntualitat a les cites, sense temps per pensar amb calma i a llarg termini, que xerra molt i escolta poc, i quasi no escriu mai, que pren decisions que es canvien i contradiuen moltes vegades per raons subjectives i no d'anàlisi, que manca del sentit de delegació i control, que es carrega amb una infinitat de detalls, que vol remarcar la seva "imprescindibilitat", i així acaba sense un resultat efectiu. Si a tot això afegim les hores antieuropees de dinar i de sopar, tindrem un home amb una càrrega excessiva en el seu sistema fisiològic i econòmic, que no té sentit del temps i no sap distribuir l'horari de feina i de relax, i que, encara més important, no sap procurar-se temps per pensar i contemplar idees i programes a mitjà i llarg termini, i continua confús i contradictori en la direcció i la gestió.

En síntesi, es tracta de passar d'una mentalitat provinciana, preocupada i orientada bàsicament a un mercat reduït de 36 milions de persones, a la nova concepció de considerar el mercat immediat de 250 milions del Mercat Comú i, aquest, tan sols com un dels grans sectors del mercat global, i dirigir les decisions empresarials tenint en compte les influències globals. O bé ens posem a l'altura que cal, o ens convertim en una colònia d'altres.

El primer desenvolupament necessari és mental, i la nostra economia marxarà en relació aquest desenvolupament."

Es la mateixa conclusió a la que arriba en Muñoz Espinalt, i a la que varen també arribar ideòlegs contemporanis com en Pujol; expressat de maneres diverses però coincidents. Resulta fonamental, al meu entendre, una profunda reforma o evolució del pensament catalanista si és que realment volem arribar a solucionar els nostres problemes, assolir la llibertat i garantir un futur acceptablement millor.

En Gibernau és una persona que ha viscut i treballat llargament als Estats Units. El seu llibre és la seva aportació en quan a experiències viscudes que fa el seu país natal, a la seva Pàtria catalana. Les seves propostes deixen veure amb facilitat les seves influències nord-americanes i, si tenim en compte que els Estats Units han estat i són encara un model de democràcia, d'efectivitat empresarial i de potència econòmica i política ens seria fàcil convenir la necessitat de copiar molts dels seus

èxits. Però crec que les idees que han fet dels Estats Units un gran país, comencen a ser superades per intel·lectuals nord-americans però, en definitiva, no són ja les idees genuïnament nord-americanes.

Potser ja no són es sistemes de gestió i lideratge estil americà que han influït poderosament al llarg de tot el segle XX. Potser ja no són les grans empreses multinacionals. Potser ja no es tracta d'aquesta entesa entre sindicats i patronals com succeeix als Estats Units. Potser tampoc és aquesta carrera científico-tècnica i militar que ha caracteritzat les porpostes nord-americanes. Potser ara, les noves idees van per una altra banda. Fins i tot les noves idees d'una part dels intel·lectuals nord-americans. Potser ara són les petites i mitjanes empreses, el policonreu en lloc del monoconreu. Potser ara el que cal desenvolupar són concepcions de treball i d'empresa no tan obsesionades per la producció i el creixement sinó per l'obtenció de beneficis de valor més humanístic. Creador de la feina, no perjudiquen els processos biològics i existencials de l'entorn i de les persones servint a interessos diferents...

En Gibernau diu "Tan sol reforçant la nostra economia podem fer valer el nostre pes polític en el nou mil·lenari". Però, de quina economia es tracta...? Els problemes del nou mil·lenari no són tant de produir més, de disposar de més poder financer, com ha estat fins ara. Els problemes del segle XXI són més aviat de tipus ecològic, de desenvolupament armònic del planeta, de trobar solucions als greus problemes del Tercer Món, de reformar

i millorar la democràcia i el funcioanament dels sistemes polítics, de protegir la nostra llibertat, d'establir més noves bones ètiques amb què donar respostes a reptes d'avui potser també d'incrementar la productivitat i reduir les produccions i les jornades dedicades al treball remunerat...

L'anàlisi que es fa sobre la salut financera de Catalunya resulta, si no novadosa, si almenys seriosa i punyent. La manca de capacitat financera n'és la responsable de les dificultats, de control polític i de desenvolupament econòmic i aixó, en bona part, és la culpa dels propis catalans que no han sabut fer-ho, més que no pas de Madrid que es limita a aprofitar-se de les oportunitats d'explotació i domini que els catalans hi permetem. La visió d'en Gibernau resulta refrescant perquè disposa de suficient prespectiva i independència per poder parlar amb lliberat i coneixement de causa. Les seves observacions són crítiques i lúcides i aboquen per possibilitat el moviment catalanista l'accés a la seva majoria d'edat: reciclar els seus dirigents i reformar el passat catalanista vers plantejaments més nacionals que regionals, més polítics que administratius, internacionalitzar l'economia, desenvolupar la competitivitat empresarial, adaptar en la forma i el contingut els models econòmics i socials predominants i fer-ho amb decisió i intel.ligència.

De poc serveix invocar el dret a l'autodeterminació i els drets humans. De poc serveix voler redefinir els conceptes d'Estat i de sobirania o cercar aixopluc sota la bandera europea si el que

pretenem és encetar una vida lliure i independent. Els drets han estat creats per justificar actes pas per generar-los. L'acció política es genera no pas en el dret (la política fa el dret) sinó, en tot cas, en la filosofia, en la capacitat de raonar, d'imaginar, de realitzar i de decidir per nosaltres mateixos.

De la reflexió sobre els drets humans i dels drets del poble reesulta la constatació del seu enquilonament ideològic i de les dificultats que generen un cos jurisprudencial capacitat per atorgar la llibertat a Catalunya.

De la reflexió sobre Europa tampoc podem extreure elements sòlids que acabin les intencions alliberadores del moviment catalanista. Europa pot facilitar o no les coses. En darrer terme seran els catalans els que aprofitaran o no l'oportunitat que està oferint de resultes de l'entrada de l'Estat Espanyol a la Comunitat Europea i de l'evolució política d'Europa. Res més. En si mateix res porta enlloc. Són eines, mitjans, no pocions màgiques. La democràcia, el dret internacional, l'autonomia, són elements que poden ser útils per aconseguir determinats propòsits polítics... En el ben entès de que ens fem servir dels mateixos d'una manera adient.

Jo crec que ja tenim de sobres justificades les ànsies de llibertat. Ja disposem de grans armes dialèctiques i d'arguments jurídics com per fonamentar sòlidament l'acció política ver la independència. No li donem més voltes. Ara, el que cal al meu entendre, és començar a fer propostes concretes sobre com volem

la Pàtria lliure; sobre com han de ser les coses a Catalunya perquè els que hi viuen siguin més feliços, més pròspers, més lliures i vinsquin més segurs i en benestar. Es tracta d'això. I, segurament, arribarà un moment en el que caldrà recordar que el dret ocuparà la nostra llibertat. Però això caldrà que es produeixi en plena aplicació d'aquest principi, no tan abans o després, sinó quan calgui i si és que cal.

La teoria catalanista acostuma a ser excessivament teorètica. Fuig de la possibilitat de tenir que ser aplicada. I el que més es necessita són aquelles idees que ens moguin a l'acció, no pas que ens l'aturi.

El món està canviant i nosaltres dediquem els nostres esforços a teoritzar sobre si és just o no pensar en una possible participació en aquests canvis. El problema principal del catalanisme és el d'imaginar el país que volem i començar tot d'una la seva realització.

No es pot pretendre ser lliure i independents amb les magres idees del país tal i com el tenim. Catalunya és una regió espanyola i fins que no deixi de ser-ho, per efectes de la seva pràctica, no hi haurà manera humana d'aconseguir que iniciï un moviment polític alliberador.

L'exposició d'en Jaume E Amengual en el seu llibre: "Viabilitat de la independència de Catalunya" és aclaparadora. Llibret d'obligada lectura per a aquell que s'interessi mínimament per Catalunya.

S'inicia aquest petit gran llibre amb el recull de frases de significada solvència i clarividència que venen a reconèixer amb tota claredat les enormes possibilitats per la independència de Catalunya. En Voltaire acabà dient que "Catalunya pot prescindir de l'univers sencer, i els seus veïns no poden prescindir d'ella". En José Antonio Primo de Rivera, en contra al general Francisco Franco, li raona la facilitat amb que Catalunya pot accedir a la independència al disposar, en aquells moments, de tot el poder necessari per fer-ho: el control del Govern de la Generalitat, la bona part de les forces armades i de la indústria bèl·lica, el recolzament actiu o tàcit de la major part de la població catalana i, fins i tot, un cert reconeixement i recolzament internacional.

D'altra banda, el llibre d'en Armengol presenta un balanç econòmic de les relacions de dependència de Catalunya i Espanya que resulta clarament negatiu i honest per a la nació catalana. Paguem el doble del que hauríem de pagar si fóssim independents o, dit d'una altra manera, disposaríem del doble de recursos i de benestar si deixéssim de dependre d'un Estat espanyol que ha demostrat i continua demostrant no ja la seva insolidaritat sobre Catalunya sinó el greu perjudici que ocasiona.

També en diu que durant més de set-cents anys, Catalunya ha estat independent, al costat dels 250 anys de dependència d'Espanya i França. Que el territori de Catalunya és superior al de molts estats independents del món, així com la seva

demografia i els seus recursos econòmics. Ens diu, sense ambigüitats que som el país d'Europa més explotat i degradat i que això, evidentment, afecta negativament i en primer lloc els treballadors i les classes mitjanes que són les que més pateixen.

La descapitalització dels déficits inversionistes i de les limitacions pressupostàries de l'administració pública. Les afirmacions d'en Jaume E. Armengual són fetes des de l'aportació concreta de dades i referències d'altres autors de reconeguda solvència professional, moral i, fins i tot, de neutralitat o sinceritat política. Així doncs, no són afirmacions superficials ni improvisades, encara que el llenguatge literari de l'autor deixi ben clar les seves conviccions polítiques i els seus sentiments catalanistes.

El problema ja no es tracta, una vegada més, de demostrar si tenim dret, raó o necessitat d'ésser lliures. Ja no es tracta de justificar-ne una vegada més la independència. Ara es tracta, simplement, de ser-ho! Això pot semblar una frase més, una manera diferent de tornar a dir el mateix de sempre: que abans érem independents, que l'Estat espanyol ens perjudica, que tenim el dret a autodeterminar-nos, que independents podríem reconstruir la nostra nació, que seríem més pròspers, que podríem solucionar problemes que ara no ens es permès intervenir, que amb l'autonomia, la llibertat o la independència assegurariem el desenvolupament de la cultura catalana, que la llengua catalana està en perill i per això cal que reivindicuem

unes competències o més diners... Aquest és el discurs, ja tradicional, del catalanisme en totes les seves versions ideològiques.

Però ja no es tracta d'això. Es tracta de saber per què Catalunya no acaba mai de fer-se independent. Per què sempre es procura trobar una nova dilació i un nou argument per retrassar aquesta decisió. Es tracta de saber, concretament, com s'estableix la llibertat i com, quan i qui ho ha de fer. Disposem de tots els arguments, noms, justificacions, motius i elements per explicar el per què volem la llibertat. Però malgrat tot això no es produeix. Fins i tot, la política dels partits independentistes catalans no deixa de ser, d'alguna manera, una política regionalista malgrat tota la càrrega simbòlica radical amb que s'envoliquen.

Tinc la sospita no confirmada de que Catalunya, en el seu conjunt, és molt més espanyola del que es creu i del que creuen els mateixos catalans i els propis catalanistes. Tinc la sospita de que no existeix encara una raó prou important en la vida de la immensa majoria dels catalans i dels catalanistes com per desitjar realment la llibertat. Tinc la sospita de que és el propi pensament nacionalista català el que no està preparat per assumir i executar la seva pròpia declaració d'intencions. Aquest és el problema i no uns altres.

La primera cosa que cal fer quan alliberem una nació, és alliberar-se un mateix. La primera cosa per autodeterminar un Poble és autodeterminar-se un mateix. Una nació lliure ho és perquè els seus ciutadans ho han estat prèviament, de cap manera a l'inversa i si fos així no tindria cap utilitat real. Cal, doncs, adquirir la consciència de que és un mateix i en extensió al col·lectiu el que decideix la forma en que s'allibera.

El que avui es planteja no forma part tant d'una política de realitzacions bàsiques o de reivindicació. Més aviat, el problema és, segons el meu parer, de competitivitat amb la llengua espanyola i, consegüentment, d'optimització dels recursos i de les tècniques. És clar que encara hi ha tot de coses per reivindicar i reclamar de l'estat, però trobo que encara és més important el que es troba ja a les nostres mans i el que podem fer per nosaltres mateixos. No n'hi ha prou de comptar amb recursos: cal saber aprofitar-los. Crec que estem fallant en aquesta qüestió o, almenys, no en treiem tot el que en podríem treure. Poc farem si la política cultural a Catalunya es redueix a repartir subvencions, a fer campanyes i grans projectes de prestigi i actes publicitaris o a reivindicar més mitjans.

Les subvencions han de ser emmarcades dins d'una estratègia i amb uns objectius que impulsin realment el creixement i el desenvolupament de les empreses culturals i de l'ús de la llengua, no de manera genèrica i incorrecta sinó específica i ben avaluada.

D'una altra banda, no n'hi ha prou d'esperar que els ciutadans de Catalunya, d'una manera voluntarista, es posin a utilitzar preferentment els mitjans en català quan, com a mínim dominen el català i l'espanyol. L'elecció es fa, normalment, per altres motius que en la qualitat, l'originalitat, l'oportunitat i la utilitat són factors dominants i fonamentals. Només una petita minoria es determina basant-se en opcions ideològiques. Hi ha el perill que el català es consolidi en una doble i negativa línia d'evolució: en un vessant vers la dialectalització de la parla popular, i, en un altre vessant, vers un ús restringit als actes protocol·laris i de propaganda, a banda de l'ús que en puguin fer petits col·lectius d'intel·lectuals d'arrelades conviccions polítiques.

L'èxit d'una llengua depèn en una mesura important de l'interès d'allò que s'hi transmet. El xinès, per exemple, és parlat per molts de milions de persones però, segons l'apreciació dels occidentals, no compta al seu darrere amb les forces suficients que farien que poséssim interès en el seu aprenentatge. La Xina no és pas, avui, el centre de l'interès científic ni econòmico-financer ni universitari, i no ens ho sembla tampoc en els camps literari ni ideològic i polític. Serà a partir de la seva obertura comercial que el seu aprenentatge començarà a adquirir un interès suficient per a nosaltres. Al costat d'aquest exemple tenim els del Japó o d'Alemanya que tot i essent països demogràficament menys importants que la Xina han pogut estendre més el coneixement de les seves llengües

respectives. En el cas de Catalunya podem veure com l'interès pel català per part dels estrangers s'origina en la importància del coneixement de Ramon Llull, la història medieval o fets i personatges ben concrets. La llengua anglesa justifica la seva expansió per raons científiques, culturals, tecnològiques, econòmiques, financeres, polítiques i militars més que per valor gramatical o fins i tot literari.

De poc servirà voler mantenir la llengua catalana i promocionar-la si l'estratègia es redueix a la publicitat, el suport moral i els programes d'ensenyament que tot i ser importants, de poc van servir al llatí per mantenir el seu prestigi i utilització en els temps moderns.

Si una llengua es fa important s'estén per allò que transmet: convindrà doncs ocupar-nos més dels continguts que les formes. Poc èxit tindrà un film en català si només és això. Cal que la producció cinematogràfica catalana, a més d'utilitzar el català, disposi d'originalitat i de qualitat. Ara: si per obtenir nivells qualitatis acceptables la manera és mirar de comptar amb bons professionals, l'originalitat només es pot donar com un acte d'autodeterminació que impulsi a pensar i actuar independentment. Si la psicologia col·lectiva ens fa apèndix o part dependent d'una altra que pensa i decideix la nostra personalitat cultural i nacional, qualsevol intent no passarà de ser una còpia més o menys bona de l'original.

Més enllà de la llengua

La política basada en la llengua per determinar la cultura d'un país és un parany i denota una importència ideològica per configurar les característiques nacionals per damunt dels detalls conjunturals i les qüestions secundàries.

Al meu entendre, aquell pensament nacionalista que considera fonamental la qüestió de la llengua i deixa en un segon terme o condiona a aquesta la llibertat i la sobirania polítiques, la cultura com a globalitat i el control de la pròpia economia, demostra una tendència regionalista subconscient i fa el nacionalisme objecte de consideració retrògrada.

La qüestió de la llengua és important. Molt important, però de cap manera fonamental. No és únicament la llengua la que configura la identitat ni es pot reduir la llibertat a una simple qüestió lingüística.

D'un altre cantó, polititzar la llengua fins a l'extrem que ho fa el pensament tradicional català duu a una progressiva esterilització del projecte nacional català. La normalització social de la llengua no es pot aconseguir únicament per la via administrativa ni per la publicitat, sinó que s'haurà d'assolir mitjançant un procés molt més ampli i heterogeni. En definitiva, per mitjà del desplegament d'un projecte nacional en que la llengua no faci ni més ni menys que el paper que li pertoca. La llengua es consolida quan la identitat cultural i política és global.

La polèmica entre català i castellà o sobre el que és i no és català, comporta una discussió inútil i contraproduent. No es tracta pas d'això. Es caure en el parany de l'"enemic", en la seva filosofia del que és i del que no és espanyol, del que és més o menys espanyol, etc. Hem de portar el combat al nostre terreny que és diferent del seu. Amb això començarem a vèncer.

Espanya mai no ha assumit plenament la seva realitat i aquesta se li ha posat en contra. No caiguem en el seu error. Incorporem, integrem la llengua i la cultura espanyoles en la dimensió gran de la cultura catalana. Incorporem-les per dues raons: una, perquè són una realitat inqüestionable al país i l'altra perquè d'aquesta manera integrarem dins de la cultura catalana nous valors culturals... Incorporem també el francès i l'anglès per les mateixes raons. No esperem que ens integrin ells per la força de la realitat. Fem-ho nostre abans d'acabar essent un apèndix d'ells.

El desenvolupament de les empreses culturals

Ja he deixat ben clar que la cultura d'un poble és molt més que la llengua, el teatre i la producció bibliogràfica. Però no podem menysprear la importància de les empreses culturals com a vincles d'expressió i de comunicació de la forma de pensar i de viure d'un poble. Les empreses culturals són a la cultura com els sistemes de transport i de comunicació a l'economia. Les empreses de transports de comunicació no són l'economia però resulten imprescindibles.

La veritat és que en parlar de cultura catalana es barregen les dues realitats que fins ara no s'ha actuat bé sobre cap d'elles. Les formes de vida, la cultura antropològica han restat en segon terme objecte quasi només d'una visió tradicionalista i folklòrica o desatesa. Les empreses culturals han estat objecte d'un tracte proteccionista voluntarista i benèfic que les ha condemnades al subdesenvolupament i al provincianisme en bona part.

és clar que les empreses culturals són fonamentalment empreses i com a tals han de ser considerades. Necessiten inversions de capital, organització eficaç, sentit del benefici, bons sistemes de distribució i capacitat d'exportació. També, és clar, bons productors i bons productes. Però allò en que la cultura catalana és més deficitària són els empresaris. La immensa majoria de productors culturals, escriptors, artistes, etc, no tenen representant comercial; les empreses culturals solen ser petites, tenen dificultats serioses per atraure capitals i no compten amb estructures comercials i el suport eficaç de l'administració pública.

la mentalitat de moltes persones condemna la majoria d'empreses culturals al subdesenvolupament. La política dels esponsors que a França compta actualment amb una creixent acceptació no resol, al meu entendre, el problema i únicament desvia les constants demandes de responsabilitat de l'estat en afers culturals vers el sector privat com una manera més d'incrementar uns valors

publicitaris força exhaurits o de disminuir la pressió fiscal. Però la participació del sector ha d'actuar i produir culturalment.

D'altra banda, la producció cultural resta circumscrita dins d'àmbits normalment cultes i d'élite, cosa que comporta prestigi social però li lleva operativitat i la possibilitat d'una normalització total.

Durant anys hem cregut que allò que ens calia per fer de la catalana una cultura normalitzada era poder comptar amb un govern propi i, evidentment, això és important, però insuficient. És clar que el govern català no és independent i les seves competències són limitades, encara que en el terreny de la cultura siguin exclusives, però el que en definitiva és ben cert és que ens trobem força lluny de la normalització lingüística i encara més de la cultural. Aquesta qüestió no es resoldrà ni amb publicitat ni amb lleis, ja que és molt més complexa.

Crec que ens manquen criteris per actuar, idees i projectes concrets que sorgeixin no tant de desitjos altruïstes i de la convicció que tenim la raó, sinó de plantejaments pragmàtics que s'apliquin amb bones tecnologies.

Encara no hem après a fer revistes de modes per a dones, de xafarderies, eròtiques, d'esports o simplement bons setmanaris. Tampoc ho sabem produir bones pel·lícules, novel·les de consum;

i això per dues raons bàsiques. D'un cantó, reservem per a la cultura catalana els espais més cultes, i tenim por que, si no ho feiem així, contribuïrem a la seva degradació, i d'un altre cantó, ens oblidem de ser competitius i d'actuar amb habilitat o ens acabem de creure que la nostra cultura pot esdevenir plenament normal.

El teatre contemporani, per contra, ha trobat una manera d'expressar-se i d'arribar més enllà de les limitacions de l' llengua, bo i restant fidel a la cultura de la qual parteix.

En canvi, en el nom del llibre sembla difícil de trobar una solució al problema. Si s'edita en llengua espanyola difícilment es podrà editar en català i les obres de creació en català rara vegada es tradueixen al castellà perquè no sembla que la literatura d'aquest país pugui interessar el lector de la llengua espanyola. De fet, es podria establir un criteri que comercialment és de sentit comú: editar primer en català per a l'àrea lingüística i, posteriorment, en castellà tot allò que no fos d'estricta interès local. També es podrien editar diaris i revistes, programes de ràdio i televisió en llengua espanyola per part d'editores catalanes però amb l'estil cultural català i competint amb edicions similars fetes des de Madrid, i procurant que a Catalunya la mateixa revista o programa de televisió es distribueixin en català totalment o, almenys, parcialment. És de sentit comú. Tal i com moltes de revistes franceses, alemanyes o americanes fan publicacions en altres llengües i països.

Hem d'exportar el pensament i la cultura catalana i, per raons òbvies, concretament a Espanya. El diari Avui, per exemple, no tan sols hauria de comprendre i controlar la dimensió dels Països Catalans quant a redactors, publicitat i distribició sinó que també es podria publicar en llengua espanyola o francesa i ésser distribuït en aquests països.

En el camp de la televisió i la ràdio, convindria intensificar al màxim els intercanvis amb estacions d'altres països, tot promocionant la música i les produccions catalanes més enllà dels nostres límits, així com difondre notícies de l'actualitat catalana a canvi d'acceptar un tracte equivalent o seguint acords bilaterals.

Catalunya compta amb bons productes culturals no únicament en el camp de l'art, de l'òpera i del teatre contemporani, sinó fins i tot de la música i de la literatura. El que succeeix és que, en darrer terme, no està ben explotat i promocionat.

El desenvolupament cultural català passa, doncs, per la promoció de les empreses culturals, d'una banda, i de la formalització i assumptió d'unes formes de vida originals que ens defineixen com a poble.

La necessitat d'un projecte nacional català

Des del meu punt de vista, Catalunya existeix i té sentit com a resultat d'un procés d'autodeterminació que configura una civilització original i diferenciada. Un poble no pot arribar gaire enfora quan la seva llibertat es fonamenta en l'aplicació d'esquemes teòrics mimètics i simplistes, d'una ciència política mitificada. Sense aquesta capacitat prèvia d'autodeterminació que signifiqui la construcció real d'una manera de viure i d'organitzar-se, qualsevol estructura política i administrativa que s'instauri en el millor dels casos resultarà estèril o insuficient. És la nació la que determina l'estat i no pas a l'inrevés, malgrat la important influència de la forma d'organització pública sobre la vida dels pobles. L'estat tot i ésser important no deixa d'ésser un accident de la història.

Per tal d'accedir a un estat propi cal disposar d'una nació forta i dinàmica. Si no és així, pot arribar que l'autonomia serveixi més per a la integració a l'Estat espanyol i a la cultura espanyola que no d'impuls necessari per assolir cotes més altes de llibertat i sobirania.

La reivindicació del nacionalisme de resistència ha estat superada pels esdeveniments polítics dels darrers anys a l'Estat espanyol. Avui ens trobem en la mateixa actitud vindicadora i crítica que ens fa continuar cercant nous motius d'insatisfacció política -que hi són. S'oblida o subvalora aquella activitat autodeterminadora que en el passat feu possible de mantenir i desenvolupar una independència ideològica i cultural, i que avui la democràcia i l'autonomia ens hauria de permetre de tirar

endavant. L'autonomia justifica els partidaris de l'homogeneïtzació de l'estat per assajar d'avortar tot projecte nacionalista, ja que segons ells, aquest règim invalida els plantejaments que demanen cotes més altes de govern i, els mateixos nacionalistes catalans els justifica per no nacionalitzar ni utilitzar prou les possibilitats que l'autonomia conté a fi de poder entrar, d'aquesta manera, en un procés accelerat d'autodeterminació i construcció nacional.

De cap manera no vull donar a entendre que esti en contra de l'autonomia ni d'incrementar-la. Ben al contrari. El que no em sembla encertat és la utilització que se li dona. L'autonomia, com la democràcia, és una eina per arribar a construir la societat i la nació lliure que desitgem. Però també pot ésser un sistema alienador al servei d'estratègies uniformadores.

Existeix, al meu entendre, un greu problema ideològic, fins i tot programàtic, que fa que els socialistes catalans no disposin d'un programa catalanista, que els independentistes es trobin dividits i enfrontats i que els nacionalistes en general els manqui un projecte nacional amb capacitat d'integrar una acció autodeterminista que construeixi realment la nació catalana.

Molt d'allò que s'ha construït (administració pública, televisió, premsa, escola, i de l'acció de governament en general), a desgrat que és positiu no ha estat el resultat d'una concepció original i específicament catalana. S'ha copiat molt i de manera sovint mediocre o, cosa que encara és més frustrant,

s'han construït molt bé certes coses però després hom no ha sabut utilitzar-les. tot això caldria refermar-ho i donar-li un sentit propi a aprendre a treure'n profit. D'altra part, cal enunciar nous objectius que s'incorporin al pensament polític català, no pas d'una manera nominal sinó de forma activa i qualitativa i donar respostes a una consciència de necessitat. Em refereixo a qüestions com la moral, la relació internacional, la defensa, la cultura quotidiana, el model de societat, el sistema econòmic i polític, que ha d'incorporar les noves realitats tecnològiques i del pensament filosòfic.

Si tot això duu o no a plantejar-se la formació d'un estat secundari; l'important és fer-ho més que no pas simplement denominar-ho.

Per un cantó comptem amb les tradicions polítiques i culturals que van molt més enllà de les definicions reduccionistes que sovint es fan. D'una altra banda, estem en condicions de dissenyar un país molt més satisfactori que no ha configurat la feixuga herència de les dictadures i els centralismes.

El fet històric que Catalunya compti amb un del Parlaments constitucionals més antics del món no és únicament una dada prestigiosa, sinó que té un significat que va més lluny, ja que ens dóna referències originals de com configurar un sistema polític que, presentat amb idees i experiències actuals ens pot ésser molt útil per definir aquell model de democràcia més d'acord amb la nostra experiència, els nostres objectius i necessitats.

La institucionalització i el desenvolupament comercial que s'ha iniciat poden ésser implicar una bona ocasió per refermar el sistema electoral i definir un règim polític propi que aprofundeixi les concepcions democràtiques i promogui la participació de i donant a l'estatut polític que a la societat civil catalana li ha mancat durant molts anys.

Tot poble, com tota persona, adquireix la seva maduresa quan és capaç de definir-se i de definir el què vol i, consegüentment, inicia la seva realització malgrat les dificultats en que es pugui trobar.

Com a catalans sabem d'on venir, però tenim dificultats per identificar-nos i encara més per plantejar globalment el què volem. No n'hi ha prou de dir que volem ésser lliures o més autònoms o independents. Cal formular-ho en concret i arribar a fer-ho realment i a despit de les limitacions. La llibertat és un afer propi. S'aconsegueix o no per la pròpia decisió i pel propi esforç i ningú no ens pot fer més lliures que nosaltres mateixos.

El nacionalisme català està aturat, incapaç de donar impulsos nous a la societat catalana, mancat d'iniciativa i d'il·lusió.

El nacionalisme català ha subvalorat i fins i tot menyspreat els efectes d'erosió cultural produïts per l'anterior règim dictatorial sobre els dirigents i la població. La idea que amb

democràcia tornaria una autonomia dinàmica i que amb aquesta la societat catalana es recuperaria i desenvoluparia els seus trets nacionals ha estat un error en la seva major part.

Hom creia sincerament que els resultats serien força diferents, que el procés de catalanització seria molt més ràpid i profund del que realment és. I quan dic catalanització no em refereixo a la normalització lingüística més que en una petita part. Per catalanització entenc la capacitat dels catalans de pensar, crear i fer per ells mateixos a la seva manera i, per tant, de manera diferenciada dels espanyols i dels francesos. Al meu entendre l'autodeterminació és això i comença molt abans de l'acte polític i jurídic que dona fe de la sobirania d'un poble. Evidentment, autodeterminar-se no és únicament saber parlar i fer-ho amb propietat, sinó que va molt més enllà.

No es tracta de dir que l'autonomia és insuficient i que cal canviar el mot pel d'independentista o reformar l'estatut d'autonomia. El que és més trist és que les possibilitats de l'autonomia no han estat ni són aprofitades, que el sostre que donen la democràcia i l'estatut d'autonomia són encara més amunt del que han pogut créixer els catalans.

No vull dir, però, que cregui que amb l'actual autonomia el poble català pugui desenvolupar-se integralment i suficient. El que vull deixar ben clar és que la insuficiència de mitjans de fer-ho, quan en realitat és a la inversa: són els pobles conscients de si mateixos que, per la seva pròpia voluntat, es doten dels mitjans per viure lliures i sobiranament.

El problema, però, no radica en les influències exteriors que podem rebre sinó en la nostra incapacitat per donar resposta, nosaltres mateixos, a les necessitats que se'ns plantejen i de tenir el recurs d'adaptar les solucions trobades per altres.

El problema és la incapacitat d'autodeterminació i d'autogovern que ens fa dependents de centres de concepció i de decisió al marge nostre. D'altra banda, l'adaptació a les idees dels altres tampoc no és original ni sorgeix d'una capacitat per adaptar-les al nostre medi i les nostres necessitats sinó que esdevé, en el millor dels casos, una mediocre traducció.

El nacionalisme català supleix la seva impotència per generar idees i realitzacions pròpies amb una actitud romàntica que reivindica drets no guanyats pel propi esforç, així com actituds mimètiques inspirades en els avenços aconseguits per altres pobles. És curiós d'observar que quan Irlanda aconsegueix la seva independència, a Catalunya sorgia un partit independentista (Nosaltres Sols), traducció exacta del Sinn Fein.

Avui, per alguns el model principal ha estat el País Basc i així podem veure com Terra Lliure pren el sentit quasi literal d'ETA (Euskadi Ta Askatasuna: País Basc i Llibetat) i una part de l'MDT preconitza una impossible Unitat Popular mentre una altra i el seu projecte de Front Patriòtic s'acosten prou, i no tan sols pel nom, a la coalició HB (Herri Batasuna: Poble Unit), alhora que un lluitador basc per la independència és anomenat

abertzale (és a dir, patriota) també pels espanyols. Sovint succeeix que la manca de model i idees propis és omplerta per una referència externa, fàcilment idealitzable però mala d'adaptar i potser també irrealitzable.

Les característiques adolescents configuren actituds molt pròpies d'aquest estat. Els dubtes i la indecisió originen una conducta reivindicacionista enfront del qui posseeix l'autoritat i la seguretat que ens manca. Així, l'estat que, d'alguna manera és opressor, esdevé la justificació permanent de la nostra incapacitat transitòria per actuar lliurement i sobirana.

Si arriba a superar aquesta limitació, pròpia de l'actitud adolescent, l'estat, del qual es depèn, deixarà d'ésser que ens ha de concedir la llibertat i passarà a ésser la institució amb la qual hom podrà acordar, lliurement i en peu d'igualtat, la manera pràctica d'administrar els interessos comuns i de relacionar-se internacionalment. La llibertat nacional de Catalunya és un afer principalment dels catalans. La conjuntura internacional, l'actitud dels estats de que avui es depèn, són qüestions importants però no pas decisives.

L'entorn polític, en general, ens pot representar una dificultat o una facilitat per aconseguir els nostres projectes, però abans de res cal tenir projectes i cal disposar de la capacitat de dirigir-los.

Les paraules i les definicions sovint ens confonen i ens distorsionen la visió de les coses i del conjunt d'aquestes. El valor relatiu de les paraules autonomia i independència pot ésser, almenys avui, tan confús com el de dretes i esquerres.

Tothom mínimament interessat per la política i amb sentit comú sap que el PSOE no practica en conjunt ni una política socialista ni d'esquerres sinó que més aviat aplica les idees emanades dels interessos propis de la dreta liberal espanyola i de la ideologia espanyolista. Poc importa que es faci en nom del socialisme o emparant-se en la història o sota l'ombra de determinats símbols; a la pràctica les coses són com són i no pas com voldrien aparentar. En aquest cas la mitologia socialista serveix a una altra classe social que aquella per a que fou concebut.

La vaguetat que hi ha en els conceptes de dretes i esquerres i fins i tot entre termes més precisos no és un problema d'avui ni la meua descoberta particular. N'hi ha referències literàries, però el que més m'interessa és referir-me a la realitat mateixa i al sentit comú i l'honestetat dels lectors; així, d'aquesta manera, ens estalviarem un esforç que serviria poc per convèncer a qui no vol ésser convençut.

Podem trobar amb facilitat persones inscrites en opcions polítiques d'esquerres amb actituds personals i culturals tremendament conservadores i retrògrades i, contràriament, persones qualificades de dretes amb un sentit de la democràcia,

la justícia i la llibertat que va molt més enllà d'on pugui arribar un partit "oficialment" d'esquerres.

Això ve donat pel substrat cultural sobre el qual les ideologies viuen i es desenvolupen. Mentre la cultura espanyola té les seves arrels en concepcions on l'autoritat, la centralització del poder, l'ordre i els valors abstractes són molt importants, a Catalunya els valors bàsics són uns altres i quasi diria que oposats.

És clar que tot això no és pas resultat de l'atzar sinó d'un llarg procés històric en el qual les circumstàncies i condicions de tota mena han donat com a resultat productes diferents, models socials, culturals i polítics diversos. De la mateixa manera que es conforma el caràcter d'una persona o es genera una llengua, es creen i recreen pobles i nacions; la sola diferència radica en el seu caràcter individual o col·lectiu.

Com deia, la diferència entre autonomia i independència, la seva pròpia concepció d'aquests dos conceptes pot resultar un exercici inútil i estèril. No poso en dubte les meves inclinacions polítiques que, en tot cas, es decanten pel que en el llenguatge simple i planeer, sense embolics, significa la independència. Però aquest mateix llenguatge simplista també ens pot confondre; caldra, doncs, reflexionar no tant sobre l'origen semàntic de les paraules sinó sobre la seva significació pràctica.

Ja deia en un altre moment que l'exercici de l'autodeterminació és un acte quotidià a tots els nivells i en tots els àmbits, i que la independència, com l'autonomia, no és pas l'inici de res sinó el resultat de fets que han succeït en el passat i que es continuen produïnt o generant.

Crec que és un error pensar que demanant la independència ens la concediran i que, només a partir d'aquest moment, podrem ésser lliures i construir la nació catalana. Estic convençut que només arribarem a ésser independents quan hàgim començat i après a ésser lliures i que la independència serà el resultat de l'exercici continuat i generalitzat de l'autodeterminació.

L'autonomia per a Galícia, Euskadi i Catalunya no fou pas un acte gratuït i espontani per part de l'estat espanyol sinó que obeïa a una necessitat política en consonància amb la realitat social, cultural i també política dels poble galleg, basc i català. La resta d'autonomies serveis de contrapès "democràtic" a l'autonomia dels pobles històrics no espanyols involucrats en el destí d'Espanya. Ningú no demana l'autonomia per a Madrid o Extremadura, ni aquesta servirà per a res més que, en el millor dels casos, racionalitzar l'administració provincial.

De tota manera, no té gaire importància pràctica parlar d'autonomia o d'independència en el sentit teòric de les paraules. Allò que de debò condiciona i determina la vida social és la relació col·lectiva amb el poder i a això em referiré en tot moment.

De poc serviria si arribéssim a disposar dels símbols de la independència però ens en maquessin els continguts. Personalment, preferiria que fos a la inversa, en el cas hipotètic que se'ns plantegés aquesta disjuntiva.

Totes les repúbliques soviètiques han pogut fins ara, en teoria, exercir el dret a l'autodeterminació i separar-se de la Unió, a més de molts d'altres drets i prerrogatives nacionals. A la pràctica això ha resultat impossible i, malgrat totes les declaracions constitucionals i tota la simbologia nacional, el procés que seguien s'orientava devers la fusió paulatina amb Rússia. Fins i tot, la conjuntura internacional també apunta cap a aquesta mateixa direcció. Els estats són de cada vegada menys sobirans i més dependents d'altres estats o d'interessos multinacionals. Adhuc la França jacobina es rebel·la contra el progressiu domini de la cultura anglesa i recupera els arguments d'aquells que va derrotar en el passat per fer-los servir en el seu profit i defensa.

Irlanda és un cas en el qual la independència no ha estat tan important com podria semblar. Malgrat la seva sobirania nacional, la base cultural irlandesa no ha estat fins al moment present recuperada i en l'àmbit econòmic no ha deixat mai de dependre de l'antiga metròpoli: la Gran Bretanya.

El cas de la majoria de petits estats, com és ara Andorra, també és significatiu. Independents, teòricament, a la pràctica no hi existeix gaire diferència amb una regió autònoma. La majoria d'antics països colonials esdevinguts estats independents són un altre exemple que il·lustra la manca d'independència real.

No pretenc pas de convèncer que no val la pena d'aspirar a la independència i que ja ens està bé de conformar-nos amb una simple autonomia. No; aquest no és pas el meu objectiu. El que pretenc explicar és que això de la independència és una qüestió relativa, com també ho és l'autonomia i que, en tot cas, hem de procurar pel seu significat real i pràctic més que per la seva simbologia. No es tracta, doncs, d'ésser lliures en abstracte, sinó a la pràctica i, alhora, de saber gaudir d'aquesta llibertat.

Si partim de la relativització terminològica i no donem valors absoluts a les paraules, haurem de valorar les coses en relació amb els fets concrets i no tant en forma d'abstraccions.

Estic convençut que del que es tracta és de conquerir nous espais de poder i que la denominació que a això se li doni té una importància molt secundària. Altrament, també estic plenament convençut que no es tracta tant de reivindicar com de construir, de fer pròpia la nostra vida col·lectiva, encara que també hi haurà un temps per demanar i exigir. L'important és exercitar la pròpia determinació.

Un projecte nacional és un projecte integral en el més ampli sentit i significació, que inclou qüestions de tot ordre, sobretot econòmiques, polítiques i culturals.

és justament això el que manca a l'actual Catalunya. Un projecte nacional fonamentat en l'exercici de l'autodeterminació en tots els àmbits i en tots els nivells. No es tracta únicament de recuperar o refer la simbologia i d'intentar normalitzar l'ús de la llengua o de procurar administrar bé els recursos col·lectius. Cal, abans de tot, posseir criteris propis que es desprenguin dels propis interessos i conveniències per bastir, a continuació, un país a la nostra mida.

No dubto que, en part, això ja es fa, però també crec que només es fa realitat d'una manera parcial, que moltes de coses no s'han arribat a plantejar encara i que en d'altres la solució adoptada no és res més que una traducció o una adaptació dolenta de l'espanyola. Vegem-ne alguns exemplars. La policia catalana no tan sols ha crescut molt poc sinó que no sembla haver generat un model propi i original. En el que fa referència a la defensa i seguretat, Catalunya no disposa ni tan sol de plantejaments teòrics viables i propis. La cultura catalana, encara que ha conegut un cert desenvolupament en les activitats editora, cinematogràfica, etc., no ha desplegat de manera conscient i aprensible una manera de viure a la catalana, resultat de sentir-se i viure en llibertat, ni tampoc ha demostrat que sabés promoure a l'interior i a l'exterior les pròpies indústries culturals. Les normes i les estructures administratives

catalanes són també una còpia de les espanyoles i no el resultat i no el resultat de la pròpia reflexió i adaptació.

Políticament, tot i que si que és cert que no existeixen problemes, no s'ha produït la integració de la població catalana i els catalans d'origen espanyol són encara lluny d'actuar segons els principis d'una política nacionalista.

El nacionalisme, en general, des de les posicions autonomistes radicals fins a l'independentisme, ha estat superat per la realitat i ja no compta amb objectius clars i projectes polítics concrets que prefigurin estratègies viables o que contribueixin a desenvolupar els seus objectius últims.

En relació amb Espanya i, per extensió amb França, el nacionalisme català no ha trobat encara un sistema concret d'intervenció i aquesta es redueix a la simple queixa i reivindicació. En espais més amplis, internacionalment, el paper que fa Catalunya és molt enfora del que podria ésser en realitat. A banda d'algunes activitats de promoció puntual i d'intervenció molt concreta no es pot dir que es compta amb una política internacional definida.

En el terreny econòmic és evident que s'estan fent esforços importants però s'oblida que hi ha alguna cosa més que atraure capitals i millorar el funcionament intern. També són importants els elements propis d'una concepció global que inclogui valors culturals, filosòfics i polítics sense els quals l'economia es redueix a una simple macrocomptabilitat.

En fi. Tampoc no hem trobat una manera precisa i eficaç de considerar l'existència i les relacions amb la resta dels països catalans, ni solucions a molts de problemes contemporanis dins els àmbits de l'ecologia, la protecció medioambiental i l'ordenació del territori, ni de la identitat nacional catalana ni concernents als reptes i les incògnites del futur que, massa sovint, no fan part ni tan sol dels temes d'interès dels cenacles intel·lectuals catalans avui dia.

En una bona part ens descobrirem nosaltres mateixos i això ens fa por, però al mateix temps ens cal tirar endavant. els objectius del nacionalisme català contemporani es van concebre durant els anys de franquisme i han estat aplicats aquests darrers anys de democràcia però ara això ja ens ve estret, curt i passat de moda i no ens serveix per a l'època en que vivim. Espanya tampoc no és allò que era. Abans se'ns presentava com una dictadura contrària a Catalunya. Ara ha esdevingut, amb tots els seus defectes, una democràcia que ha desenvolupat un nacionalisme espanyol modern i agressiu. Cal, doncs, tornar a pensar en nosaltres mateixos, en Catalunya i, fins i tot, trobar-hi una nova justificació.

Pensar és traïr?

La divisió del catalanisme entre radicals i moderats, entre integristes i integrats, entre independentistes i espanyolistes és més fruit de les lluites partidistes que de la realitat

sociològica. En realitat, tots aquests elements es mesclen fins i tot en els exemplars polítics més purs. Per nacionalitzar Catalunya convindria despolititzar la capacitat de pensar i de concebre i de polititzar l'acció que se'n derivi. En la situació actual, s'observa més aviat el contrari. El pensament catalanista radical i moderat és excessivament condicionat per consideracions polítiques apriorístiques que invaliden posteriors accions polítiques clares. La política es fa sovint teòricament, verbalment, mentalment: la resta esdevé administració més o menys deslligada dels objectius polítics. És com si pensar fos traïr, com si calgués d'entrada definir inqüestionablement l'essència política, la fidelitat als principis o a les persones, i com si això fos suficient per desplegar, posteriorment, una acció política correcta, eficaç i lleial.

Política i religió tenen en aquest sentit un paral·lelisme. La ideologia, com la teologia, es transforma en el privilegi dels notables dins de la jerarquia; i els militants, com els ocorre als feligresos, i la seva acció, com li esdevé a la pràctica religiosa, hauran de passar per un procés d'autonegació del propi pensament autònom i així acabaran, aquests militants, executant les pràctiques i els actes que hauran determinat per a ells llurs superiors jeràrquics.

L'eficàcia és assegurada, però només l'eficàcia en actes concrets: en el fons cal renunciar a participar en la concepció de les coses. Estem negant el mateix funcionament democràtic, la

riquesa de la pluralitat i la vitalitat d'una societat que, per aquest camí, esdevindrà inevitablement amorfa.

Tal volta el problema fonamental de la ideologia catalana consisteix en el fet de no disposar d'una noció explícita i genuïna d'allò que volem, d'un projecte nacional.

Fonamentar-se solament en la història, la llengua, la geografia i una relativa institucionalització política és molt poca cosa i no serveix ni per arribar a somniar que som una nació lliure.

Hi ha tanmateix una sensació de malfiança i de por en el moment de proposar objectius que vagin més enllà de l'afirmació de la llengua, de la tradició i del desig d'un bon funcionament social. En el discurs catalanista, tot allò que s'allunya de les referències a la llengua, la història i la bona administració es considera innecessari i perillós. Fins les relacions internacionals, la creació de televisions i l'organització de cossos de policia sembla que només obeeixen aquestes raons i no pas a una idea de participació en la vida internacional, de construcció d'una societat que respongui als problemes d'avui i que sigui fidel a una mentalitat i una cultura genuïna... I això potser perquè no tenim tant com ens imaginem una idea clara, origina i ferma del què som i del què volem.

Com a planificació de l'esdevenidor pròxim de Catalunya no crec pas que la cosa més important sigui jugar amb conceptes terminològics. Les condicions polítiques ens permeten d'anar

molt més enllà i entrar directament en el camp de les realitzacions pràctiques. Al meu entendre, ara es fa necessari definir nous projectes que superin, millorin o corregeixin els déficits de l'actual autonomia. Dotar-nos de noves estructures associatives que permetin, sense menysprear o destruir el que s'ha fet i es fa, d'articular l'estratègia emanada dels nous objectius. Ara fora bo que cerquéssim la cohesió social i cultural que ens manca i que determina tota acció política unitària davant dels poders exteriors a Catalunya. També seria bo que aprofundíssim en la significació cultural quotidiana i dissenyéssim unes formes de vida a la catalana més genuïnes que no pas les actuals, i que desenvupéssim un sistema polític propi definit avui per simples referències formals però mancat de continguts clars. I plantejar-nos la conveniència d'aconseguir cotes més altes de poder, d'un poder efectiu, que cristallitzi en el desenvolupament d'una estratègia internacional i en la reflexió sobre temes com la defensa.

Si volem assegurar el nostre futur no podem deixar en d'altres mans tot allò que el determina, no podem restar al marge de l'evolució del món en general i en concret. Hem de retrobar aquella capacitat del pensament català de posar-se constantment al dia i incorporar nous àmbits i dimensions.

L'economia ha estat determinant de la política, ha influït de manera decisiva la recerca científica i ha configurat una manera de viure. Però l'economia ja no pot resoldre els problemes d'avui de la mateixa manera que la comptabilitat domèstica

tampoc no determina les decisions personals sinó que, en tot cas i com a màxim, hi exerceix una influència que pot ser important o no segons els moments. Fa dues dècades, els moviments ecologistes plantejaven una visió política i econòmica diferent que va provocar el menyspreu de polítics i economistes. Avui són els mateixos polítics conservadors que a causa d'aclaparadores evidències es qüestionen la viabilitat del sistema econòmic actual o tradicional i assagen a trobar solucions a un funcionament econòmic devastador i tremendament car que posa en dubte la racionalitat econòmica mateixa.

El poder es justifica a si mateix per la seva utilitat, sense la qual perdria progressivament sentit. El sentit d'un estat modern i democràtic radica fonamentalment en la seva funció administrativa, sense la qual no tindria raó d'existir. Encara que no arribés a desaparèixer la seva vigència seria precària o, pel cap baix, limitada.

Evidentment, tota organització social procura institucionalitzar la seva funció, jerarquitzar-la, justificar-la i, també, dotar-la d'aquells elements ideològics i simbòlics que generen sentiments i raonaments que la presenten com a necessària i imprescindible. La permanència de l'estat es troba íntimament lligada a la seva utilitat, ja sigui fonamentada en necessitats pròpies de la vida social, ja sigui creada per l'estat mateix o l'organisme administratiu corresponent amb la finalitat de conservar o mantenir el poder que significa i representa. Els països que han assolit la independència ho han aconseguit perquè

aquesta relació d'utilitat ha estat disminuïda per una de les parts o per totes dues. Les antigues colònies o bé van ser abandonades per la metròpoli a proporció de l'escàs interès que oferien o bé van aparèixer circumstàncies que feien impossible d'atendre-hi els súbdits i controlar-ne un poder que prescindís de la metròpoli just en el moment en que aquesta ja no donava l'abast de la satisfacció de les necessitats colonials. D'una manera semblant es pot que s'han constituït els imperis i s'han desenvolupat els actes d'expansió i de domini.

Normalment, els estats procuren ampliar el sentit de l'organització social que en justifica la utilitzat i, d'aquesta manera, incorporen noves competències i objectius, alguns d'ells lògics i justificables, d'altres totalment inútils i injustificables. De tota manera, el desenvolupament tecnològic i organitzatiu de la societat origina una pèrdua d'utilitat de l'estat que de cada vegada és més palesa. Repassem-ho. La relació internacional era, en el passat, una necessitat de segon ordre, cara i complexa. Poques persones disposaven de coneixements lingüístics; els transports eren llargs i complicats, les comunicacions escasses i difícils... així, per aquestes raons, la construcció i manteniment de xarxes internacionals només podia ser assolida per l'estat i, a través dels seus serveis diplomàtics, passaven la majoria d'intercanvis econòmics, comercials, d'informació, administratius, etc. Avui els transports són ràpids, fluïts, extensos i assequibles econòmicament. Les comunicacions són a l'abast de tothom i la seva eficàcia creixent. En poques hores hom es pot desplaçar a

qualsevol país del món i en pocs segons es poden enviar missatges, imatges i documents o mantenir una conversa en qualsevol part del planeta. Gràcies a això els intercanvis de tota mena s'han desenvolupat d'una manera extraordinària i han produït alhora una considerable reducció de la utilitat dels serveis diplomàtics i internacionals de l'estat. Avui els programes d'ensenyament inclouen l'aprenentatge de llengües i una part important de la població, sense haver de menester mitjans cars o inassequibles, pot arribar a crear i sostenir una relació internacional intensa i fructífera.

El fet és que associacions polítiques, esportives, culturals, recreatives, comercials, sindicals, etc., disposen d'una activitat internacional directa important. Es pot dir que l'estat ja no és útil per al desplegament de la relació internacional i que, fins i tot, és millor operar al marge seu per aconseguir nivells d'efectivitat més substanciosos.

En la qüestió de la defensa, que fou na de les raons primeres de l'existència de l'estat, aquest també resulta anacrònic. D'una banda, els sistemes de defensa "convencionals" han esdevingut inútils a causa de la seva extrema capacitat destructiva que acabaria posant en perill l'agressor mateix (tradicions, contaminació bioquímica, etc). D'una altra banda, la utilització d'altres sistemes d'agressió, defensa, ocupació i dominació de caire no militar dins els àmbits de l'economia, la tecnologia, la informació, la manipulació de l'opinió pública i la política en general estan suplint les tecnologies dels conflictes. A més,

la protecció ciutadana que nos no fa gaire era justificació de l'existència de l'estat, s'ha reduït sensiblement i ha acabat essent progressivament transferida a la iniciativa privada. Ajuntaments, empreses privades i ciutadans es protegeixen a si mateixos per mitjà de professionals que no són funcionaris de l'estat. Davant del perill de guerra nuclear i bioquímica, la construcció privada o mixta de refugis per a la població civil també ha demostrat la incapacitat de l'estat per garantir la seguretat ciutadana. L'increment dels delictes ha palesat la creixent inutilitat de l'estat per assegurar la justícia... No es tracta tan sols de delictes contra la vida o la integritat física de les persones sinó també contra la propietat privada que s'exerciten a través no tant del robatori directe sinó de l'estafa col·lectiva del consumidor o de l'usuari que es cometen usant-hi mitjans sofisticats.

Les obres públiques, l'ensenyament, l'assistència sanitària, la seguretat social, els transports públics, les comunicacions, la recerca, etc., abans en mans d'un estat anomenat del benestar passen progressivament a mans de la iniciativa privada. Fins i tot, en alguns països avançat, les presons i molts de serveis que abans administrava l'estat són ara de propietat privada que l'estat contracta o que deixa totalment en mans de la societat. Tot això demostra una vegada i una altra la pèrdua progressiva d'utilitat social de l'estat i anuncia canvis importants en el funcionament de les societats.

Arriba un moment en el qual la utilitat de l'estat es planteja únicament en funció del sector social dominant d'una manera molt semblant a com succeïa en els règims feudals, les monarquies absolutistes i les dictadures que atorguen a la noblesa, l'aristocràcia, a l'aparell d'un partit o als grups de pressió doimanants la immensa majoria dels privilegis i dels favors de l'estat espoliant la majoria de ciutadans les seves aportacions a l'organització estatal que pateixen una competència deslleial o desigual per part de l'estat mateix o d'aquells que el dominen. Així doncs, des de les mateixes institucions democràtiques i usant els mateixos instruments i mecanismes democràtics es torna a reproduir le mateix funcionament d'un poder polític centralitzat, absolutista i dirigista que obté per als seus patrocinadors els mateixos avantatges que en els règims de dictadura. El fracàs econòmic, ideològic i polític dels sistemes socialistes ha demostrat que aquests no són l'alternativa progressista i popular als defectes del capitalisme sinó que, en tot cas, sembla que només l'aprofundiment democràtic pot evitar o corregir els grans déficits i contraccions de les democràcies occidentals. De fet, cada règim polític nou respon a l'anacronisme de l'anterior, i a les necessitats noves plantejades. El socialisme comunista ha estat la resposta als règims feudals o pre-capitalistes que foren incapaços de modernitzar-se, industrialitzar-se i cohesionar-se políticament. És evident que les democràcies occidentals han estat els règims més adients per potenciar la industrialització i el desenvolupament econòmic o, dit a la inversa, les societats urbanes, industrials i burgeses han estat

les patrocinadores d'uns règims polítics caracteritzats per la democràcia formal i el liberalisme econòmic.

Ara bé, aquestes mateixes societats no es plantegen ni la industrialització ni el desenvolupament econòmic ni l'accés al poder del col·lectiu social empresarial, perquè això ja és un fet consolidat. Els reptes són uns altres: ampliar la base dels consumidors amb les poblacions de països de rendes baixes, solucionar els problemes del medi ambient generats per la industrialització, desenvolupar el sector terciari, facilitar l'accés als òrgans de decisió i administració pública a molts de col·lectius i grups socials marginats i incloure nous elements en l'arquitectura filosòfica-política.

Fins avui la política ha restringit les seves consideracions i actuacions només a àmbits molt precisos. L'economia és l'àmbit primordial de la política. Així, quasi tot plantejament polític és condicionat per una visió econòmica molt específica. Al mateix temps, l'economia es determina per principis molt concrets com és ara el benefici avaluat en valors mercantils i monetaris. És com si en la direcció o gerència d'una llar familiar l'únic objectiu fos incrementar indefinidament els ingressos econòmics i, secundàriament, obtenir consegüentment els nivells màxims de consum, i s'oblidés que els membres de la llar han de gaudir de bona salut tant física com espiritual, de bones relacions familiars, de bones vacances i de lleure, de confort, de seguretat, o que han de poder accedir als béns culturals i han d'assegurar l'esdevenidor i la descendència.

Al llarg de dècades, molts han cregut que hi ha dues nocions ben diferenciades d'economia: la pròpia dels països capitalistes i, d'un altre cantó, la dels països comunistes i socialistes. I és ben cert que existeixen diferències, entre tots dos sistemes però, al meu entendre, les diferències són més aviat de caire filosòfic, polític i social que estrictament econòmic.

En tot cas, la diferenciació ha estat fonamentada en l'acte distributiu de l'economia i no pas en l'acte productiu en si. Les economies socialistes han donat importància a la distribució i repartiment de la riquesa subvalorant-ne l'acte productiu, que consideren propi de l'estat si no de la burgesia. Amb el temps, les economies socialistes han descobert que el sistema capitalista produeix més i millor i, en conseqüència, van adaptant aquest sistema a l'essencialment distributiu que és el que defineix principalment els països i règims socialistes.

De la part del capitalisme, aquest fa temps que va comprendre que el benestar social primari (seguretat social) i la democràcia política eren garantia d'estabilitat i, fins i tot, origen de noves activitats comercials en les quals la salut, l'esplai i la cultura podrien esdevenir sectors econòmics tan importants com l'agricultura i la indústria.

Ara bé. No tot es redueix a una qüestió de simple producció i de simple distribució. Cal veure quin cost es paga per produir i per distribuir, com es fa i per què es fa de la manera com es

fa. Fa anys, les noves idees i moviments socials qüestionaven el mateix sistema productiu al marge de la formació distributiva que s'havia adoptat. Quan la creació de riquesa produeixi al mateix temps unes pèrdues superiors al que ha estat creat ni els valors socialistes ni els liberals donaran una explicació o una solució clara al problema.

La industrialització ha generat la possibilitat de posar a l'abast de la majoria el benestar material a través del consum però, alhora, significa un cost molt important que atempta directament contra el patrimoni natural (els mateixos recursos), la salut i el benestar humà. I de totes maneres tampoc no podem oblidar que la gran majoria de la població del planeta és molt lluny de poder gaudir dels mateixos avantatges materials que una part important de la població dels Estats Units d'Amèrica, el Japó i Europa posseeix.

Democratitzar l'economia no és únicament procurar per una distribució de la riquesa més justa i equitativa o procurar que tothom gaudeixi d'una manera de guanyar-se la vida, sinó que tothom pugui participar en les estructures econòmiques d'un país.

L'existència de petites i mitjanes empreses a Catalunya representa un patrimoni no tan sols econòmic sinó també social molt important a través de les Pimes, la participació en les estructures i la dinàmica econòmica es fa extensible a moltes més persones que si Catalunya fon un país de poques i grans

empreses. Aquest patrimoni convé assegurar-lo. Probablement caldrà que les Pimes es dotin de sistemes de col.laboració que els permeti de competir amb les grans companyies i capitals tot facilitant-se serveis comuns, des de la formació al crèdit passant pels canals d'exportació, la simplificació de la producció, la recerca, etc.

D'atra banda, totes aquelles formes organitzatives empresarials que facilitin la participació dels treballadors resultaran positives i molt d'acord amb la mentalitat catalana. La cooperativa n'és un exemple però crec que es poden adequar sistemes de participació a tota mena d'empreses. El rendiment, el benestar i la iniciativa poden veure's positivament: afectats des de es perspectives de participació tant dins de l'empresa com entre el món empresarial i la mateixa administració pública.

Es ben cert que ens convé la participació de capitals estrangers per rellançar l'economia i allunyar-nos de la sola presència del capital espanyol. Per mitjà del mercat de capitals, Catalunya pot ser més europea i marcar les prudents distàncies respecte a Espanya. També, però, cal tenir en consideració una certa pluralitat en l'origen d'aquests capitals i en destinació de les inversions, a fi que la nostra economia no arribi a ser mai ni la d'una colònia ni una activitat de monoconreu.

El rellançament econòmic no hauria de significar un increment de l'activitat borsària del mercat de capitals o la proliferació d'indústries a Catalunya, sinó també un polantejament global que

des de la perspectiva de l'economia, contemplés el desenvolupament global de Catalunya com a nació.

La recerca i l'explotació de nous recursos com els conreus marins, el reaprofitament agrícola de terres abandonades que podrien tornar a ser rendibles en l'aplicació de tècniques modernes i les reformes de les lleis que afecten aquest sector: la promoció de noves empreses, la potenciació de les Pimes, la promoció de noves activitats comercials, insustrials i de serveis concebuts imaginativament, no sols significaria crear nous llocs de treball que ja és molt important, sinó que contribuiria a la vertebració del país, la consolidació i suficiència econòmica i faria de Catalunya un país on viure bé.

Tot procés ver s'autodeterminació es fonamenta en condicions i orientacions socials que, per si mateixes, condueixen cap a l'emancipació. Si, al contrari, l'aspiració a l'autodeterminació es redueix a un seguit de raons "tècniques", com ara les reivindicacions històriques, jurídiques o ideològiques, aquesta aspiració mancada de fonaments prou sòlids, operatius i pragmàtics només condueix a un irredemptisme ineficaç i frustrant.

Normalment, les antigues colònies no se separaren de les metròpolis per simples raons històriques, ni tan sols de diferenciació cultural, sinó per uns altres motius menys formals però d'una importància cabdal per a la vida dels pobles.

Allò que cohesiona un procés autodeterminista és l'existència d'una nació diferenciada no pas per plantejaments apriorístics simbòlics o formals, sinó per l'evolució del sistema que la regeix. Els sistemes socials són el resultat d'unes circumstàncies i uns objectius que defineixen necessitats, estructures i formes originals.

El cas de Catalunya, com el de molts països colonitzats des de tots els punts de vista, presenta el problema fonamental de "justificar" la identitat i la independència. Justificació no pas en l'àmbit purament formal (raons històriques, lingüístiques, jurídiques, etc.) sinó aquella justificació que prové de les dificultats de coincidència i de convivència definides pel sistema polític i econòmic, les característiques socioculturals i d'altres. No n'hi ha pas prou de sentir el desig d'independència sinó que cal disposar de la necessitat i el desig d'aconseguir-la.

Les diferències actuals entre Catalunya i la resta de l'estat són de poca importància. Els segles d'història comuna, un mateix règim polític que fins i tot s'ha reproduït en el sistema autònom català, les fortes immigracions contemporànies, l'expansió i la presència aclaparadores de la cultura i la psicologia espanyoles no poden minimitzar-se.

L'autonomia catalana no ha significat la creació d'un sistema polític propi en el més ampli sentit del concepte. Tampoc no és prou clara la capacitat de generar un sistema social i àdhuc

econòmic i cultural original i clarament diferenciat de l'espanyol. L'economia catalana és la continuació, amb poques variants, d'aquella que es produí durant l'època franquista, i la seva dependència del mercat espanyol és molt important tant des del punt de vista financer com de l'estrictament comercial, cosa que fa que els principals interessos econòmics es trobin vinculats a Espanya. En l'aspecte sociocultural (de forma de pensar i de viure) Catalunya és més una regió espanyola que una nació europea. Finalment, el sistema polític i administratiu resulta una simple traducció del sistema espanyol. Així doncs, els sentiments catalanistes es troben hipotecats a una realitat global que contradia els objectius autodeterministes. No h'hi ha prou de reivindicar un estat propi; cal fonamentar la seva necessitat, explicitar-la, demostrar-la pràcticament, com d'alguna manera es va justificar la urgència de l'autonomia.

Existeix, al meu entendre, un substrat cultural i ideològic català genuí capacitat per basar el projecte nacional necessari i fer viables les pretensions autodeterministes, que encara romanen en un nivell inexpressat i deficitari. Per tant, cal impregnar la psicologia i el pensament catalanistes d'aquell criteri propi de la maduresa que fa superar la desorientació i la indecisió de les actituds adolescents. Si comparem el comportament dels col·lectius socials amb el de les persones, es veu que el catalanisme és un moviment adolescent dividit en dos grans sectors: l'un amb les tendències marcades per la crítica i la reivindicació envers l'estat-tutor i l'altre interessat a reforçar l'activitat tutora de l'estat per evitar

d'aquesta manera l'esforç que representa assumir la responsabilitat de la sobirania i aprofitar-se dels avantatges de la tutela. Si aspirem a la pròpia sobirania caldrà disposar abans d'un projecte nacional i de la capacitat d'iniciar la seva virtual realització. Evidentment, un projecte nacional ni s'improvisa ni és un acte col·lectiu espontani ni l'obra d'una sola persona. Cal que es facin propostes i que aquestes siguin assumides primer per aquelles persones capacitades per a la direcció i tard o d'hora per la majoria del poble.

Dèficits i temes pendents en el pensament polític català

Països catalans:

Malgrat la intensa reivindicació de la noció de Països Catalans que totes les ideologies, mes o menys, varen assumir durant els primers anys de recuperació democràtica malgrat l'abundosa literatura pancatalanista no s'ha arribat a establir cap programa concret i eficaç de simple relació entre els països de parla catalana. No existeix cap institució capacitada per impulsar la realització d'una política comuna. Algun partit com el PSAN o ERC han impulsat estructures de col·laboració i organitzatives així com algunes associacions com les d'escriptors o una certa coordinació entre societats de promoció cultural. De tota manera, els resultats han estat minsos i no es pot parlar de l'establiment d'unes noves corrents generals de col·laboració mútua i de mútua identificació, molt menys, de la creació d'estructures, institucions i dotacions orientades al

desenvolupament d'una hipotètica unió de països de llengua catalana. Fins i tot, el model pancatalanista ha estat contestat i ha generat una certa dinàmica aparentment disgregadora. De tota manera, potser ara ens trobam davant d'uns plantejaments més realistes que els anteriors. No únicament han de ser reconeguts els elements comuns sinó també els diferenciadors i, d'altra banda, el plantejament hauria de fonamentar-se en el reconeixement mutu de la sobirania de l'altre en els aspectes d'interès comú. Estar pendent una nova formulació de la idea i, sobretot, no reflexionar sobre la possibilitat de creació d'una institució d'estil confederal que serveixi, d'entrada, per facilitar el diàleg.

Integració cultural

A Catalunya -tan en el sentit estricte com en l'extens- conviuen cultures diverses, en especial i simplificant, la catalana i la castellana amb diversos nivells o expressions resultat de la seva barreja o influència mútua. Els nivells i nocions de consciència nacional també són heterogenis. La societat catalana resulta més complexa que l'andalusa o la de Madrid perquè no s'ha culminat un procés integrador que resta obert. No em refereixo a una concepció monolítica i uniforme de la identitat catalana però sí, d'alguna manera, als sentiment inequívoc de pertinença i a identificació amb la societat catalana.

No es disposen d'aquests elements morals que cohesionen una nació perquè la societat catalana és encara nacionalment heterogènia i no és possible oferir un element decisiu identificador. No s'ha produït encara la síntesi entre les diverses expressions culturals bàsiques que conviuen a Catalunya més que d'una manera molt parcial i relativa. Encara no existeix aquella cultura catalana de síntesi i encara conviuen les cultures receloses l'una de l'altra, separades i acomplexades. Manca, doncs, perdre aquestes pors i reticències, que alliberin la capacitat creativa i permetin compartir una realitat comuna.

Espanya a fracassat en aquest sentit. Jo no seria partidari de seguir el mateix camí i integraria, sense complexes, la llengua i la cultura d'origen espanyol, la faria pròpia. D'una manera equivalent ho faria amb la cultura francesa de Catalunya Nord i amb les altres cultures amb les que convivim. Aquesta proposta no té per què significar renunciar a res i, evidentment, encara menys renunciar a la cultura catalana que ens ve del passat i, encara molt menys, a la capacitat de generar i desenvolupar formes culturals noves originals i pròpies, ben al contrari.

No ens enganyem. Els catalans no som únicament allò que varen ser els nostres pares. També som el resultat d'altres influències i de la nostra capacitat per respondre a les necessitats, els reptes i els desitjos.

Integració del pensament polític català

D'una manera similar a l'anterior, resta per efectuar la síntesi del pensament polític dels catalans. Establerta ja la crisi ideològica de la nostra època i establerta també la dualitat nacionals existent, podrem arribar a convenir que les diverses expressions ideològiques ja no disposen d'elements polítics sòlids per mantenir unes diferències més pròpies d'altres èpoques i d'anàlisi superades pels aconteixements.

Les diverses expressions catalanistes, potser, assenyalen unes lluites sectorials de grups que volen intervenir en els afers públics més que grans diferències ideològiques i d'interessos. Fins i tot m'atreveixo a dir que, en el fons, no existeixen diferències ideològiques assenyalades i que moltes expressions polítiques podrien perfectament treballar juntes. Les diferències ideològiques estan encara pendents de formular-se políticament. En el futur seran d'una banda els que voldran mantenir vigent el model actual de civilització i els que pretendran modificar-lo. Avui per avui, poca diferència es dona entre lliberals i socialistes i demòcrate-cristians, conservadors i, fins i tot, comunistes mentre no sigui pels símbols i costums ideològiques heretades així com per matissos secundaris en la programació política. La diferència la capitalitza, des de ja fa alguns anys, l'heterogeni àmbit dels ecologistes, promotors d'una civilització alternativa. Penso que cal afanyar-se a adequar el pensament polític català als temps en que vivim i superar vells esquemes que no fan més que retrassar l'evolució política i la maduresa nacional. Això comportaria, al mateix temps, una profunda revisió i reforma del

pensament polític nacional català avui per avui incapacitat per comprendre i dirigir a la societat catalana actual.

Establiment d'un sistema polític català

De la revitalització de la ideologia nacional catalana i del pensament polític hauria de sorgir la creació d'un sistema polític propi i original que no sigui la simple traducció i adequació del sistema polític i administratiu espanyol del temps de la transició i del període constituent.

Un sistema polític que reculli la vella tradició democràtica catalana i enceti noves formes que responguin a necessitats també noves, a reptes propis de l'època.

Desenvolupament de la cultura catalana

Desenvolupament des de la perspectiva de la producció i distribució dels béns culturals el que hauria de significar la introducció de criteris empresarials i la creació de sistemes d'exportació i difusió de les indústries culturals catalanes. fins ara, tot això no ha madurat suficientment i la cultura catalana és també en un nivell artesanal, exceptuant només les empreses editorials i les belles arts, encara que tenen que recórrer un llarg camí de modernització, de competitivitat i d'expansió internacional.

La llengua té molt poc que veure amb l'èxit o el fracàs de les polítiques culturals. Més aviat nosaltres estem a disposició de rentabilitzar les nostres expressions culturals en més d'una llengua, cosa que no qualsevol país pot dir el mateix, sobretot pel rebuig a tot el que no sigui unitarista. Exceptuant la diversitat fins a les darreres conseqüències però no els criteris que divideixen. Al contrari del que s'acostuma a fer: es rebutja la diversitat i s'utilitza la pluralitat per assentar criteris de divisió.

Si no s'aconsegueix el desenvolupament de les empreses de producció i de distribució culturals, les formes culturals, la cultura, resten en un estudi subdesenvolupat i crític. Els aspectes creatius de la cultura seran estimulats per dues variables: d'una banda la demanda generada pels sistemes distribuïdors de bens culturals i la capacitat exportadora, d'una altra per la introducció en el pensament catalanista de valors innovadors i criteris pluralistes i de participació.

Actuació internacional

Fins ara, els esforços han estat orientats vers la promoció dels productors catalans a l'exterior. Donen a conèixer Catalunya, atraure capitals estranjers, vendre... Tot això està bé però no n'hi ha prou. Això que hem fet s'hauria de fer encara que no tinguéssim cap mena de reivindicació de llibertat, cap mena de realitat nacional, simplement per criteris d'eficació empresarial. Es tracta d'anar més enllà, de participar de la vida

internacional, de ser tinguts en compte, de vetallar pels nostres interessos allà on puguin quedar afectats. El fer política internacional al marge de l'Estat espanyol que, de fet, no representa els nostres interessos. Una de les prioritats en política exterior catalana consisteix en influir a Espanya, a influir per vies diferents de les electorals representatives ja que aquesta via la tenim considerablement reduïda per definició constitucional. Les coses han d'anar per altres camins: desenvolupar un model d'Espanya alternativa i cercar aliats que li donin suport en contraposició al model actual. Els elements ideològics seran els més importants respecte a la resolució del problema espanyol.

També la política europea resulta important. Cal també participar en el desenvolupament de noves idees que siguin favorables als nostres interessos. No hi ha prou en limitar-se a participar nominalment des de postures febles i passives. Des del meu punt de vista, l'estratègia europea no hauria de limitar-se només a un àmbit sinó que caldria disposar de més d'un camp d'actuació. El moviment regionalista n'és un. Però caldran altres que ens permeti incrementar la nostra influència essent al capdavant de determinades iniciatives de caire europeu. Evidentment, la política internacional a de ser encara més, no limitar-se a Espanya i Europa. Definir i desenvolupar un estil diplomàtic propi, aprendre a actuar internacionalment amb els recursos legals i operatius de que podem disposar. Cap àmbit ens hauria de ser estrany. Hem d'ingressar en organismes internacionals o els haurem de crear si cal, actuar, intervenir, participar...

La societat civil

S'ha parlat molt de l'anomenada societat civil catalana, el que ha contribuït a pensar que disposem d'una societat civil ben estructurada, forta, dinàmica. Si ho comparem amb segons quins països, potser sí; però si la comparació és fa amb altres, com els Estats Units, haurem de reconèixer que estem a les Baceroles.

Com qualsevol altra empresa humana, la societat civil necessita innovacions econòmiques, millorar l'equipament humà, capacitat d'iniciativa i articulació amb els poders públics. Saber distribuir les feines i els esforços entre la societat i el Govern d'aquesta, que l'administració pública no sigui la competència deslleial de la societat i que, a més, jutge impacable de les iniciatives privada. La política no pot limitar-se al Govern ni tan sols als partits i a les eleccions. Es molt més que tot això.

Projecte nacional

No n'hi ha prou en invocar la seva necessitat al realitzar-ho! Si les arrels no uniran a tots els catalans, si la llengua tampoc serà l'artífex de la integració catalana ni cap altre justificació del passat, del dret ni de la moral, faran possible el futur de llibertat del poble de Catalunya. L'únic que pot unir als catalans, no únicament respectant sinó fins i tot potenciant les diferències culturals i ideològiques. L'únic que

pot generar il·lusió, l'únic que ens pot portar la llibertat, l'únic que realitzarà la síntesi política i de la identitat cultural serà la capacitat de convocar a la participació en la construcció virtual de la nació, el que vol dir també fer possible el futur.

Fins ara no hem estat capaços d'explicar això. Fins ara no hem estat capaços de convocar a la participació, ni tampoc hem estat capaços d'imaginar i de realitzar el país dels nostres somnis. Encara no hem après a ser lliures i, per això, la llibertat de Catalunya n'és tan limitada i els catalans ens delatem en un mar de picabaralles, d'iniciatives, de pors i d'esforços per despertar.

Un projecte nacional ha de fer possible la il·lusió, la recerca de la felicitat. Ens ha de fer sentir lliures i, sobretot, ens ha d'obrir els ulls a un nou món. Un nou món que ha d'integrar nous elements com la noció de progrés i el funcionament i sentit democràtic que haurem de configurar una societat original i pròpia resposta de les necessitats i desitjos d'avui.

Vers una nova societat.

Un poble no és una llengua ni tampoc només la seva cultura, ni tampoc la literatura, la música o el que pugui arribar a produir. És molt més que això: és tot un conjunt de persones i la seva manera de viure, amb el contingut i l'expressió de la vida col·lectiva, el resultat de la relació entre elles i el seu

entorn. Això realment ens identifica i condiciona la nostra vida.

En aquesta cultura en el sentit antropològic que reuneix en un mateix concepte els valors morals i la manera d'alimentar-se, la forma de vestir i el sistema de relacionar-se, el funcionament i el sentit de la família i de l'estat així com tot allò que forma part de la vida en societat, allò que dóna originalitat i personalitat a un poble. Evidentment, amb tots els matisos i excepcions i graus que una societat concreta aporta des de la seva pluralitat.

La societat catalana, però, té una important qüestió pendent: la seva definitiva integració. La desaparició de les nocions divergents. la fi del concepte d'immigrant. Mentre Espanya ha desaprofitat una altra possibilitat històrica per integrar dins el seu concepte i realitat les diverses nacions no castellanes que cohabitaven dins l'estat espanyol. Catalunya ajorna el problema, però no pot fer-ho per gaire temps més. O troba un sistema integrador definitiu o es consolidarà una societat híbrida, progressivament integrada a l'espanyola.

per arribar a ser una societat integrada calen punts de referència comuns, com ara la noció jurídica de nacionalitat, el territori històric de naixement, els sentiments, la llengua, la cultura, la moral, el lloc de residència i de treball, els avantpassats, la consciència de pertinença i, de manera especial, la participació directa en el procés d'autodeterminació i construcció del propi país.

L'aspecte de la participació és, segurament, la referència més clara i contundent de pertànyer a un país amb un projecte nacional comú, l'element més integrador i dinàmic al qual sobra qualsevol justificació teòrica o abstracta que faci referència al passat, al dret històric o al fet cultural. La participació ha estat l'element més integrador de les societats heterogènies i dinàmiques que puguin existir. Hem de menester, doncs, aquest projecte nacional que proposi la construcció d'una societat catalana com a resultat d'un treball comú. Ens calen, d'entrada, uns símbols i unes idees motrius que generin el moviment necessari per fer realitat aquest projecte nacional.

Estic convençut de la conveniència d'impulsar els valors ancestrals i actuals que per mi defineixen més bé la societat catalana: la llibertat n'és un d'important que ha donat i dona sentit a la reivindicació nacional catalana i que es contraposa a la noció castellana dominant de la jerarquia, la llei i l'ordre. D'altra banda, històricament, Catalunya ha generat moviments de caràcter liberal i llibertari en sintonia amb una societat de tendències permissives i tolerants. D'un altre cantó, el dret civil català recollí molt abans que altres drets la noció igualitària que la dona casada respecte al seu marit i això ens dona un punt de referència per desenvolupar encara més el reconeixement de la igualtat i de la participació directa de la dona en tots els afers socials, des de la perspectiva no de la submissió sinó del desplegament de les seves característiques pròpies.

Històricament, els catalans iniciàrem les temptatives de garantir la pau. Més endavant, el progressiu allunyament dels afers propis de la milícia ens dona una visió més oberta i desinteressada pels mètodes pacífics de resolució dels conflictes.

La manca d'un estat propi durant el període històric en que aquests s'han distingit pel seu centralisme i absolutisme ens ha fet desenvolupar el valor de la societat civil i la recerca de sistemes de funcionament al marge de les estructures angoixants i sovint inútils de l'estat. Hem desplegat i mantenim relacions de cooperació internacional directes, simplificades i fructíferes que contrasten amb el caràcter obsolet de moltes de les funcions de l'estat modern que es veu obligat a reformar-se o impedirà que la societat que administra superi les actuals dificultats i problemes.

El problema espanyol.

Fins que no ens hàgim plantejat la qüestió espanyola com un problema a resoldre, Catalunya no deixarà de ser res més que un apèndix problemàtic per a Espanya i, per a nosaltres, implicarà una aclaparadora incapacitat de decidir el propi destí.

La nostra independència d'Espanya és una qüestió relativa si tenim en compte la manifesta voluntat catalana de pertànyer a Europa. El que sí que resulta fonamental és disposar d'una concepció alternativa per a l'Estat espanyol que ens permeti de desenvolupar al màxim les nostres llibertats nacionals i que

estableixi un marc igualitari amb la nació espanyola. Dins el pensament polític espanyol tradicional imperialista, centralista i castellà poc tenim a fer, com també tenim ben poc a fer si no contribuïm a instaurar un pensament europeu que reconegui, integri i respecti les nacions europees que, com Catalunya, resten en principi marginades de la participació en la construcció europea. Així doncs, no podem limitar-nos a fer política únicament a Catalunya, sinó que cal desenvolupar-la també a Espanya i a Europa. Una política que plantegi un nou i viable model d'estat espanyol i que posi les bases d'un front democràtic que competeixi amb les forces polítiques espanyoles tradicionalistes i les concepcions caduques i inoperants en un estat democràtic i autonomista integrat en un procés d'unió europea. Un nou model i concepció de l'Estat espanyol ha de generar una cultura política diferenciada de l'actual; ha de produir estructures i propostes també diferenciades i no pot basar-se únicament en un programa electoral redactat des de Barcelona.

Cal, evidentment, denunciar l'Estat espanyol pel seu tracte discriminator i antidemocràtic envers Catalunya, del seu tracte econòmic injust i desfavorable per a Catalunya i caldria fer aquesta denúncia davant dels catalans, davant dels espanyols i dels europeus. Però cal, sobretot, trobar alternatives per corregir dins del possible aquesta situació desfavorable. Potser convindria establir sucursals o domiciliar una part de les activitats econòmiques catalanes a Madrid, a París, a Perpinyà o a Brussel·les, a fi d'evitar el tracte desfavorable determinat pel sol fet de radicar a Barcelona. Dic domiciliar, però sense

que això signifiqui perdre la capacitat de decisió ni el poder. És evident que això significarà un esforç i una habilitat per a una gran part dels professionals dels àmbits polític i tècnic.

No n'hi ha prou de concebre la política catalana com una activitat interna ni la política exterior com una simple promoció internacional de significació comercial o cultural, sinó que cal actuar a l'exterior amb l'objectiu d'influir en favor dels nostres interessos. Invertir en societats comercials, culturals i polítiques que assegurin la participació catalana en un afer tan rellevant per a la nostra política com ho és la política espanyola.

Renovar la democràcia

El sistema de partits o pluripartidisme és una de les condicions bàsiques de la democràcia. Ara: el sistema electoral i el funcionament intern dels partits poden arribar a invalidar la funció per a la qual han estat concebuts. Com més indirecte sigui l'accés a l'acció política i de representació o com és mediatitzades es trobin les decisions polítiques a còpia de reptaments o intermediaris entre els ciutadans i els òrgans de poder, menys democràtic serà aquell sistema. La democràcia orgànica, típica de règims dictatorials de dreta i d'esquerra, n'és l'exemple més clarificador. De fet, hi ha molta graia de democràcia i de civilitat entre els règims democràtics que, de fet, són els elements que més contribueixen a definir un sistema polític.

De la mateixa manera també hi pot haver importants diferències entre sistemes polítics que, tot i posseir els trets bàsics que defineixen la democràcia, poden representar distanciaments tan importants com els que es donen entre ideologies.

En principi és el poder legislatiu (el Parlament) sobre qui recau la representació de la sobirania popular i la capacitat de controlar el govern; el poder judicial li pertoca de vetllar pel compliment de les lleis del Parlament i del govern i el govern, simplement, li pertoca d'executar-les. A la pràctica, difícilment succeeix d'una manera tan clara i, de vegades, el procés pot arribar a invertir-se en un grau més o menys acusat.

Tampoc no podem oblidar que, molt sovint, la política no passa pels sistemes previstos: eleccions, Parlament, govern... sinó que hi intervenen d'una manera decisiva, formalment o informalment, altres entitats aparentment no polítiques com ara els sindicats, les organitzacions empresarials i d'interès econòmic, els grups de pressió, l'exèrcit, les associacions cíviques, religioses, professionals... bé sigui influïnt sobre els partits, el mateix parlament o directament sobre el govern. Aquesta influència, que pot ser decisiva, es realitza a través de formes paral·leles de govern com ara el control dels mitjans de comunicació, dels de producció, de la informació, etc.

Alguns països, com per exemple el Quebec, han optat per limitar amb lleis l'arribada de recursos econòmics als partits polítics. D'altres, com els Estats Units, han formalitzat i reglamentat

políticament el paper dels grups de pressió, a fi de procurar de no emmascarar la realitat de l'acció política democràtica. Alhora, altres països miren de fer tot el contrari, inspirats en una cultura política més acostada a les concepcions autoritàries, centralistes i antidemocràtiques que als valors genuïnament democràtics.

Podem comprovar aquestes reflexions observant països dels dits democràtics com el Panamà o Suïssa i adonar-nos que malgrat que posseeixen un sistema democràtic teòric, a la pràctica funcionen d'una manera molt diferent. Una cosa és la formulació teòrica i una altra la realitat pràctica. Entre l'una i l'altra les diferències poden ser prou importants, tant pel que fa referència als sistemes polítics com en allò que pertoca a les ideologies. De fet, l'observació política ha de fer-se sobre la realitat directa i és després que es poden formular teories.

El fet és que avui dia no es pot comptar gaire amb les definicions polítiques clàssiques ja que aquestes responen a realitats històriques que l'evolució ha erosionat molt. D'altra banda, la nostra època es podria definir com la de la pèrdua de significació dels conceptes polítics ideats al segle XIX cosa que ens condueix a la necessitat de fer redefinicions segons la realitat contemporània. Poca cosa té a veure el comunisme històric amb l'actual o el socialisme, el liberalisme o qualsevol altra ideologia. Tampoc no són el mateix nocions com estat, nació, democràcia o independència per citar-ne només algunes. Els estats, per exemple, eren, en els seus inicis,

unitats organitzatives compactes, força isolades les unes de les altres. La seva cohesió interna era assegurada per les fronteres, l'exèrcit i el control monetari en el funcionament econòmic entre d'altres coses. Però avui no és així. Les fronteres tendeixen a desaparèixer no tan sols físicament sinó també des dels punts de vista jurídic, polític, militar, econòmic, social i cultural. L'estat ja no pot fer-se'n càrrec i oferir uns serveis exteriors mínimament eficaços davant la complexitat i la intensitat de les relacions internacionals. Tampoc no pot garantir la defensa i la protecció ciutadana i està obligat a transferir progressivament una bona part d'aquestes competències a organismes suprastatals o a la iniciativa privada. Fins i tot les obres i els serveis públics més elements (vies de comunicació, transport, etc) són paulatinament privatitzats o transferits a organitzacions públiques locals o regionals per la senzilla raó que el seu cost i complexitat el desborden i el dinamisme de la societat és superior a la capacitat estatal d'evolució.

La nació s'identifica cada vegada més poc amb aquella espècie de cohesió que l'estat propiciava dins la societat i, com més va més són els diversos graus de desenvolupament i les evolucions diferenciades de tipus cultural i polític les que supleixen la funció de l'estat antic i refermen les identitats nacionals.

Els actuals canvis a l'antiga URSS i, consegüentment, en les ideologies d'esquerres que adopten el sistema polític democràtic i el liberalisme econòmic fan que sembli que la política resta

reduïda a una simple qüestió de matis, de diferència percentual en els pressupostos i en els programes polítics o en l'administració pública. Les prioritats i els percentatges reflectits en els programes polítics de govern no difereixen gaire entre una i altra ideologia o partit si es parteix de les mateixes bases conceptuals i d'unes estructures i concepcions polítiques fonamentades, com he dit suara, en la democràcia formal i el liberalisme econòmic. Uns incrementaran o reduiran les seves atencions en l'àmbit social, per exemple, o reduiran o incrementaran els percentatges o prioritats orientats a incentivar un sector determinat de l'economia o d'una part concreta del territori. I això, sense menysprear la seva importància no és que en tingui gaire. Per tant, comptat i debatut allò que compte realment per a majoria de les ideologies actuals consisteix a reforçar, potenciar, mantenir equilibrar, assegurar i perfeccionar un sistema polític que té com a valors primaris el creixement econòmic impulsat pel liberalisme, una sempre relativa llibertat individual i el pluralisme de la democràcia. Emperò, avui dia, els problemes de les societats liberals i dels sistemes democràtics no són exactament aquests. Aquests són, en tot cas, problemes de societats que no han conegut ni la democràcia ni el respecte pels drets humans però no són exactament els propis de societats que en un grau major o menor han implantat el sistema democràtic. El problema bàsic de les societats democràtiques i liberals radica en el creixement excessiu i incontrolat, en la concentració del poder econòmic, en els greus inconvenients ecològics i econòmics derivats d'aquests; també en la perversió de la pràctica democràtica i en

les accentuades diferències amb regions mundials que per bé que no formen part de les nacions dirigents depenen clarament d'aquestes.

Si fins ara l'anàlisi política generava definicions entre esquerres i dretes, dictadures i democràcies, a partir d'ara això ja no és possible i caldrà trobar d'altres definicions a un món polític aparentment igual al d'abans però que, en realitat, ningú no pot creure que ho és de la mateixa manera.

Catalunya fou un dels primers països que instituí els principis del funcionament democràtic i aquesta experiència històrica ha continuat i ens lliga una cultura política basada en el respecte per les regles democràtiques, la tolerància i la pluralitat i ens situa a les portes d'aquelles tendències renovadores que aposten per l'aprofundiment democràtic com la més clara garantia de llibertat, de justícia i de progrés social. Aquest aprofundiment democràtic que la cultura política espanyola ens menysprea i que avui intenta obstaculitzar i que els països més progressistes miren de descobrir i aplicar. En aquest sentit, l'aprofundiment democràtic com explicava àmpliament en el pròleg, podria significar la modificació de les lleis electorals i la proposició d'un model de representació directa i geogràficament específica (per districtes) així com fer dels Ajuntaments consells locals que coordinessin els afers públics deixant de ser petits regnes de taifes concebuts més com a corretges de transmissió del poder administratiu de l'estat que com a representació dels ciutadans per la promoció del benestar

de la població. D'un altre cantó, la democràcia no és tan sol un afer de la política sinó una manera de conviure i organitza-se col.lectivament. Els països de llarga tradició democràtica i no centralistes retornen el poder als ciutadans a través de la participació d'aquests, individualment o col.lectivament, en la planificació i direcció de les activitats culturals i social. Les associacions privades sense finalitat de lucre mereixen la confiança i el suport d'estats com Suècia o Anglaterra, per exemple, els quals no se'ls acut mai de dotar els seus governs d'un Departament de Cultura sinó de construir uns consells que integren totes les institucions i organitzacions ciutadanes de caràcter cultural per dur a terme, de comú acord, la política cultural que més convé.

La vida quotidiana

Aquest és el fonament de l'expressió cultural més genuïna. De poc ens serveix parlar en català si pensem com uns espanyols, mengem com els nord-americans o dormim com un japonès. De poc serveixen les grans declaracions polítiques de principis, les grans reivindicacions morals i els grans projectes nacionals si la nostra vida quotidiana resta enfora de la nostra capacitat de raciocini, d'adaptació al temps i al lloc on vivim i de resposta a les necessitats i desitjos que tenim. La identitat d'un poble no passa per la llengua amb que enraona ni per la història que varen viure els nostres avantpassats ni per la possessió d'una simbologia nacional. La identitat és com la personalitat, una manera de pensar, de valorar i de viure genuïna, resultat de

múltiples influències però, sobretot, d'una determinació de preveure la vida d'una manera personal i satisfactòria. De la mateixa manera que una persona no és catòlica, per exemple, pel simple fet de dur un nom cristià o d'afirmar-se com a tal sinó per la manera com viu, un català no ho serà només per les mateixes i simples raons. Amb això, evidentment no vull pas dir que tots els catòlics com tots els catalans hagin de pensar i actuar d'una manera mimètica, homogènia ni idènticament en tot. Però sí en aquella dimensió col·lectiva que resumeix la cultura d'un poble.

La cultura de la vida quotidiana es manifesta a través dels homes, de les tendències dietètiques, de les actituds davant del treball, de la valoració moral, de la relació ciutadana i d'un llarg etcètera. I no em refereixo a formes i valors del passat ni a conceptes abstractes i inamovibles ni a valors absoluts.

és clar que els catalans posseïm una cultura quotidiana; això es pot observar quan traslladem la nostra residència, encara que sigui temporalment fora de Catalunya. El que em preocupa és el creixent desequilibri entre les influències "imposades" i la capacitat de creació pròpia. La influència de la cultura espanyola en la quotidianitat és molt més important que la presència de la llengua espanyola que resulta detectable i relativament controlable. A més, el pensament catalanista, des d'una actitud defensiva i per tant conservacionista, ha optat per condemnar al ridícul i al menyspreu moltes de possibilitats de viure altrament. Centrat en els àmbits més directament

polítics, en la defensa cega de la llengua i en els aspectes culturals de més prestigi, el catalanisme abandona aquells elements que configuren la nostra vida quotidiana o, en tot cas, reproduïx i tradueix aquells que s'han generat durant els llargs períodes de manca de llibertat. En aquests aspectes estem a les beceroles i caldria encetar una reflexió i una acció a fons que ens tornés la capacitat d'iniciativa a l'hora de dissenyar les nostres llars, el lleure, la manera de fer feina, la plenitud de viure, les formes de relació social i uns nous valors ètics per a una nova societat.

La llengua

Un dels temes que destaquem més en els plantejaments polítics nacionalistes és la normalització de l'ús social de la llengua catalana. La Generalitat de Catalunya s'ha dotat d'una direcció general, s'han fet gestions institucionals prop de la UNESCO, el consell d'Europa, el Parlament Europeu i el Ministeri de Cultura espanyol. El sistema educatiu al Principat preveu l'ensenyament de la llengua catalana: es compta amb dues o tres televisions i almenys mitja dotzena d'emissores de ràdio en català, així com mitja dotzena de diaris i nombroses publicacions periòdiques en la llengua de Catalunya. La producció editorial en català s'ha vist incrementada substancialment. La majoria d'institucions públiques catalanes utilitzen la llengua o contribueixen a la seva implantació social. En els documents notariais, judicials de l'exèrcit espanyol o del servei diplomàtic així com en algunes empreses d'àmbit estatal s'accepta i usa almenys

parcialment, la llengua catalana o bé es procura per la seva promoció encara que generalment de forma bastant restringida.

Algunes empreses industrials etiqueten els seus productes en català i moltes empreses de serveis públics els ofereixen de forma bilingüe. Comparat amb pocs anys enrere l'avenç ha estat important i avui podem dir que comptem amb bons mitjans per normalitzar l'ús de la llengua. Però a desgrat de tot això i d'altres coses que segurament no he relacionat, la sensació que hom té i la mateixa comprovació dels fets resulten encara insatisfactoris. Una part molt important de la població catalana no fa servir normalment el català; la majoria dels escrits de les empreses, de les etiquetes de productes comercials i de rètols són en espanyol. La majoria de films, diaris, llibres, ràdios són en llengua espanyola. Els aparells de l'estat espanyol, és a dir, les cambres legislatives, els ministeris, l'exèrcit, els serveis diplomàtics o les forces policials són veladament adversos a mostrar la diversitat cultural de l'estat en que es troben instal·lats i, de manera específica, la cultura catalana.

Recrear Catalunya

El discurs catalanista, i més particularment l'independentista, demana sovint una actitud militant, voluntarista i fins i tot de sacrifici com a condició indispensable a fi d'assolir els objectius proposats. Al meu entendre, això és a causa que els continguts de la política nacionalista resulten del tot

insuficients per fonamentar i fer viables les seves reivindicacions i objectius. Davant d'aquesta incapacitat de vertebració es recorre al voluntarisme, es traspassa la responsabilitat al poble, demanant-li un sacrifici que comença per subscriure una idea abstracte des del pur sentimentalisme. si la necessitat d'independència fos sentida per la majoria perquè aquesta majoria estigués involucrada i participés directament d'un procés creatiu d'autodeterminació que demanés unes llibertats per a la seva realització virtual, no caldria pas justificar cap voluntarisme ni fer cap raonament històric o ideològic. De vegades, crec que el nacionalisme té massa elements intel·lectuals i morals i poques referències a una manera de viure, d'organitzar-se socialment i de desenvolupar-se econòmicament i políticament. Ja passa l'hora que ens demanem per què després de segles de dependència i passats els darrers anys de democràcia i autonomia, el procés vers la independència i la nacionalització de Catalunya compte amb tants déficits i amb un suport electorall tan escàs. fora massa fàcil de donar-ne les culpes a l'Estat espanyol que, encara que s'hi troba fortament implicat, no n'és pas l'única ni la darrera explicació o justificació.

Actualment, alguns polítics es pregunten com poden motivar l'interès per la política i més concretament pel catalanisme en el si d'una societat que econòmicament està progressant i que, des del punt de vista polític, també ha conegut canvis i reformes els quals, amb la democratització, han fet millorar la convivència i aixecat els marges de llibertat i justícia. Crec

que les societats occidentals i en particular la catalana ja ha atès els objectius polítics previstos pels programes dels partits i contemplats en la mateixa formulació democràtica. La població ha estat "educada" en unes formes de vida en que el guany material és pràcticament l'únic objectiu vàlid i en que l'únic objectiu polític és reforçar fins a l'infinit una lògica inidimensional dins la qual s'inscriu la concepció moderna del benestar i del progrés. Així, en conseqüència, no es pot esperar gaire més d'una societat condicionada per la necessitat d'obtenir l'èxit econòmic i el manteniment d'un model de societat específic. Tota innovació o reforma es fa en funció de la conservació d'uns esquemes polítics preestablerts i no pretenen res més que reforçar-los.

Però de cap manera no es pot dir que no hi hagi problemes ni encara menys que les democràcies hagin arribat a bastir la societat perfecta. El que sí que és veritat és que existeix una tendència a minimitzar i marginar tot allò que pugui representar el qüestionament del sistema, plantejar problemes o demostrar l'existència de déficits importants. En totes les societats, en tots els països, hi ha col·lectius nombrosos que viuen per sota el nivell mitjà del benestar general. L'eficàcia administrativa és, sovint, dubtosa: la indefensió del ciutadà davant de l'administració pública i de les grans empreses és patent i els perjudicis de la salut i del benestar de les poblacions causats pel mateix funcionament social i econòmic són d'una grandària tan elevada com subestimada...

Fins avui, Catalunya ha reflexionat sobre el seu significat, les seves raons històriques, jurídiques i polítiques i ha donat per suposat el seu caràcter nacional. Això ens ha fet desplegar una política nacionalista que ha arribat als més alts nivells simbòlics però que ben sovint es troba mancada de fonaments prou sòlids. L'any 1714 no va ser abans d'ahir, han succeït moltes coses i aquestes coses han deixat la seva empremta. No podem menystenir-ne les influències. El pensament catalanista ha desenvolupat una cultura política escassa i, consegüentment, no disposem d'elements suficients per fonamentar estadis superiors de sobirania. Tenim el sistema s'autonomia que el país pot assumir, i no pas gaire més. I per accedir a nivells més alts no basta de formular-ho políticament sinó que cal crear les condicions que ho justifiquin i ho generin.

L'economia catalana depèn en una gran mesura de la del conjunt de l'Estat espanyol. El sistema polític català és ideològicament subsidiari de l'espanyol. La cultura catalana -tant les formes de vida com les empreses del sector cultural- es troben profundament erosionades, influïdes i determinades per la cultura més genuïnament espanyola. L'ordenament jurídic, fins i tot el civil, ha estat pràcticament absorbit per l'evolució del dret castellà alhora que el dret civil català demostrava la seva incapacitat regeneradora. Ideològicament també demostrarem poca originalitat. Els partits catalans, en la seva majoria, són un apèndix ideològic, quan no és orgànic, dels partits espanyols o dels partits d'aquells països que es transformen en model de referència obligada (el País Basc per a bona part del moviment

independentista). La idiosincràsia i l'aplec de les característiques catalanes no posseeixen gaires més trets diferenciadors que els propis de qualsevulla regió espanyola i són encara lluny de presentar trets verament nacionalitzadors. Tenim una llengua reconeguda oficialment però que, a la pràctica, coneix un procés dialiectalitzador de cada vegada més evident causat per un bilingüisme unidireccional -en que els catalans som els únics bilingües- i, sobretot, per la manca de la utilitat social que generen l'evolució lingüístico-cultural i la creació necessàries en tota llengua moderna.

Partim de la base d'un dèficit crític important que ens impedeix de veure els errors i les mancances de la nostra manera de fer. Ens estimulem a còpia d'injeccions d'optimisme que pretenen combatre artificialment la frustració de comprovar que l'evolució del catalanisme no ens aporta les satisfaccions esperades. És cert que convé afrontar les dificultats i els reptes amb optimisme i criteris positius, però no és menys cert que cal ensems disposar de prou capacitat de crítica per no caure en un triomfalisme inoperant i alienant. Pensem que els primers interessats a fer-nos creure que tot va bé són els nostres adversaris.

El desenvolupament d'una economia catalana no s'ha de mesurar únicament per la prosperitat dels negocis que hi hagi al país sinó per altres factors tant o més importants. I així és mal de comprendre per una mentalitat que des de fa molt de temps s'ha hagut de congriar dins d'un règim polític de dependència. De

manera semblant, la benignitat d'un sistema polític no es mesura tan sols per mitjà de la participació popular en consultes i referèndums, sinó que va molt més enllà de la simple constatació estadística de l'exercici de la sobirania popular.

Els negocis poden ser avui prosperos però el país pot torbar-se en una situació colonial des del punt de vista econòmic o patir una degradació ecològica o l'exhauriment dels seus recursos naturals. La política econòmica no pot reduir-se a provar d'aconseguir nivells més altes de prosperitat i cal que tingui en compte d'altres factors que, fet i fet, també la determinen i que, alhora, condicionen la vida política en el seu concepte més ampli. Per entendre això només caldrà que observem el funcionament d'una economia familiar. No tot es redueix a reunir uns bons salaris, sinó que també s'han de controlar les despeses, avaluar els costos "socials", preveure el futur i procurar que també s'han de controlar les despeses, avaluar els costos "socials", preveure el futur i procurar pel benestar de tots els membres.

Encara que els nivells de participació en les consultes electorals sigui alt (ja que sol situar-se per sota del setanta per cent), això no demostra pas que el sistema polític sigui realment participatiu i democràticament eficaç. Hi ha o podria haver-hi moltes altres maneres de participar, i no solament per raons morals sinó, encara, d'eficàcia en el funcionament polític i administratiu. A través de les estructures civils poden incorporar-se nous recursos participatius i simplificar les

estructures administratives. Si els Departaments del govern comptessin amb bones connexions amb les empreses, les associacions i els organismes privats de coordinació, una bona part de les estructures burocràtiques de l'administració pública podrien reduir-se o incrementar, considerablement la seva eficàcia. Si el parlament comptés amb connexions sòlides i estables amb la societat civil, ben segur que disposaria d'una via ràpida i eficaç per afrontar i debatre problemes i necessitats socials de tota mena. El fet és que entre els dirigents polítics i la societat s'ha construït un mur alt i dens d'estructures burocràtiques, administratives i formals que separa sovint la política de govern de la realitat social més directa i dinàmica. Això es donà fins entre els partits i els seus electors.

Aquest tipus de política sacralitzada, burocratitzada i aïllada de la societat que governa és més palesa en la tradició cultural i política espanyola que en la catalana i, òbviament, no forma gens ni mica part de les tendències més modernes de la democràcia i de la política. En la història de Catalunya els ajuntaments van aparèixer posteriorment a la dominiació castellana: abans els municipis catalans eren regits per consells que es limitaven a assumir els afers de coordinació i d'alta representació. L'administració dels assumptes locals restava molt més a la vora dels ciutadans mateixos i no tant com ara en mans dels polítics. Tanmateix, les tendències democràtiques més avançades, fins i tot les d'ideologia conservadora de països amb una tradició democràtica, plantegen

de retornar competències que l'estat s'havia apropiat a la societat civil. Una societat civil que no és un concepte abstracte, sinó viu i real, organitzat i coherent.

Això és el que defineix i determina un sistema polític, més que no pas la simbologia produïda pèr les institucions i usada en els discursos polítics. Es justament d'això que Catalunya és, avui, deficitària. Si l'acció política només es redueix a representar els interessos comercials dels seus patrocinadors i no aspira a transformar la societat basant-se en un projecte ideològic, aquesta acció esdevindrà una simple estratègia corporativa incapacitada per regir cap alls seus objectius integrals una societat heterogènia integrada en l'evolució de la Humanitat i, a curt o a llarg termini, farà que aquesta societat resti subjecta i dependent d'aquelles altres societats que han comprès i practicat aquesta concepció política global i socialment transcendent.

Apèndix bibliogràfic

Balanç de l'autonomia, Edicions de la Magrana, Barcelona, maig de 1985.

Catalanisme: Història, Política i Cultura, L'Avenç, Barcelona.
Sumari: Presentació. Les arrels populars del catalanisme, Josep Termes. Modernisme i nacionalisme, Jordi Castellanos. Cultura popular enfront de cultura oficial, Miquel Izard. El teatre popular i el catalanisme, Xavier Fàbregas. Política nacional i política de classe, Jordi Solé-Tura. El Diari Català (1879-1881): plataforma d'exposició del pensament catalanista, Josep M. Figueres. El Noucentisme, Josep Murgades. La Lliga Regionalista o els límits del catalanisme conservador, Borja de Rique i Permanyer. L'"Esquerra Nacionalista" catalana, 1900-1931: unes reflexions, Enric Ucelay Da Cal. Avantguardes literàries i actituds polítiques, Josep M. Balaquer. L'Esquerra Republicana de Catalunya, Anna Sallés. Cristianisme i catalanisme, Josep Massot i Muntaner. Anarquisme i catalanisme, Pere Gabriel. Socialisme i catalanisme, Josep Lluís Martín. Catalanisme i reivindicació lingüística, Francesc Vallverdú. La literatura catalana i l'exili, Vicenç Riera Llorca. El pensament catalanista en l'època franquista, Josep M. Colomer. Catalanisme i política d'esquerra durant el franquisme, Isidre Molas. Els mas-media i la identitat nacional (Catalunya, 1939-1985), Josep Gifreu.

Catalans! feu, Centre d'Estudis Nacionals, Barcelona 1982.
Sumari: Exordi. Alternatives nacionalistes als Països Catalans: el cas de Mallorca, Bartomeu Mulet Trobat. Els fonaments culturals de la llengua, Eduard Vinyamata. Tres notes sobre la qüestió nacional al País Valencià, Ernest Garcia. Declaració de

l'Aliança per a la Unió de les Minories. El nacionalisme andorrà, Jaume Bartomeu Cassany.

Catalunya cap a l'any 2000, Fundació Jaume Bofill, Barcelona, novembre 1979. Sumari: Introducció. Reflexions sobre l'evolució de la població a Catalunya fins a l'any 2000. El camp català entre l'ordenació del territori i l'agricultura moderna. El dilema industrial dels propers vint anys. En la perspectiva d'una política turística autònoma. Línies d'actuació per a construir l'escola de tots. Cap a una planificació racional del sistema sanitari. Capital i ciutats de Catalunya: Una perspectiva de futur. Per a uns serveis socials satisfactoris en un país autònom. Salvar la llibertat en un món d'informacions múltiples. Cal una investigació aduada a les aspiracions col·lectives. Una nova oportunitat per a l'empresa d'aquest país. Problemes i possibilitats de l'administració local en una Catalunya autònoma. Recuperació i revitalització de les nostres institucions polítiques.

Catalunya Terra Lliure, documents del moviment de defensa de la terra (1984-1988), edicions lluita, Barcelona febrer de 1988

Catalunyes: cent intel·lectuals i la qüestió nacional, Acta. Fundació per a les idees i les arts, Barcelona, 1990. Sumari: Declaració d'intencions, Model d'enquesta (qüestionari), Respostes (per ordre alfabètic) de: Albert Abril, Salvador Alsius, Vicenç Altaió, Miquel Alzueta, Frederic Amat, Joan Argenté, Ricard Badia, Ramon Barnils, Jordi Berrio, Norbert Bilbeny, Joan Botella, Pere Botella, Joan Lluís Bozzo, Alex Broch, Xavier Bru de Sala, Jaume Cabré, Teresa Cabré, Juli

Capella i Guim Larrea, Salvador Cardós, Angel Castañeira, J. Carlos Cataño, Manel Clot, Jordi Coca, Isidor Cònsul, Santiago Cucurella, Joan B. Culla, Miquel Desclot, Arcadi Espada, Jordi Font, Francesc Fontbona, Joan Fotcuberta, patricia Gabancho, Gabriel, Josep-Miquel Garcia, Cesc Gelabert, Josep Gifreu, Pere Gimferrer, Daniel Giralt-Miracle, Guillem Jordi Graells, Manel Guerrero, Julià Guillamon, Carles Hac Mor, Josep Huguet, David Jou, Imma Julian, Lluís Llach, Antoni Llena, Jordi Llovet, Joan Maluquer, Joan Margarit, Isidor Mari, Ferran Mascarell, Jordi Mesalles, Josep Murgades, Vinyet Panyella, Francesc Parcerisas, Perejaume, Oriol Pibernat, Glòria Picazo, Agustí Pons, Miquel Porta, Pilar Rahola, Josep Ramoneda, Joan Rendé, Pau Riba, Margarita Rivièrre, Jesús Rodríguez-Picó, Josep Maria Roig i Rosich, Joaquim Ronaguera, Lluís Sala-Molins, Josep Maria Sala-Valldaura, Jordi Sánchez, Enric Saperas, Oleguer Sarsanedas, Josep Ma. Solé Sabaté, Joaquim Soler i Ferret, Miquell Strubell, Jaume Subirana, Pep Subirós, Alex Susanna, Josep-Maria Terricabras, Rafael Vallbona, Albert Viladot, Enric Vila-Matas, Vicenç Villatoro, Joan Vintró. Relació de Negatives.

Debat sobre els països catalans, Curial Edicions Catalanes, Edicions de la Magrana, Edicions 62, Editorial Anagrama, Editorial Laia, Publicaciones de l'Abadia de Montserrat, 7x7 Edicions, Barcelona 1977. Sumari: Presentació. Ponències: Alfons Cucó, Elements d'història del País Valencià; Pere Jofre, Elements d'història de les Illes; Josep Fontana, Reflexions sobre la unitat històrica dels Països Catalans; Pere Verdaguer, Història del País Rossellonès (del 1659 ençà); Josep M. Carreres, Eugeni Giral, Ernest Lluch i Frances Roca, Nació i regió als Països Catalans: economia política, estructures

territorials i ideologies; Antoni Morell, Bases per a una història moderna d'Andorra; Francesc Vallverdú, La unitat cultural dels Països Catalans; Max Cahner, Elements de geografia dels Països Catalans; Rafael Ribó, Conceptes polítics i realitat nacional. Informe sobre els partits polítics i els Països Catalans: Catalunya-Principat, Jordi Carbonell; País Valencià, Eliseu Climent; Les Illes, Josep Maria Llompart. Comunicacions: Assemblea d'intel.lectuals catalans de les Illes; Assemblea d'intel.lectuals professionals i artistes de la comarca d'Osona; Cultura i estructura social, Maria Aurèlia Capmany; El paper de la geografia a l'hora de determinar el concepte Països Catalans, Carles Carreras i Lluís Casassas; Consciència nacional i lluita de classes als Països Catalans, Rafael Castellanos, Antoni Fernández i Josep Ferrer; Marc conceptual de les relacions llengua, cultura i comunitat nacional, Grup de política cultural del Centre d'Estudis Socialistes - CES; Sobre la construcció del Sindicat de classe i nacional dels Països Catalans, Col·lectiu "Obrers en lluita"; La consciència de comunitat nacional dels Països Catalans en el Principat (De la guerra de Successió a la Restauració), Felix Cucurull; La unitat nacional i el voyeurisme, Jordi Gil; L'estructura política dels Països Catalans, Josep Guia; Debat sobre els Països Catalans, Miquel Mayol; Una actitud conservadora davant el problema de l'Estat i els Països Catalans, Gregori Mir; Països Catalans: entre la identitat i la consciència, Joan Francesc Mira; Els Països Catalans a través de la història, Jordi Moners i Sinyol; Aproximació a una alternativa popular per al País Valencià, Carles Mulet Grimalt; Els Països Catalans: una perspectiva valenciana, Gustau Muñoz; L'entelèquia dels "Països Catalans", Rafael Pla; Els Països Catalans en l'Europa de les

nacionalitats, Sergio Salvi; Els Països Catalans, marc nacional de la revolució socialista, Blanca Serra i Carme Travesset; Sobre els precedents del terme Països Catalans, Jordi Ventura; Els partits polítics del País Valencià i la reivindicació dels Països Catalans, Vicent Ventura. Apendix - Dossiers dels partits polítics: Convergència Democràtica de Catalunya; Convergència Socialista de Catalunya; Grup Tribuna; Moviment Comunista de Catalunya, País Valencià i les Illes; Partit Carlí; Partit Federalista Europeu de Catalunya (Països Catalans), Partit Popular de Catalunya; Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans; Partit Socialista d'Alliberament Provisional dels Països Catalans; Partit Socialista Unificat de Catalunya; Unió Democràtica de Catalunya.

El discret encant del nacionalisme. Antologia d'articles (1981-1989) I, La Llar del Llibre, Barcelona, 1990. Sumari: Des d'una perspectiva de país; Per saber a què atedir-se. I Manifestos: Catalunya, democràcia, solidaritat; Guanyar les eleccions; Per una llei d'ajuda a la premsa catalana; Al futur president de Catalunya; Cap al tercer congrés catalanista; Manifest sobre la identitat lingüística; Al president del govern espanyol. II Llengua: No siguem "llenguagirats", si us plau, J-M. Puigjaner; A propòsit d'un cert travestisme lingüístic, J-M. Puigjaner; Llengua materna o llengua del país?, A. López Garrido; Carta oberta als immigrants de Catalunya, A. López Garrido; Per la normalització lingüística a l'empresa, J. Alcaraz; Amb el respecte a la llengua no n'hi ha prou, A. López Garrido; El català, primer que el castellà, I. Pujades; El català a l'ensenyament?, R. Vila-Abadal; Els nostres herodians, I. Pujades; El català, encara, R. Lobo; Amnesty International

i la llengua catalana, R. Vila-Abadal. III Comunicació: La inajornable llei d'ajut a la premsa catalana, J-M. Figueres; Tres diaris per Catalunya, J-M. Figueres; "El Temps", un setmanari per al País Valencià, J-M. Figueres; Abia que vindries a l'honor de TV3 i la vergonya de TVE, J-M. Figueres; Les Illes, sense veu, J-M. Figueres. Per la història de Catalunya a TV3, J-M. Figueres, A-M. Mundó; Televisions privades i llengua catalana, J-M. Figueres; Debat nacionalista, R. Lobo; Dubtosa ètica periodística, R. Lobo; TV3, eina per a la transformació de Catalunya, J-M. Figueres. IV Ensenyament: Religiosos de l'ensenyament a Catalunya, I. Valls; La LODE i la conferència episcopal, G. Olivé; Escola pública, escola privada, escola confessional, G. Olivé; L'escola, eina essència, L. Ventosa; Per què no s'ensenyava la història de Catalunya?, J-M. Figueres. V Societat i Cultura: La fi de la desmobilització catalana, J-M. Puigjaner; El que és del comú, no és de ningú?, A-M. Güell; Pastoral de pressió, moral de repressió, I. Valls; El gran canvi, J. Ferrer; De debò és gran ésser jove?, J-M. Lozano; Crítica i democràcia, J-M. Bardés; Una gran oportunitat, R. Recolons; Si volem fer surar aquest país, J-M. Puigjaner; Un estit de responsabilitat, I. Valls; Quina igualtat de la dona?, M-G. Olivé; Carta oberta a Karol Wojtyła, R. Lobo; La dura condició d'ésser dona a l'Església, A. López Garrido; Tornen els inquisidors?, I. Valls; La nit literària a Catalunya Nord?, J-M. Figueres; Home i dona davant l'avortament, A. López Garrido; Una solució de futur, R. Huguet; Una solució sense futur, R. Huguet; La joventut, ni "divina" ni "tresor", J. Alcaraz; Rumasa, l'Opus i la consciència, A-M. Mundó; Calamitats a Euskadi i rearmament moral, R. Vila-Abadal; "Servent fidel fins a morir...", R. Vila-Abadal; L'empresa pública, condemnada a funcionar

malament?, L. de Sebastián; A prop s de nou fòrum d'entitats, R. Lobo; Les culleretes d'Iberia, L. de Sebastián; De nou, la Policia autonòmica, Club A. de Vilanova; Reconversió en l'economia oberta, L. de Sebastián; Qui guanya el que perd l'INI?, L. de Sebastián; Tortura? En cap cas, R. Vila-Abadal, Blanca Catalana:  tica i legalitat, L. de Sebastián; No, senyor ministre: la cultura catalana no és bilingüe, I Pujades; Història clínica aproximada, J. Gol; La realitat històrica de la Franja de Ponent, J. Monclús; El dòlar i la inflació, L. de Sebastián; Entre tots no cantarem tot?, J. Alcaraz; Degradació de la naturalesa?, R. Vila-Abadal; "Terrassa 2001", un exemple vàlid, J. Alcaraz; Fam, R. Lobo; Carta oberta a un bisbe coratjós, R. Lobo; La policia a Catalunya, R. Lobo; Per la plenitud de la cultura catalana, J-M. Figueres; La joventut submergida, R. Lobo; Jordi Gol, a reveure, J-M. Puigjaner, A. López Garrido; Els militars i la política, J-M. Bardés; Paraules impròpies, A-M. Güell; La cursa de la fam, J-M. Bardés; I el vot dels cristians?, A-M. Mundó; La nostra administració pública, R. Vila-Abadal; Juguem o no juguem?, R. Lobo; Una altra vegada els incendis forestals, R. Vila-Abadal; Espanya de les ciutats, J-M. Puigjaner; Spain is still different, L. Ventosa; El cas Mariscal i una nació no-normalitzada, R. Vila-Abadal; Les tradicions dins la identitat catalana actual, J-M. Figueres; La guerra civil a Catalunya?, R. Vila-Abadal; Per ara, Barcelona no patir  set, R. Vila-Abadal; Nacionalisme i europeisme: un fals dilema, S. Uli ; Qui tingui més seny que se'n valgui, R. Vila-Abadal; Ser Bisbe: d'un temps, d'un país, J-M. Puigjaner; Homenatge a Joan Coromines, R. Huguet; Bot  de guerra: fins quan?, J-M. Figueres; Aquell xinès desconegut i nosaltres, R. Lobo; Cal honorar Ferrer i Guàrdia, G. Olivé.

El discret encant del nacionalisme. Antologia d'articles (1981-1989) II, La Llar del Llibre, Barcelona, 1990. Sumari: Des d'una perspectiva de país; Per saber a què atedir-se. VI Política i nacionalisme: Sobre el nostre ser i el nostre fer, R. Lobo; El perill de desertar una altra vegada, R. Vila-Abadal; La crítica de la crítica, A-M. Güell; Govern d'unitat o d'àmplia coalició, R. Vila-Abadal; Construir la democràcia, edificar la comunitat, J. Valls; Carta a un amic valencià, A-M. Mundó; Una estranya campanya, R. Vila-Abadal; La moció de censura i les altres circumstàncies, R. Vila-Abadal; Meditació per a uns "exercicis electorals", J-M. Puigjaner; Coneix el Sant Pare la realitat de Catalunya?, J-M. Puigjaner; Nacionalisme català i neonacionalisme espanyol, J-M. Puigjaner; Catalunya-Espanya: benevolença i negociació, J-M. Puigjaner; Del protocol al fons de la qüestió, A-M. Güell; Feixisme, R. Lobo; Carta al president del govern espanyol, A-M. Mundó; Catalunya, electoralisme i rodes de molí, R. Huguet; Catalunya, cap enfora, L. Ventosa; Reflexions sobre la Crida, R. Lobo; Ja n'hi ha prou!, R. Huguet; No es faci l'orni, senyor Oneto, J. Alcaraz; Catalunya vista des de Madrid, R. Lobo; Catalunya vista des de dins, J-M. Puigjaner; La salut de Catalunya? Regular, gràcies, J. Alcaraz; La credibilitat del "canvi", R. Huguet; Espanya vista des de la resta d'Europa; L. Ventosa; Tot plegat, quina llàstima!, R. Huguet; Per un nacionalisme integrador, J-M. Bardés; El que calia fer, senyor González, R. Huguet; Catalunya és una "possessió" d'Espanya?, J-M. Puigjaner; Partits i nacionalisme, J-M. Bardés; Un altre 11 de setembre, R. Lobo; Més sobre esquerra i nacionalisme, J. Camps; Carta oberta a Jordi Borja, J. Alcaraz; Proposta d'una "heretgia": reivindicar Espanya, J-M.

Puigjaner; Jo també són un estúpid, F. Martí; Catalunya, excel·lent en conducta, J-M. Puigjaner; Solidaritat? Sí, però ben entesa, R. Huguet; Amb respecte, senyor alcalde, R. Huguet; Carta oberta a Emilio Romero, R. Lobo, A-M. Güell, A-M. Mundó; Malgrat tot, jo dic no, A-M. Güell; A la recerca del referèndum perdut, J. Alcaraz; Nacionalisme, catalanisme, patriotisme, R. Lobo; Ser patriotes avui, R. Lobo; El bon espanyolista, R. Huguet, S. Ulló; Miquel Roca: moltes gràcies, R. Huguet; L'Assemblea de Catalunya, R. Lobo; Un sol nacionalisme català, R. Vila-Abadal; La humanitat clama per la democràcia real, A-M. Mundó; Velles i noves raons, R. Lobo; Quelcom essencial en el nacionalisme català, R. Vila-Abadal; El vot de les classes mitjanes a Catalunya, J-M. Figueres; L'Estat francès contra les bressoles?, J-M. Figueres; Colonització i terrorisme, R. Vila-Abadal; De Madrid al cel i de Barcelona al mar, J-M. Figueres; La pàtria, R. Vila-Abadal; Pel federalisme cap al futur, J-M. Figueres; El BDE en català o sobre la igualtat dels pobles, J-M. Figueres; Catalunya i el "melting pot" americà, I. Pujades; L'Estat federal i el PSC, R. Vila-Abadal; Les "Lotto" catalanes i el victimisme, R. Vila-Abadal; Per un civisme electoral, A-M. Güell; El federalisme: el congrés del PSOE, R. Vila-Abadal; Llibertat d'expressió, tolerància i no-discriminació, R. Vila-Abadal; Han guanyat o hi han guanyat, R. Vila-Abadal; La proposta de província única a Catalunya, R. Lobo; Mil·lenari i independència de Catalunya, R. Vila-Abadal; En el llindar ("umbral") de Jordi Pujol, J-M. Puigjaner; Països Catalans ni maximalisme ni deserció, J. Alcaraz; Una ocasió perduda, R. Vila-Abadal; Dretes i esquerres, R. Lobo; Eleccions generals i nacionalisme, J-M. Figueres; Els canvis semàntics en política, A-M. Mundó; Nacionalisme català i cristianisme, R. Lobo; El president Companys i nosaltres, R. Lobo.

L'esquerra nacionalista avui, Edicions de La Magrana, Barcelona, febrer de 1987. Sumari: Presentació. Sobre la qüestió nacional: Sobre els fonaments de les estructures nacionals, Pierre Vilar; Reflexions a l'entorn d'un projecte nacional fonamentat en una altra concepció de la societat i del progrés, Eduard Vinyamata. Països Catalans: Socialisme i qüestió nacional al País Valencià, Vicent Ventura; Les reivindicacions nacionals catalanes al Principat (1835-1868), Fèlix Cucurull; Contradiccions i perspectives de l'esquerra nacionalista al Principat, Rafael Castellanos; Nacionalisme revolucionari i marc nacional de Països Catalans (1919-1945), Josep-Lluís Carod Rovira; Qüestionari sobre la situació actual i el futur del moviment d'alliberament; Francesc Codina; Fèlix Cucurull; Josep Ferrer; Josep Huguet; Isidor Marí; Pelai Pagès; Humbert Roma; Eva Serra; Joan Solé; Lluís M. Xirinacs; Vicent Ventura. Llibres: La nació com a problema; Adieux au prolétariat. Au delà du socialisme.

Estat de la Nació sense Estat... després de 10 anys d'autonomies, Sirius, Barcelona 1991. Sumari: Presentació i propòsit, Ignasi Pujades. El Manifest: Sí a la sobirania política de catalunya, per un redreçament de la política nacional; Suport cívic: Comissió 10 anys d'Estatut, Els primers signants, Llista completa de signants. L'Estat de la Nació: "Com a Motle e com a pròleg d'oració...", Gonçal Castelló; La unitat nacional, Vicent Partal; El distema de defensa i seguretat, Miquel Sellarès; Els recursos energètics, Salvador Balcells; L'economia i les finances, Arcadi Oliveres; Els drets lingüístics, Francesc Ferrer i Gironès; L'espai comunicacional,

Univers Bertrana, Gabriel Bibiloni, Josep Inglès, Vicent Pitarch; La producció cultural: A la Catalunya del Nord, Renada-Laura Portet, Al Principat, Joan Triadú, A les Illes, Josep M. Llompart, Al País Valencia, Joan F. Mira; L'ensenyament: Constatacions, Blanca Serra, La llengua de l'ensenyament, Jordi Solé i Camardons; La política esportiva, Albert Bertrana; La identificació i la projecció internacionals, Aureli Argemí; L'univers simbòlic, Sebastià Serrano; El model polític, Santiago Cucurella. El projecte nacional: projecte nacional i aplegament cívic, Josep Ferrer; La vostra resposta.

Federalisme i estat de les autonomies, Edicions 62, Barcelona, febrer de 1988. Sumari: A manera d'introducció: Horitzó federal i realitat política. Notes per a un debat, per Lluís Armet. Apunts sobre catalanisme, per Isidre Molas. Les propostes històriques de l'autogovern català dins l'Estat Espanyol, per J. A. González Casanova. Federalisme i nacionalisme en el pensament de Rovira i Virgili, per Jaume Sobrequés i Callicó. Una reflexió sobre les alternatives plantejades al centralisme espanyol i la seva significació política diversa, per Joan Prats i Català. Socialisme i federalisme a Espanya, per Anselmo Carretero. Aspectes emotius del federalisme, per Jordi Maragall. El catalanisme i les classes populars en la història, per Josep Termes. Catalunya, Espanya i el nacionalisme com a determinant, per Xavier Arbós. Federalisme i unitarisme, per Jaume Lorés. Federalisme i pujolisme, per Joan Marcet. Una lectura autonomista i federal del model d'Estat constitucional, per Jordi Solé Tura. Propostes per al desenvolupament de l'Estat de les autonomies, per Eliseo Aja. Catalunya i l'Estat espanyol en la perspectiva de l'Estat autonòmic, per Antoni Castells.

Federalisme i govern local, per Pasqual Maragall. El federalisme: una proposta cap al futur, per Raimon Obiols. Nota sobre els autors i els articles.

Homenatge a Ramon Trias Fargas. Parlaments i conferències (1961-1989), Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Barcelona, abril de 1991. Sumari: Presentació: Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya. El presupuesto español como instrumento de política económica: Parlament pronunciat a l'Asociación Española de Derecho Financiero, Madrid, 12 de maig de 1961. Llibertat individual i propietat privada: Conferència pronunciada a la Biblioteca Pública de la Caixa de Pensions Iper a la Vellesa i d'Estalvis, Associació Catòlica de Dirigents, Vic, 12 de gener de 1968. El economista profesional y la empresa privada: Conferència pronunciada al Cercle d'Economia, Barcelona, 14 de gener de 1972. Llibertat, intervenció laboral i justícia social a la Catalunya del demà: Conferència pronunciada a l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, Barcelona, 20 de maig de 1975. El preu de la llibertat: Lliçó inaugural del curs 1975-1976 de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 8 d'octubre de 1975. La cuestión catalana: Conferència pronunciada al Club Siglo XXI, Madrid, 14 de desembre de 1976. Catalunya per la justícia i la llibertat: Parlament pronunciat en ocasió d'un acte polític, Sant Feliu de Guíxols, 13 d'agost de 1976. Debats de l'avantprojecte d'Estatut d'Autonomia al Ple de Parlamentaris, Barcelona, 30 de novembre de 1978. L'autonomia fiscal: Conferència pronunciada a l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials, Barcelona, 17 de novembre de 1978. Integración social de los minusválidos. Toma en consideración de proposiciones en ley: Intervenció parlamentària al Congrés de

Diputats, 1981, La Democracia de los Países Bajos, 1981.
la candidatura a l'alcaldia de Barcelona: Parlament pronunciat
al local de CDC, Barcelona, 9 de desembre de 1982. Nació i
nacionalisme: Conferència pronunciada al local de CDC, Balaguer,
22 de desembre de 1984. El Doctor Rober, avui: Lliçó d'obertura
del curs de l'Ateneu Barcelonès, Barcelona, 15 de novembre de
1985. Comiat com a regidor al Consell Plenari de l'Ajuntament de
Barcelona: Paraules pronunciades a l'Ajuntament, Barcelona, 29
de juny de 1987. Sobre les autonomies: Intervenció davant el ple
del Senat, Madrid, 1 de desembre de 1987. Presentació dels
pressupostos de la Generalitat per a 1989: Paraules pronunciades
al Parlament de Catalunya, Barcelona, 21 de novembre de 1988.
Comitat de la presidència de Convergència Democràtica de
Catalunya: Paraules pronunciades en ocasió del VII Congrés de
CDC, Barcelona, 27 de gener de 1989. Rebel·lia necessària: la
Catalunya dels 90: Conferència pronunciada a la Univeersitat
Menéndez y Pelayo, Palau de Pedrables, Barcelona, 7 de juliol de
1989. En agraïment al Grup Set: Paraules pronunciades al Palau
de Pedrables en ocasió del lliurament del premi al "Ciutadà que
ens honora", Barcelona, 19 de setembre de 1989. Bibliografia.
Cronologia.

Simposi "Poder i llibertat", Editorial Pòrtic, Barcelona 1981.
Sumari: Pràleg d'Heribert Barrera. La voluntat nacional.
Introducció de Jesús Projà. Josep Dalmau: Esquerra i llibertat?
Dreta i dictadura?. Octavi Fullat: Bernard-Henri Lévy o l'Després
del marxisme, què?. Raimon Galí: La llei no escrita, camí de la
llibertat. Alvaro Abós: Els moviments d'alliberament nacional,
alternativa al binomi EUA-URSS. Manuel Lizcano: Nuestro modelo
de sociedad avanzada. Abraham Guillén: La crisi econòmica

mundial: alternatives. Joan Misser: Moviments populars religiosos a la recerca d'alliberació. Ives Roqueta (textos manuscrits). Joaquim Ferrer: Les arrels dels corrents d'esquerra a Catalunya. Eduard Vinyamata: Projecte nacional i model de societat. Víctor Hurtado: Comunicació. Enric Massó i Urgellés: Quina Europa? Agustí Oset: L'esquerra i la plena ocupació. Comunicació del professor Joan Hortalà. Carles Ferrer i Vidal: Canvi de mecanisme de dominació. Comunicació al Simposi "Poder i llibertat" que presenta l'Associació Internacional de Dones Liberals. Manuel Cruells: la crisi del liberalisme.

Les Illes oblidades, Acta, Fundació per a les idees i les arts, Barcelona, maig de 1992. Sumari: Pròleg. 1. Presentació a càrrec d'Isidor Mari. 2. Les transaccions econòmiques: Artur Saurí (moderador); Ferran Porto; Josep F. Conrado de Villalonga; Carlos Blanes; Bartomeu Fiol; Alexandre Forcades; Debat. 3. Les interaccions culturals: Isidor Mari (moderador); Pere Serra; Antoni Alemany; Antoni Mir; Eduard Bonet; Nadal Batlle; Debat. 4. Els acords institucionals: Aina Moll (moderadora); Joan Verger; Lluís Armet; Mateu Morro; Josep Moll; Miquel Roca; Debat. 5. Annex: Resolució 32/III del Parlament de Catalunya; Resolució 33/III del Parlament de Catalunya; Proposició aprovada per acord unànime del Parlament de les Illes Balears; Projecte Proa; "TVE es riu dels habitants de les Illes Balears".

La immigració als Països Catalans, Edicions la Magrana, Barcelona, abril de 1978. Sumari: Presentació. Els precedents: Precedents de la immigració als Països Catalans, Pere Jofre; Generalitat, partits polítics i immigració durant la Segona República, Angel Calvo i Eulàlia Vega. Les realitats: La

immigració al País Valencià, Damià Mollà; Immigració i confirmació ètnica a Barcelona, Claudi Esteve Fabregat; Immigració a l'Hospitalet de Llobregat, bases demogràfiques i procés d'adaptació, el cas dels andalusos, Ramon Rodríguez; Breu resum de la investigació sobre immigració i mobilitat social a Catalunya, E. Pinilla de las Heras; Notes sobre la immigració a Catalunya Nord, Jordi Planes; La immigració (Projecte de Resolucions de l'Ambit de la Llengua), Congrés de Cultura Catalana; Sistema productiu, fet migratori i població activa. (Projecte d'Informe final de l'Ambit d'Estructura Social); Evolució i distribució territorial de la població als Països Catalans (Resolució de l'Ambit d'Estructura Social). El Debat: La immigració als Països Catalans; El debat sobre la integració dels immigrants a la societat catalana, Rafael Castellanos; El problema lerrouxista al País Valencià, avui, Josep-Lluís Blasco; Immigració i integració lingüística al Principat, Miquel Strobell i Trueta; Enquesta sobre la immigració als Països Catalans. Els llibres: Josep-Antoni Vandellós i Solà: Catalunya, poble decadent (Pere Jofre); Francesc Candel: Els altres catalans (R.C.); Jordi Pujol: La immigració, problema i esperança de Catalunya (Rafael Castellanos).

El nacionalisme Català a la fi del Segle XX. II Jornades, Edicions de la Magrana i Edicions 62, Barcelona, març de 1989. Sumari. Catalunya-Nació? Aproximació des de la política internacional a una ambigüitat no calculada, Jesús M. Rodés. El marc legal de l'autogovern: situació i perspectives, Carles Vivé Pi-Sunyer. El neonacionalisme espanyol, Salvador Cardús. Calidoscopi de l'espanyolisme a Catalunya, Josep Huguet i Biosca. Normalització lingüística i normalització nacional,

Josep Benet. Nació i llengua: unes fites i una reflexió, Modest Prats. Llengua i nació, Aina Moll. Evolució de la comunitat lingüística, Miquel Strubell. Comunitat lingüística, Vicent Pitarch. Intel·lectuals, nacionalisme i universalitat, Antoni Estradé. Universalisme i particularisme, Joan F. Mira. Els Països Catalans com a univers simbòlic, Josep-Lluís Carod-Rovira. Catalanitat i nacionalisme a la Catalunya Nord, Joan Secat. Els Països Catalans des de la perifèria: Damià Pons. El cas valencià: què fer, Ramon Lapiedra. Comunitat de cultura i comunitat de comunicació, Josep Gifreu. Televisió: per un punt de vista nacional, Vicenç Villatoro. Consideracions i propostes.

El nacionalisme català a la fi del Segle XX, Eumo Editorial, Vic 1987. Sumari: Presentació, Ramon Montañá. Nacionalisme, classe obrera i immigració, Francesc Candel. Bases socials d'un projecte nacional, Salvador Cardús i Ros. Comunitat lingüística i comunitat nacional, Isidor Mari. Per un nacionalisme desacomplexat, Joan S. Colla. Els catalans com a projecte cap al 2000: per un nacionalisme de present, Oriol Pi de Cabaneyes. Reflexió jurídica sobre la neutralització de l'Estatut, Josep M. Puig Salellas. Cap a una nova definició de govern, Max Cahner. Catalunya dins el marc de l'Estat espanyol i d'Europa, Miquel Sallarés i Perelló. Aspectes culturals de la política territorial, Joan Soler i Amigó. Aspectes culturals de la política territorial, Segimon Serrallonga i Francesc Codina. Països Catalans: àmbit lingüístic i projecte polític nacional, Josep-Lluís Carod-Rovira. Per al demà de la nació catalana, Vicent Pitarch. les etapes cap a la plena sobirna, Heriber Barrera. Consideracions i propostes dels participants.

País Valencià, país desconegut, Edicions de la Magrana, Barcelona, desembre de 1987. Sumari: Presentació. País Valencià, país desconegut: Toni Mollà: País Valencià i comunitat lingüística; Toni Mollà: Les dades del català al País Valencià; Miquel Angel Villena: Premsa i societat: crònica d'un fracàs; Vicent Partal: TV3, hem fet el sud?; Marc Granell: L'edició al País Valencià: encara un repte; Adela Costa Català: El català al País Valencià dins l'àmbit de l'ensenyament; Josep Pitarch: Presència de la llengua catalana a les universitats valencianes; Salvador Pairó: L'economia valenciana; Josep Lluís Blasco: El nacionalisme polític al País Valencià: una perspectiva de futur; Francesc Pérez Moragón: L'anticatalanisme al País Valencià: la marea blava. Opinió: Jordi Vila-Abadal i Vilaplana: Els joves i el fet nacional català. Crítica de llibres: Rafael Castellanos: Noves tecnologies; Rafael Castellanos: El nacionalisme català a la fi del segle XX; Enric Llarch: Viabilitat de la independència de Catalunya; Rafael Castellanos: Convenció per la independència nacional.

El pensament polític de Jordi Pujol (1980-1987), Editorial Planeta, Barcelona, març de 1988. Sumari: Nota prèvia. I. Definició del nacionalisme: 1. "Voluntat de ser el que som". 2. "El nostre nacionalisme és humanisme". 3. "una Catalunya espiritualment gloriosa". 4. "Catalunya no és una cosa inalterable." II. Les arrels: 5. "Les arrels són absolutament necessàries per a fer un país." 6. "Els elements constitutius d'aquell país que havia de ser Catalunya el lliguen a la matriu carolíngia d'Europa." 7. "Un país que va tenir ambició." 8. "Catalunya és una nació." 9. "Una gent que va cap al futur amb voluntat de continuar." III. El sentit dels símbols: 10.

"Teranyina de testimonis." 11. "Sis-cents anys seu d'un autogovern o de la nostàlgia d'un autogovern." 12. "En la bandera simbolitzem coses que estimem" 13. "La restauració de la tomba del comte Guifré és un acte patriòtic" 14. "Un dels homes que han fet més per l'honorabilitat dels catalans" IV. Naturalesa, significat i estat de l'autonomia: 15. "Identitat i democràcia, bases de l'autonomia" 16. "L'autonomia és una forma d'aprofundiment de la democràcia" V. Bases de l'acció de govern: 17. "Objectius del govern" 18. "El principal objectiu és nacionalitzar el poble català" 19. "Instaurar en la política catalana un sentit de normalitat i de vocació de futur" 20. "Línies concretes d'actuació" VI. Cultura i llengua en la reconstrucció nacional: 21. "La pèrdua d'una cultura específicament catalana seria la desaparició de Catalunya" 22. "Si alguna cosa és la columna vertebral del nostre poble, aquesta cosa és la llengua" 23. "Aquests trenta-cinc anys, algú ens els ha pres" 24. "Normalització lingüística vol dir plena llibertat en l'ensenyament, l'Administració i els grans mitjans de comunicació" 25. "Hem de tenir una cultura popular viva" 26. "Política d'integració a través de manifestacions de cultura popular" VII. Integració, cohesió i convivència: la força serena de Catalunya: 27. "Força serena i constructiva" 28. "Que Catalunya sigui un sol poble" 29. "Actituds de respecte i de comprensió" 30. "Un sentit integrador" 31. "La violència no té res a veure amb el nacionalisme" 32. "Sobre la rancúnia no s'edifica res" VIII. Esfor, exigència i capacitat d'iniciativa: 33. "La societat és més important que la política" 34. "Hem jugat la carta de la societat civil" 35. "Un model català de societat civil" 36. "No seria bo que ens penséssim que les coses ens han de venir donades des del Diari Oficial de la

Generalitat" 37. "crear un clima i un marc favorables a la iniciativa" 38. "Som un poble amb recursos" 39. "En l'exigència i no en la facilitat, en el rigor i no en la superficialitat". IX. Modernització i creixement econòmic: 40. "Una ideologia de progrés" 41. "La modernització lliga amb el progrés econòmic" 42. "Deshurocratitzar és molt difícil, però cal fer-ho" X. Un territori harmònicament equilibrat: 43. "Cal salvar l'equilibri territorial" 44. "Un país tot ell viu" 45. "Catalunya necessita la riquesa de les seves comarques" XI. El futur passa per l'ensenyament i la formació: 46. "Progrés vol dir formació" 47. "Un gran esforç de creació de places escolars" XII. Benestar social i promoció personal: 48. "L'objectiu de la política és el màxim possible de felicitat" 49. "El grau de civilització i d'humanitat" XIII. Catalunya i Espanya: 50. "Dos conceptes d'Espanya" 51. "El 1688 i el 1714 no es contraposen" 52. "Volem ser protagonistes de la història d'Espanya" 53. "Quatre aportacions que Catalunya pot fer al progrés d'Espanya" 54. "Quan s'aprofundeix en el nacionalisme es troben les arrels comunes" XIV. La projecció europea i internacional de Catalunya: 55. "Venir a Aquagrè no és anar a l'estranger" 56. "Invitació al regionalisme europeu" 57. "Que per als catalans, el món sigui el seu món" 58. "Diuen que a Catalunya hi ha dinamisme" Procedència dels textos seleccionats. Index onomàstic.

Qui mana a Catalunya? 10 anys d'Estatut, Acta, Fundació per a les idees i les arts, Barcelona, gener de 1991. Sumari: Presentació. Taula rodona: l'Estatut i l'autogovern econòmic, 27 de novembre de 1989; Modera: Joan B. Culla, Francesc Roca, Francesc Homs, Antoni Castells, Vicenç Oller. Debat. Taula Rodona: L'Estatut i l'autogovern cultural, 28 de novembre de

1989; Modera: Salvador Cardús. Albert Manent, Josep Ramoneda, Ignasi Riera, Vicenç Villatoro. Debat. Taula rodona: L'Estatut i l'autogovern jurídic-polític, 29 de novembre de 1989; Modera: Josep M. Vilaseca Marcet. Joan Subirats, Josep M. Puig Salellas, Miquel Caminal, Enric Argullol. Debat.

2es. Reflexions crítiques sobre la cultura catalana. Una perspectiva de futur, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, gener de 1987. Sumari: Presentació de Joaquim Ferrer. Cultura, comunicació i dependència de Josep Gifreu. Teoria de la desobediència cultural de Norbert Bilbeny. Els límits d'un territori de Josep-Lluís Mateo. La història i Catalunya, ara de Josep M. Solé i Sabaté. Literatura i literatures de Xavier Bru de Sala. Cinema català: com i per què d'Albert Abril. Vídeo, ordinador i creativitat d'Antoni Mercader. Art. mimesi o creació de Francesc Fontbona. Televisió i cultura de masses d'Enric Canals.

Els religiosos en el redreçament nacional de Catalunya, Llibreria Editorial Prov. Tarrac., Barcelona, abril de 1985. Sumari: Presentació de Carles Mascaró, escolpi. Una experiència d'inserció de Júlia Sánchez (Germaneta de l'Assumpció). Fent història de Josep Massot (monjo de Montserrat). Catalunya: una nació supeditada de Josep Espar Ticó (Centre d'Estudis Nacionalistes). Dir l'essencial amb senzillesa de Josep M. Lozano (Llicenciat en Filosofia). Conclusió de Carles Mascaró (escolapi).

Serà el 1992 l'any de la independència de Catalunya?, Seminari d'Imatge Motivacional i D.E.A.P.P. Difusió Escrita Associació Practicants Psicoestètica, Barcelona, octubre de 1989. Sumari: Presentació del Seminari, per Isabel Soler. La fe en nosaltres mateixos, per Natí Bullich. La independència no és impossible, per Hilari Raguer. La imatge de Catalunya, per Antoni Gomis. Més enllà del senequisme, per Joan Subirats. L'any 1992 com a plataforma de ressò mundial, per Francesc Estrada. La inevitable desintegració d'España, segons Batista i Roca, per Joan Lucas i Masjoan. Practisme no és claudicació, per Núria Guijarro. Els immigrants integrats, reforç de l'independentisme, per Jordi Parreño. La independència de Catalunya de València estant, per Manuel Joan i Arinyó. Preveure el futur de Catalunya, per Carles G. Camins. Influències i relacions de les comarques amb Barcelona, per Jordi Folch. Equilibri o hegemonia en la normalització del català, per Jordi Solé. El racisme somort de certs catalans regionalistes, per Alicia Sabater. El futur de Catalunya vist des dels meus disset anys, per Francesc Castany. Quan el feixisme es disfressa de democràcia, per Joaquim Turró. Contra les campanyes electorals amb mètodes Goebbels, per Esteve Ferrer i Panadell. Superació del complex de vençuts, per Ramon Alcoberro. Qui dificulta els objectius independentistes?, per Josep Moreno. L'astúcia dels colonitzadors, per Victor Castells. La fallàcia de la geopolítica, per Eduard Calduch. El vergonyós vascallatge dels sucursalistes, per Francesc Balsells. Com pot haver-hi benestar social sense deixar d'ésser colònia?, per Josep Bullich. Relacions d'una Catalunya independent amb els seus pobles veïns, per Laura Trabal i Svaluto-Ferro. Kataluñaren independentiza 92 urtean euskaditik ikusia - La independència de Catalunya l'any 92 vista des d'Euskadi, per Iosu Kortázar. En

L'Europa Comunitària és impossible un nou Franco, per Andreu Arcón. Ordre públic i renovació política, per Ernest Cisa. L'actual tergiversació política, per Miquel Vallduriola. Incentius que té per a cada català la independència, per Josep M. Castany. Les òptimes possibilitats econòmiques d'una Catalunya independent, per Josep Colobrán. La independència nacional i les ideologies polítiques, per Enric Borràs. Un nou home d'empresa català, per Santiago Espot. Doble valor dels Jocs Olímpics de Barcelona, per Miquel Arbós. La independència condicionada a la ràpida formació de nous dirigents, per Víctor Bassas. Com reaccionen els intel·lectuals davant la independència?, per Elisabet Subirats. Les sectes que fonamenten els colonitzadors, per Sergi Torrente. Una nova pedagogia per a nacionalitzar els Països Catalans, per Rosa Mulà. Avantatges de l'anglès sobre el castellà com a segona llengua dels catalans, per Josep Gomis. Nivell psíquic d'un estadista, per Carme Giménez. La por, deformadora de la realitat històrica, per Jordi G. Ollé. La superació de l'actitud botiflera, per Xavier Pla. L'alliberament nacional i el tancament de caixes, per Encarna Arcón. Evitem que idiotitzin la joventut catalana, per Ivan Fondevila. Els canis de la victòria, per Laura Martí. Passar d'esclaus a seductors, per Fank Dubé. Insospitades impressions del primer viatge a Catalunya d'una anglesa, per Mònica Tubau Gamble. La independència de Catalunya a través de Carles M. Espinalt, per Encarna Parreño. Epileg no programat, per Carles M. Espinalt.

AMENGUAL, Jaume E. Viabilitat de la indepència de Catalunya, Convenció de la Independència Nacional, Barcelona 1987. Sumari: Actituds davant el tema. Catalunya sota dominació espanyola amb

régim de finançament comú. Catalunya sota dominació espanyola amb régim de concert econòmic. Catalunya independent. La història. Els Estats actuals. Les fal·làcies d'en Cambó i dels seus deixebles. Som viables. Les classes treballadores catalanes. Homogeneïtzació econòmica, confederacions polítiques i procés de descolonització. Conclusió. Resum. Bibliografia.

ARACIL, Lluís V. *Dir la realitat*, Edicions Països Catalans, Barcelona 1983. Sumari: És clar, si ja ho sabem. La història sociolingüística d'Europa: El tema I la temptació. El racionalisme oligàrquic. Quina sociolingüística? L'Estandardització del català modern en justícia a Josep Calveras. L'arenga de l'ase. Qui té por de qui al País Valencià. La llengua dels avis al País Valencià, una cronologia trabucada?. Sobre la situació minoritària. L'esprint de les dones. Les dimensions de la universalité de la langue française: Tres vides perpendiculars: Rivaroli, Cloots, Grégoire. Sobre el tràfec dels models. Romanística i sociolingüística.

BADIA i MARGARIT, A. M. *Llengua i Cultura als Països Catalans*, Edicions 62, Barcelona, gener de 1988. Sumari: Presentació. La llengua catalana dins la Romània: El català i les altres llengües romàniques; El català, entre Gal·lo-Romània i Ibero-Romània. Català i castellà. La llengua catalana en l'actualitat: El cinquantenari de les normes ortogràfiques; El català des de Pompeu Fabra fins a Carles Riba; Tres problemes del català avui. Llengües i cultures en contacte: La joventut, de cara a dues cultures; el bilingüisme català-castellà; Notes sobre el castellà parlat per catalans. La lingüística catalana: Cop d'ull a la primera meitat d'aquest segle; El Diccionari

d'Alcover i Moll; El Congrés de Lingüística Romànica de l'any 1953.

BENET, Josep. *Combat per una Catalunya autònoma*, Editorial Bruguera, Barcelona, gener de 1980. Sumari: Introducció. Primera Part. Catalunya, ahir: Idelfons Cerdà i el moviment obrer català; La Mancomunitat Catalana; Pompeu Fabra i la promoció de la cultura; Sàizel, escriptor català; Gabriel Alomar i l'Autonomia; 1936: Catalunya, crisi; Ocupació de Catalunya per les tropes franquistes. Segona Part: La resistència antifranquista: Política nacional; Escrits a Orientacions; Cartes obertes als nostres professors; Jornada de l'austeritat i la pregària; Per una campanya pacífica de protesta; Gràcies, general Aredo; No s'ha fet justícia!; Sobre les inundacions de setembre; La cultura catalana: de la supervivència al redreçament; Cinc-cents anys del llibre català; Elogi de l'Institut d'Estudis Catalans; Onze de Setembre. Tercera Part. Catalunya, avui: El PSOE i Catalunya; La política de pre-autonomies; Interpel·lacions parlamentàries; En defensa del patrimoni històric. Contre la destrucció dels arxius oficials (18 de gener de 1978); Pels drets dels mutilats de l'Exèrcit republicà. En favor de l'ensenyança de la llengua catalana; En defensa de la cultura catalana a TVE; Per una Constitució democràtica i autonòmica; Per un Senat que sigui la cambra de les nacionalitats i regions; En defensa del dret de federació de les Comunitats Autònomes; Tanmateix, sí a la Constitució; Perquè votarem sí a la Constitució; Per l'Estatut d'autonomia de Catalunya; Ara, construir l'autonomia.

BURGUERA, Francesc de P. És més senzill, encara: digueu-li Espanya, Editorial Tres i Quatre, València, febrer de 1991.

CANDEL, Francesc. Els altres catalans vint anys després, Edicions 62, Barcelona, desembre de 1985. Sumari: Pròleg. A propòsit del Tot Català (Prefaci). Article d'oportunitat (I oportú per aclaridor). Com estàvem durant aquell temps? (Pròleg). El bloqueig (Pausa). Com estàvem durant aquell temps? (Continuació). "En castellano, en castellano" (Crit xarnego). Com es diu "bucón" en català (Article entremès). Primeres eleccions (D'exigible a recomanable allò del "en castellano, en castellano"). Articles sobre tics de la immigració (Fábula del Heriberto y el Pino). Tercera onada (Segons les xifres). Recessió (Diminueix l'arribada d'emigrants). Retorn dels immigrants (Per a un viatge així). La derrota dels immigrants (Per a un viatge així no calia tant enrenou). Decisori, immigrant i crisis (Aquell que belluga la balança). L'Autonomia i el pollastre de granja (L'estira-i-arrossa autonòmic, o tots porcs o tots cristians). Catalans, andalusos, immigrants (L'immigrant davant l'Estatut). El "Manifiesto" dels intel·lectuals (Ni tan intel·lectuals ni tants). "En català, en català!" (Han reclamat per la seva banda els catalans). Defineix: Què és ser català? (Si en resulta, de difícil, ser català). Fora xarnegos! (Epl, els de la CRIDA). Primeres eleccions al Parlament de Catalunya (Segones ídem). Final del llibre (No de l'argument ni de l'argumentació).

CANYELLES, Anton. La meua proposta a Catalunya: l'alternativa demòcrata cristiana, Editorial Nova Terra, Barcelona, maig de 1977. Sumari: Nota editorial. Comunitat i democràcia. Què és

unió Democràtica de Catalunya. Una aportació essencial a la convivència democràtica. La Catalunya oprimida no us va poder acollir: construïm una Catalunya nova. L'hora de la construcció de Catalunya: l'hora de governar.

CASTELLET, J. M. Per un debat sobre la cultura a Catalunya, edicions 62, Barcelona, gener de 1983. Sumari: Pròleg. I. De la política cultural a la democràcia cultural: Cultura i política cultural; Democratització de la cultura i democràcia cultural; Conclusió provisional. II. Un exemple de reconstrucció cultural: Sobre el catalanisme polític i la cultura; Un exemple de construcció cultural; D'una somniada plenitud a l'anorreament. III. El malestar de la cultura catalana: Les exigències de la cultura i la necessitat d'una política cultural. IV. La voluntat i els límits. Epíleg. Tria de la bibliografia consultada.

COLOMER, Josep M. Espanyolisme i catalanisme. La idea de nació en el pensament polític català (1939-1979), l'Avenç, Barcelona, abril de 1984. Sumari: Presentació. Introducció: Nació i Estat; La idea de nació en el pensament polític català fins al 1939. La postguerra: L'espanyolisme franquista; El catalanisme republicà; El catalanisme regionalista; Final d'una època. Cap a una altra idea de Catalunya i d'Espanya: La nova historiografia; Els altres catalans; Les altres Catalunyes. L'època del franquisme tardà: La crisi de l'espanyolisme franquista; El catalanisme catòlic; El catalanisme independentista; El catalanisme marxista. El projecte polític Nacional en la constitució de 1978 i en l'estatut de 1979. Conclusions. Bibliografia consultada. Index onomàstic.

COLOMER, Josep M. Nosaltres els catalans. Una visió crítica de la Catalunya Actual, Editorial Laia, Barcelona, maig de 1983. Sumari: Pròleg. Les estructures: 1. L'economia: La revolució industrial, el creixement dependent, la crisi; 2. L'Estat: la monarquia, la república, la dictadura, la democràcia; 3. La Cultura: La lluita per la cultura, la comunicació. Els grups: 4. Els camperols: El paralisme, els rabassaires, els pagesos; 5. Els burgesos: els industrials, els patrons, els empresaris; 6. Els treballadors: Els proletaris, els obrers, els treballadors. Els somnis: 7. La tradició: Els regionalistes, els neotradicionalistes. 8. La llibertat: Els federals, els republicans, els antifranquistes. Recapitulació. Index de gràfics.

COLOMER, Leandre. Catalunya i el federalisme, EUMO Editorial, Vic, gener de 1991. Sumari: A manera de presentació. Propòsit. Notícia de l'autor. Primera part. La federació: Pacte i centralisme històric; Primers antecedents democràtics a l'Estat espanyol; El Pacte, fonament de la federació; La llibertat, fonament del pacte; Abast territorial del projecte federal espanyol; El Pacte i els Reis Catòlics; El Pacte a l'Edat Moderna; 1714, instauració del centralisme; Primeres reaccions contra el centralisme. La il·lustració: Antoni de Capmany i "La il·lustració"; La decadència econòmica de Catalunya; L'amor al treball i el caràcter nacional dels catalans; El govern popular; Fonaments per al constitucionalisme hispànic contemporani; La llengua catalana. La primera meitat del segle XIX: L'ocupació napoleònica; Les Junes a Catalunya; Les Corts a Cadis; El retorn del rei; Les "Bases d'una Constitució Política", de Ramon Xaudaró; La Revolució de 1835; La Junta Superior Governativa de

Catalunya; El Partit Demòcrata; Respostes de nova organització federal. El pensament de Pi i Margall: El federalisme, ideologia necessària, avui, a Espanya i a Europa; Pi i Margall, mentor de diverses ideologies; Pi i Margall: Lliberats individual absoluta; L'ensopagada de Pi i Margall del 1851; Els "Estudios sobre la Edad Media"; Les dogmes i Jesucrist; El món clàssic i el Cristianisme; Pi i Margall, jove escriptor erudit en arts, història i filosofia; L'ensopagada, inducció a la política. Maduració del pensament polític i social de Pi i Margall: "La Reacción y la Revolución", inici de la maduració del seu pensament polític i social; Lliberats i ordre, interessos socials permanents; La idea del pacte i del consentiment, bàsiques a la federació; La federació a Ibèria; La realitat social; La "Declaració dels 30", compromís antidisgregador; Les idees socialistes de Pi i Margall; La reflexió federalista; Es tradueix Proudhon. La teoria de les Nacionalitats; El procés històric espanyol; Les bases de la nova Confederació Ibèrica; L'actuació política de Pi i Margall. El sexenni democràtic (1868-1873). L'etapa monàrquica: La federació, una nova concepció del món; "La Gloriosa", la Revolució de Setembre de 1868; Naixement del Partit Demòcrata Republicà Federal; L'organització tàctica del Partit Federal; Pi i Margall, diputat constituent a Cortes; La Constitució de 1869, monàrquica; Defensa de la federació peninsular; Federalisme d'unitat en la varietat; El Pacte de Tortosa; El diari el "Estado Catalán"; Disturbis i revoltes federals; Escalfament de les revoltes. Feblesa del Partit. Acceptació de la teoria del pacte; Pi i Margall, President del Partit Federal; Amadeu I, rei d'Espanya. Mort de Prim; Noves eleccions. Segona Assemblea Federal. Els internacionalistes; Tercera Assemblea Federal. Inici de la

tercera guerra carlina; El manifest del pretendent carlí, Carles VII; Noves eleccions, noves revoltes i dificultats. Abdicació d'Amadeu. L'actuació política de Pi i Margall. El sexenni democràtic (1868-1873). L'etapa republicana: La Proclamació de la República; Pi i Margall, Ministre de Governació; Intent de proclamació de l'Estat Català; Intent de cop d'Estat dels radicals; Noves eleccions a Corts Constituents. Proclamació de la República Federal; Retard en l'aprovació de la Constitució Federal; Dimissió de Pi i Margall; El perquè del fracàs federalista; El camí cap a la fi de la República. La Restauració. Aprofundiment de la teoria federativa: Proclamació de la Monarquia; Treball intel·lectual de Pi i Margall; "Las Nacionalidades"; Fonaments històrics del seu pensament; Unió forçada de les nacionalitats peninsulars; Unitat a través del principi federatiu; La federació, aliança pactada; Proposta de federació; Definició de Pàtria. La Pàtria dels catalans; La qüestió de Catalunya; Identitat entre federalisme i regionalisme. La visió del futur. El programa del partit federal: El Programa del Partit Federal; L'ordre polític; Les competències de l'Estat Central; L'ordre administratiu; L'ordre econòmic; L'ordre social; L'ordre internacional. Cronologia de Francesc Pi i Margall i el Federalisme. Bibliografia. Segona part. Catalunya i articles: La Comunitat Hispànica; Reflexions sobre Catalunya i Espanya (1); Reflexions sobre Catalunya i Espanya (2); Reflexions sobre Catalunya i Espanya (3); Reflexions sobre Catalunya i Espanya (i 4); L'ideal Hispànic; Fonaments històrics i doctrinals de la democràcia liberal progressista a Espanya; Reconstruir la tradició democràtica espanyola; El catalanisme en la Política Espanyola; L'Estat de la Sobirania; Dos Presidents històrics; La independència de

Catalunya; L'esperança mai perduda; Aniversaris; Nèctars i Gilgames; El Nacionalisme català és federalista; Rafael Ribó davant la desnacionalització de Catalunya; Comorera, símbol d'un drama major; Europa, Europa; Catalunya 1992, ¿una nació sense capital?; Barcelona; La cultura catalana i "el futur"; Reflexions sobre la política lingüística.

COLOMINES, Joan. La Llengua Nacional de Catalunya, Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, abril de 1992. Sumari: Introducció: Què pretén aquest llibre?; La llengua nacional de Catalunya; Els problemes de les polítiques lingüístiques; La lluita per la llengua catalana; La Llei de normalització lingüística; La llengua com a identitat nacional als Països Catalans; El català a Europa; La llengua pròpia de Catalunya: un dret; El contingut polític d'aquest llibre. El passat de la llengua catalana: Catalunya, una nació mil·lenària; Els orígens de la llengua catalana; Els nostres clàssics; La davallada; L'abolició dels drets nacionals i lingüístics; La primera gran lluita per la recuperació lingüística: de 1714 a 1931; L'antiga Generalitat de Pere III, restaurada el 1931; La persecució lingüística durant la dictadura franquista; La immigració a Catalunya; La segona gran lluita per la nova recuperació lingüística: de 1939 a 1977. El present de la llengua catalana: El nou marc jurídic i legal per al nou desenvolupament de la llengua catalana; Les primeres mesures sobre la llengua a Catalunya; Les lleis de normalització lingüística a Catalunya, a les Illes i al País Valencià; El procés de la normalització lingüística a Catalunya; Ambit de la Direcció General de Política Lingüística; Ambit dels ajuntaments de Catalunya; Ambit del Parlament de Catalunya; Distintes veus

de la societat catalana intervenen en el procés de normalització lingüística a Catalunya; El cos social i l'extensió de l'ús del català; Unes dades objectives sobre el coneixement del català; Algunes referències sobre la resta dels països de llengua catalana; Les dades que cal atendre; Les dades consolidades. El futur de la llengua catalana: L'indispensable ús social generalitzat del català; El refermament de la unitat lingüística del Paísos Catalans; El necessari plurilingüisme de l'Estat, impulsat per l'Estat; La participació del català en el plurilingüisme europeu. A tall de conclusió. Annexos: Annex 1. Taules estadístiques; Annex 2. Organismes dedicats a impulsar l'ús social i públic de la llengua catalana; Annex 3. Principals actuacions de promoció de la Direcció General de Política Lingüística; Annex 4. Centres d'ensenyament del català arreu del món. Bibliografia consultada i documentació citada.

CUCURELLA, Santiago. La força dels arguments, des del nacionalisme progressista, El Llamp, Barcelona 1990. Sumari: Mots preliminars. Els quatre eixos del nacionalisme. L'any màgic. Assumir la pròpia història. Els vicis adquirits. El patrimonialisme institucional. Un exercici de radicalitat. Companys: la vigència d'uns ideals. La tradició federalista de Catalunya. Prat de la Riba, patrimoni de tots. Retornar el nom a cada cosa. La "catalanitat" de Catalunya. Els Consells Populars de Cultura Catalana. Sobre la condició de "normal". Els altres sis de desembre; La necessària dinamització cultura. Llengua: en el camí de la normalització. Idioma nacional i llengua familiar. Unamuno, signe de contradicció. Meditacions al tren. Ordenar el territori, reequilibrar les comarques. El repte sindical. El mapa sindical de Catalunya. De la solidaritat a la rapinya.

Nacionalistes i regionalistes; la por a la llibertat. L'esquerre que ens cal. El nacionalisme progressista. La força dels arguments. Epíleg (per a tots els espanyols democràtics): L'Estat de les autonomies o la insatisfacció permanent.

CUCURULL, Fèlix. L'autodeterminació de Catalunya, Tibidabo Edicions, Barcelona, març de 1991. Sumari: Introducció. 1. El Fet Nacional Català: Espanya i Catalunya. Catalunya. Orígens i Originalitat. Entrebancs i ensopegades. El compromís de Casp i les conseqüències que se'n deriven. La pretesa unitat Nacional d'Espanya. 2. Orígens del Nacionalisme Català: L'hegemonia del Castellà. Pugna entre Castella i dors. Del particularisme Nacional al Nacionalisme. La identitat Nacional Catalana. La doctrina de l'Alliberament Nacional. 3. El Fènix Eixalat: Algunes reflexions entorn dels "segadors", Castella i França. La incompatibilitat a banda i banda. Redreçament malgrat tot. Del redreçament a la davallada. 4. Eixalat, no resignat: Catalunya, nació sense estat propi. A la recerca de nous camins. 5. Opressió i inconformisme: La nació dels dos hemisferis. Diferents, malgrat tot. Repressió i revolució. Tradició i guerra. Solidaritat Armada. La difícil continuïtat. Avanços i retrocessos autonòmics. 6. El Catalanisme: Provincialisme és Catalanisme? Què és el Catalanisme polític? Antiguitat del Catalanisme. El patriotisme social i defensiu. Independència i Federació. 7. Problemàtica bàsica actual de la identitat nacional catalana: La llengua. L'àmbit de la nació. La immigració. L'expoliació econòmica. 8. L'Estat Espanyol i la realitat Nacional Catalana: Entre el passat i el futur. Objectivitat i espanyolisme. Estat espanyol i democràcia. 9. El nacionalisme i el món: Nació i nacionalisme. Les nacions.

Nacionalisme i autodeterminació, 10. El dret d'autodeterminació dels catalans: Nosaltres. Ara, però, qui és català? Catalunya-Estat. Advertiment.

CUCURULL, Fèlix. Catalunya, nació sotmesa, Hogar del Libro, Barcelona, març de 1981. Sumari: Introducció: Catalunya, nació sotmesa. Trossos d'història: La revolució de setembre; Catalanisme i federalisme; Federalisme i independència; Els republicans catalans; Després del Pacte de Tortosa; Contra les quintes; Les tendències del federalisme republicà català; La revolució frustrada. El nacionalisme català des del "tancament de caixes" a la dictadura (1899-1923): El catalanisme al 1990; La Solidaritat Catalana; L'Assemblea de Parlamentaris; Cap a un nou catalanisme revolucionari; Acció Catalana; Macià i l'Estat Català. Moments i personatges: La primera commemoració de l'Onze de Setembre; Manifestant i República Catalana; Sobre l'ideari de Francesc Macià; Companys i el mito; Sobre els orígens del catalanisme. La qüestió nacional catalana als nostres dies: Les banderes; Les actituds testimonials; Entre la democràcia i el franquisme; El dret a l'autogovern; El poble i els polítics; La CNT i la qüestió nacional; Com i per què la Generalitat?; Després de l'onze de setembre; La fatalitat del 6 d'octubre; La unitat de destí; Repetim-ho; Catalanisme i coherència; El camí de l'alliberament; Política i llenguatge; La Constitució espanyola i les nacions; Les nacionalitats; Pi i Margall i les nacions; Combregar amb rodes de molí; La castellanitat d'Espanya; No siguem pidolaires; La unió fa la força; Catalunya i la Constitució; Independència; Eleccions i plets nacionals; Andalusisme i catalanisme; O autogovern o dictadura; Quin estatut tindrem? La llengua i l'opressió; Països Catalans; Un

país que sabem acabar? Cortesia i energia; Civilització i barbàrie. Advertiment.

DALMAU, Josep. A vosaltres, joves catalans!, El Llamp, Barcelona 1987.

ESPINALT, Carles M. L'encert dels independentistes, El Llamp, Barcelona 1987.

ESPINALT, Carles M. Pensar en català, El Llamp, Barcelona 1983. Sumari: De més verdes en maduren. Psicologia d'un míting. Una recepta amb comentaris. El paper de culpables. Contra l'ambigüitat política. On comença el botifler? El meu Batista i Roca. Filosofia del "fotre". Sentir-se protagonista. Un criteri clar. La seva millor lliçó. L'estranya mort de Catalunya. Potènciem el poder català. Més a l'esquerra que ningú. Elogi de les medalles. La clau, president. Allà on el català s'encalla. El misteriós comte d'Ergez. Sense cartes d'en Ballester. L'estat de l'Estat. Res d'estar ofès. El somriure d'en Barrera. Quan Eugeni d'Ors feu de mediana. Insòlita descripció dels catalans. L'home de les profecies incòmodes. Francesc Pujols i l'ànima catalana, Francesc Pujols, llegit entre línies. L'art de superar la derrota. Un Jaume Balme amb prou temps. Subtileses dels cognoms. Set de preguntes. També ens uneix una vergonya. Sobre la unitat indissoluble. Una nova política catalana. Si en Berenguera és diputat. Dificil identitat dels profetes. Insospitada vocació militar. El sexe d'una pell. El fosc origen del mot xarnego. Grafologia de Josep Dencàs. Pujols arquetipus de Dalí.

ESQUIROL, Josep M.; MARTI, Fèlix; TERRICABRAS, Josep M. L'autodeterminació de Catalunya i l'esperança d'Europa, Llibres de l'Index, Barcelona 1992. Sumari: Presentació. Paraules d'obertura. Declaració de la comissió organitzadora. Drets dels homes, drets dels pobles, per Josep Maria Terricabras. Per una redefinició dels conceptes d'Estat i sobirania, per Josep M. Equirol. L'alliberament de Catalunya en el context europeu, per Fèlix Martí. Conclusions.

ESTRADE, Antoni; TRESERRA, Montserrat. Catalunya independent? Anàlisi d'una enquesta sobre la identitat nacional i la voluntat d'independència dels catalans, Publicacions de la Fundació Jaume Bofill, Barcelona 1990. Sumari: Presentació. I. Introducció: 1. Reflexions al voltant d'una enquesta d'opinió. II. Elements metodològics: 1. Els objectius de l'enquesta: 1.1. Objectius i problemàtica, 1.2. El contingut del qüestionari; 2. A qui s'ha entrevistat. Informació sobre la mostra i característiques dels entrevistats: 2.1. Selecció de la mostra i distribució de les entrevistes, 2.2. Característiques bàsiques del conjunt d'entrevistats de la mostra. III. Els resultats: Introducció: 1. La identitat subjectiva: 1.1. La llengua: pràctiques i actituds envers el català, 1.2. La consciència de poble diferenciada, 1.3. La identificació simbòlica, Conclusions; 2. La percepció subjectiva del règim polític: 2.1. Valoració del govern central, 2.2. Valoració de l'autonomia, 2.3. Qui ha de governar a Catalunya?, 2.4. Què passaria amb la independència?, Conclusions; 3. La voluntat d'independència: 3.1. La independència, és possible i desitjable?, és possible?, és desitjable?, 3.2. I si la poguéssim votar?, 3.3. Els que han votat "sí", quina mena de gent són?: no són preferentment gent

rural, no són burgesos, no són necessàriament conservadors, no són només joves, no són només els autòctons, Conclusions; 4. Les raons per la independència: 4.1. Per què votar "sí", 4.2. Les raons de "voluntat", 4.3. Les raons d'"identitat", 4.4. Les raons "pragmàtiques", Conclusions. IV. Reflexions generals, a tall de conclusió: V. Annexos: Annex 1. El qüestionari; Annex 2. Fitxa Tècnica; Annex 3. Llista de municipis. VI. Bibliografia. VII. Llista de taules. VIII. Llista de gràfics.

FERNANDEZ CALVET, Jaume. Terra Lliure 1979-1985, El Llamp, Barcelona 1986.

FERRER i GIRONES, Francesc. Catalunya light...? els espanyols no són catalans, El Llamp, Barcelona 1986. Sumari: Nota de l'editor. Una nació per positivari: Catalunya light...? Els espanyols no són catalans; El dret civil, en el terreny econòmic, la llengua catalana, literatura, altres elements diferencials. Ens menyspreem?, doncs existim! No volem només banderes. Jordi Pujol. L'Onze de setembre. Fem la nació cultural. Els drets històrics. Una nacionalisme onanista. La "catalanofòbia". La glotofàgia espanyolista: Teoria sobre els perseguïdors. La glotofàgia és en la ideologia dominant. La llengua catalana i els intel·lectuals espanyols: Una persecució compacta, primera fase: ignorar la persecució, segona fase: la síndrome de perseguïts, entreteixinat argumental. L'arqueologia de la persecució. La corona i la llengua catalana. Quan Catalunya esternuda, Espanya es refreda. La llengua catalana al Senat espanyol. El bilingüisme passiu. Un senador a Madrid. Contradiccions insalvables. Funcionaris, jutges i militars: L'administració militar i la llengua catalana. Conclusions: 1r.

ús del català pels membres de l'exercit, 2n. relacions dels civils amb l'Acció militar. De la conxorxa judicial a la sentència estriada: Criteris polítics, tribunal recusable, lleis ignorades, conclusions. Els jutges espanyols. Els ajuntaments i els militars. La Catalunya progressista: El progressisme i el seu futur. Rafael Campalans. Valentí Almirall. Fins al moll de l'os: Serra i Moret. Un dia nacional contra el sucursalisme lingüístic: Lluitem... i serem. Cal un Dia d'Acció per la Llengua. Parlament per a un "berenar d'etiqueta". Molts camins: un sol objectiu. Cloenda: Llengua i sobirania nacional: Definició de nació, aplicació del fenomen a Catalunya, la sobirania nacional. Annex. La llengua catalana a les Corts generals.

FERRER I GIRONES, Francesc. Via Foral!, Editorial Gothia, Girona 1982. Semari: Prolegomena. I. La nació catalana: Què és una nació?; Catalunya és una nació?; El nacionalisme, avui: consciència idiomàtica, sentiment de pertinença, aspiracions polítiques. II. Pensaments enfora: El mercat i la nació; La història i les lleis; La llengua catalana; la immigració; Crisi econòmica; Els nacionalismes; Els treballadors i la lluita nacional; Tenim dret a la il·lusió. III. La veu encara retruny. Intervencions escrites al Senat sobre Catalunya: Finançament de la llengua catalana a l'exterior; Utilització de la llengua catalana a la ràdio i TV; Discriminacions a causa de la llengua catalana; Projecte de Llei d'Harmonització; Ensenyament de la llengua catalana a Espanya i a l'estranger; Ensenyament de la llengua a les Illes; Interpel·lació sobre el servei de traductors de les llengües hispàniques al servei de l'Estat; Prec sobre la protecció i respecte que l'Estat ha de donar a la llengua

catalana; Coneixement del català per la Policia Nacional i altres Forces de Seguretat. Documents adreçats a: Fernando Abril Martorell; Cecilio Valverde; Rodolfo Martín Villa; Manuel Brosseta Pont; Leopoldo Calvo-Sotelo y Bustelo; Federico Mayor i Zaragoza. IV. Del esparpar-ho arreu: Ni la teva, ni la meva: la nostra. Presència; Ara, cal construir Catalunya. Presència. Que s'ho facin ells. Los Sitios; La lletra i la música. La Taula del Racó; El sucursalisme lingüístic. Punt Diari; El nacionalisme no pot ser sectari. Punt Diari; No siguem ingenus. Presència; Si no ho fem nosaltres, no ho farà ningú. Punt Diari; L'harmonització al Senat. Punt Diari; ¿El catalán es español? El País; No volem una nació esquarterada. Avui; El catalán no es español. El Correo Catalán; El suicidi dels inconscient. Avui; Quan deixarem de ser arbres? El Cant d'un Poble; Respecte i protecció lingüística. El Correo Catalán; Carta oberta a Abril Martorell. El Diario de València.

FERRER, Joaquim. A mig camí, Edicions 62, Barcelona, gener de 1989. Sumari: Introducció. I. Eixamplar i aprofundir la llibertat: Cal reforçar el coneixement del que som; Cal un Pacte d'Identitat Cultural; El compromís català; El retrobament europeu; Cal ser actius en la frontera Nord-Sud. II. Una societat cordial: La persona és la riquesa; Impulsar el procés de formació permanent; Reforçar la democràcia substancial; Renovar l'instrument civil. III. El nou gran marc de l'economia: Un rèssel antic; Nous horitzons; El treball és una projecció; La renovació dels sindicats. IV. El desplegament cultural: Una cultura moderna; Les condicions que fan possible el desplegament. Epíleg: La frontissa. Bibliografia.

FERRER, Joaquim. Un nou impuls per a Catalunya, Edicions 62, setembre de 1982. Sumari: Pròleg. Primera part: els antecedents: Les tres grans etapes de la nostra història; El país que mai no hem fet; Els ressorts de la supervivència. Segona part: Els desafiaments: La democràcia; L'autogovern, La nova revolució tecnològica. Tercera part: Les respostes: Mobilització d'energies; Consolidar la Generalitat; Obrir el país de bat a bat; Viure en llibertat; Un nou impuls.

FERRER, Josep. Per l'alliberació nacional i de classe, Dilema, Barcelona 1978. Sumari: Pròleg a una clandestinitat. Sobre la teoria i la pràctica al Front Nacional de Catalunya. (1966). El nacionalisme d'esquerra i el partit que necessita. (1966). Esbós per a un plantejament teòric. (1968). La nació i el nacionalisme: La constitució de les societats nacionals; El nacionalisme burgès; El nacionalisme socialista. El socialisme: La societat capitalista; El Socialisme; La lluita revolucionària dins el sistema contra el sistema. Alienació i alliberament: Alienació social de classe i alienació nacional; La resposta global; L'alliberament nacional popular. El marxisme i el leninisme. (1970) El nacionalisme català després de la invasió feixista. (1972). Nacionalisme, estat, revolució i nació (1973). L'alliberament nacional i de classe als Països Catalans. (1973). Primer part: premisses teòriques: la nació i el fet nacional; Estat i nació; Classe i nació. Segona part: La reivindicació nacional després de la invasió: Precedents; Situació de la classe obrera després de la invasió; El nacionalisme de la primera dècada de la invasió; La "impasse" dels '50 i el canvi de conjuntura; 5. La desclosa i la crisi dels '60. Tercera part: els plantejaments presents i el moment polític i social:

L'opressió com a marc general; Opressió i alienació: colonització?; Opressió i consciència de classe; El problema nacional català i els plantejaments polítics al Principat. Quarta part: L'estratègia d'alliberament: La resposta global; L'alliberament nacional popular; Les classes populars; Els fonaments de l'estratègia revolucionària; Els objectius i la lluita actuals. Desalienació revolucionària contra espanyolisme. (1974).

FUSTER, Joan. Ara o mai, Quaderns Tres i Quatre, València, abril de 1981. Sumari: Pròleg. Introducció. Les llengües "regionals". Els errors conceptuals són perillosos. ¿Qüestió de minories? El fenomen Folch i Torres. Revisió del passat. Influència dels mitjans de comunicació moderns. Les accions positives. El risc que correm. ¿Qui és català?. De cara al futur mirant l'esdevenidor. Cal esperar.

FUSTER, Joan. Nosaltres els valencians, Edicions 62, Barcelona, març de 1964. Sumari: Pròleg a la segona edició. Introducció. Els fets: I. Anatomia d'un il·linatge. Acta de naixement. "Foble ajustadís" L'assimilació interior. "Vers catalans", deia Muntaner. II. Ciutat i país. Plantejament de classe. Lleis per a la ciutat. La resistència feudal. València, "ciutat hanseàtica". Una esplendor minada. III. Unes disputes estèrils. Tensions medievals. Les Germanies. Paràbola d'una eufòria. Més sobre els moriscos. Liquidació general. IV. Els pressupòsits actuals: Començos borbònics. Els pobles i llurs terratinents. Encara el camp. Indústria i comerç. Les indecisions: I. La dualitat insoluble. Aragonesos, castellans, murcians. Insoluble. Excuses per a deformat-nos. Nota sobre "Levante". II. Atzars del

particularisme. Un mateix poble. Consciència a part. El pes del dialecte. Fracàs per dissolució. "L'exempli de la mata de jonc". III. Esforç centrípet. Un infant de dimissió. Llengua i societat. La disjuntiva actual. Tria. IV. Dues tradicions. Al·lusió a una tolerància. Línia de l'Església. Uns i altres. Necessitat d'un replanteng. Els problemes: I. costum de subversió. Un destí marginat. El XIX, un segle insurgent. Parèntesi a la mesocràcia. L'altra insuficiència. II. Llauradors i artesans. Cara i creu del minifundi. Prolongació de l'artesania. Una capital desbordada. III. Provincianisme i provincialisme. Mentalitat de sucursal. Complex d'inferioritat. El cas d'Alacant. el cas de València. IV. Consideracions sobre la Renaixença. Les causes profundes. L'altre fracàs. 1907 i següents. Final. Agraïments.

FUSTER, Joan. Pamflets polítics, Editorial Empúries, Barcelona, gener de 1985. Sumari: Pròleg. Qüestió de noms i altres escrits. Qüestió de noms. De cara als plantejaments clars: Apunts per a una rèplica a Vicens Vives; Sobre el fet diferencial valencià; Pròleg al llibre "Els veritables altres catalans". Països Catalans, 1976. El blau en al senyera. Franco i l'espanyolisme. O ara o mai. Per una cultura catalana majoritària: Pròleg; Introducció; Les llengües "regionals"; Els errors conceptuals són perillosos; Qüestió de minories?; El fenomen Folch i Torres; Revisió del passat; Influència dels mitjans de comunicació moderns; Les accions positives, El risc que correm; Qui és català? De cara al futur mirant l'esdevenidor; Cal esperar. País Valencia, per què ?

GIBERNAU, J. A. L'any 2000 un repte per a Catalunya, El Llamp, Barcelona 1982. Sumari: Pròleg. Per què aquest llibre. Primer part. Aspectes econòmics: El món de l'any 2000; Catalunya i l'any 2000; Quina economia?; Mentalització empresarial i obrera; Els empresaris; Els obrers i els sindicats; L'atur; Els futurs dirigents; La productivitat; Burocràcia industrial; Burocràcia sindical; L'atur; inversió i desinversió; Investigació, productes i sistemes; Selectivitat; Reforma o decadència; Les finances; La PIME de Catalunya i l'economia de mercat; Concepte empresarial; Producte i productivitat; Capitalització; La influència del Mercat Comú en la indústria catalana; Futur de l'empresa i òptica internacional; Conclusions. Segona part. Aspectes polítics: L'exercici del poder; La Constitució de 1978; Factors geopolítics; Som una nació? Som espanyols? Analitzem-ho!; Per un nou nacionalisme; La internacionalització del problema català.

GIFREU, Josep. Construir l'espai Català de Comunicació, Centre d'Investigació de la Comunicació de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, novembre de 1991. Sumari: Index de quadres. Presentació de com fer-nos un espai. 1. Un informe sobre l'espai català. 1.1. Des de la comunicació, a l'espai comú. 1.2. Des de la comunicació, a la marxa catalana. 2. Metodologia general. 2.1. Hipòtesis i mètodes de treball. 2.2. Organització i etapes. 2.3. Límits i limitacions. 3. Agraïments. Primera part. El sistema de comunicació a l'àrea del català. Capítol 1. La circulació de la informació. 1. Mitjans escrits. 1.1. Premsa. 1.2. Llibres. 2. Mitjans audio-visuals. 2.1. Ràdio. 2.2. Televisió. 2.3. Cinema. 2.4. Video. 2.5. Fonografia. 3. Serveis de telecomunicació. 4. Publicitat. 5. Els professionals. 6.

Resum de la situació. Capítol 2. La distribució de les competències polítiques. 1. Competències autonòmiques i drets fonamentals. 2. Competències en matèria de mitjans escrits. 2.1. Premsa. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. 2.2. Llibres. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. g) L'Alguer. 3. Competències en matèria de mitjans audio-visual. 3.1. Ràdio. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. e) Andorra. f) Catalunya Nord. 3.2 Televisió a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. e) Andorra. f) Catalunya Nord. g) L'Alguer. 3.3. Cinema. a) Catalunya. 3.4. Altres mitjans audio-visuals. 4. Competències en matèria de telecomunicacions. 5. Competències en matèria de publicitat. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. 5. Competències en matèria de llengua. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. e) Andorra. f) Catalunya Nord. g) L'Alguer. Capítol 3. Les perspectives davant d'Europa. 1. Les institucions europees interessades en la regulació de comunicació i cultura. 1.1. Les Comunitats Europees (CE). 1.2. El Consell d'Europa. 1.3. Altres institucions. 2. Principals accions orientades a la creació d'un espai europeu de comunicació. 2.1. La política cultural. 2.2. La política audio-visual. 2.3. La política de telecomunicacions. 2.4. La política de la informació. 3. Perspectives d'ús de les llengües europees en els grans "mass media" als 90. 3.1. el context actual mundial. 3.2. L'"ordre lingüístic" a Europa i els grans "Media". Segona Part. La viabilitat de l'espai català de comunicació. Capítol 4. Les principals variables. 1. Dimensió jurídicopolítica. 1.1. Avaluació de la distribució actual de competències. 1.2. Les polítiques de comunicació a cada regió.

a) Premsa. b) Llibres. c) Radio i televisió. d) Cinema. e) Videografia. f) Fonografia. g) Professionals. h) Llengua. 2. Dimensió cultural i lingüística. 2.1. Avaluació de la capacitat de producció i d'intercanvi cultural. 2.2. Perspectives de la normalització del català als mitjans. Capítol 5. Avaluació des de cada regió. 1. Observacions generals. 2. Els quatre grups de consulta. 3. Les demandes dels grups consultats. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. e) Catalunya Nord. Capítol 6. Les polítiques de comunicació a promoure. 1. Marc general. 1.1. La irrupció dels mass media. 1.2. Identitats i camps de força a Europa. 1.3. L'articulació d'espais de comunicació. 1.4. Els components actuals d'un espai de comunicació. 2. Els objectius globals. 2.1. El marc "interior". 2.2. El marc "exterior". 3. Els objectius particulars. 3.1. Per al conjunt de l'àrea. 3.2. Per al marc europeu. 3.3. Per comunitats o regions. a) Catalunya. b) País Valencià. c) Illes Balears. d) Franja d'Aragó. e) Andorra. f) Catalunya Nord. g) L'Alguer. Capítol 7. Les estratègies preferents d'actuació. 1. Valoració de les perspectives d'acció. 1.1. Perspectives polítiques. 1.2. Perspectives comunicatives. 2. Estratègies i recomanacions sectorials. 2.1. Ambit institucional. 2.2. Llengua i mitjans de comunicació. 2.3. Ambit socio-econòmic. 2.4. Ambit audio-visual. 2.5. Telecomunicacions i telemàtica. 3. Quadre d'actuacions prioritàries. Bibliografia.

GRAELL, Ferran. Nacionalisme i Humanització, Columna Edicions, Barcelona 1986. Sumari: La dimensió social. El polític i la política. La mediació nacional. Qüestions debatudes.

GUIA, Josep. Des de la Catalunya del sud, Edicions Lluita, Sant Boi de Llobregat, febrer de 1987. Sumari: Introducció. Sobre el nacionalisme. El nacionalisme serà independentista o no serà. Dev anys del PSAN al País Valencià. La condició nacional catalana, des de València. Països Catalans: entre les eleccions i l'alliberament. La lluita per la llibertat d'una nació trossejada. Les autonomies, les eleccions, l'OTAN... i el corredor de fons. Un independentista inflexible. D'estiu, estimada universitat. El llibre bomba de 1986: Diguem-li senzillament Catalunya. El catalanisme clandestí de molts valencians. Arribarem a Pedreguer? Des de la Catalunya del sud. Una catalanitat senzillament viscuda i proclamada. La passió, en tot: Catalunya i matemàtica. Respostes a corre-cuita. En tot -informació, cançons, festes, costums, organitzacions, ordenació del territori...- l'àmbit nacional. El centre i la perifèria a les urnes. Espanyolisme, autonomisme, independentisme. València s'ho val. València, la nostra.

GUIA, Josep. Països Catalans i llibertat, Edicions Lluita, Sant Boi de Llobregat, agost de 1983. Sumari: Presentació. La Constitució de la "Nación Española". La independència nacional des del marxisme. Un país dòcil? Contral el regionalisme. Consciència de nació. La lluita organitzada. 9 d'octubre: les ambigüitats d'una celebració. Descontaminació mental. Lenin i el partit bolzevic. Independència! No ens integrarem a la reforma. 25 d'abril: Ja n'hi ha prou de derrotes! Un camí propi, o res. L'avantguarda revolucionària. Sobre la lluita dels intel·lectuals, professionals i artistes. Els Països Catalans: significació i ús. Entrevista. País Valencià, Països Catalans! L'anticatalanisme al País Valencià. L'oposició a la reforma i la

pàgines que segueixen; Explicació i balanç del C.I.R.P; Anàlisi 1965. Notes sobre el nacionalisme personalista, 1968: Notes sobre el nacionalisme personalista. Definició personal, 1971: Definició personal.

PUJOL, Jordi. La immigració, problema, i esperança de Catalunya, Editorial Nova Terra, Barcelona, desembre del 1976. Sumari: Pròleg. La immigració a Catalunya. Per una doctrina d'integració. Immigració i Urbanisme. Immigració i integració. Comentari al llibre "Els altres catalans". Apèndix: "Els altres catalans", per Francesc Candel.

PUJOL, Jordi. Una política per Catalunya, Editorial Nova Terra, Barcelona, juny del 1976. Sumari: Pròleg. El moment actual. La resposta democràtica. La regionalització a Europa. Barcelona, entitat política. El model social que defenso. Empresa pública i empresa privada. Les comarques i el creixement català. El catalanisme: una voluntat de ser, una voluntat de crear. Un programa polític per Catalunya. Entrevista-epíleg, per Manuel Ibáñez Escofet.

PUJOL, Jordi. Des dels turons a l'altra banda del riu (escrits de presó), Editorial Pòrtic, Barcelona 1978. Sumari: A tall de pròleg. Des dels turons a l'altra banda del riu. De la derrota, de l'esperança, de la voluntat de ser. Carta al senyor X. El clot. Sempre hi ha una represa.

RAYA, Francesc. La qüestió nacional a la Península Ibèrica, Edicions de la Magrana, Barcelona, setembre de 1988. Sumari: Presentació. Factors de l'esdevenidor històric: La Corona

d'Aragó; Castella; Galícia i Portugal; navarra, les províncies basques. El conflicte nacional: Les interpretacions del fet Nacional; Espanya; Catalunya i Espanya; La immigració a Catalunya; Problemàtica interna. Projectes de futur: La llengua; La Federació Ibèrica; Qüestió territorial; Qüestió cultural.

RESGUART i GILI, Josep M. Home lliure. Terra Lliure, Barcelona, 1983. Sumari: Pròleg. Introducció. Independentisme: Claudicació i estratègica; Botiflerisme i xovinisme autonòmic; L'onze de setembre ha perdut l'abrandament que l'originà; Provocació governativa; La Consciència de classe s'oblida en mans de l'alienació; Lletre inconcreta a un amic; Autonomia andalusa i Catalunya; Artistes i ciutadans; Procés polític a l'independentisme via Madrid-París; Judici polític a Martínez Vendrell i Montserrat Sangrà; L'independentisme català, a la cruïlla; "La fase que ens fan viure no és pas la nostra"; Amb escepticisme i tristesa; La mobilització del poble de Catalunya, venuda a preu de saldo; Llautó per a un alternativa; Rebel·lia o submissió voluntària; Catalunya: una caricatura de nació; A Karol Wojtyła: Catalunya no és Polònia; Euskadi, agost 1982, Solidaritat integrista o reaccionària; Per una intervenció militar a Euskadi?; A Euskadi la independència és combat; Solidaritat amb el poble basc; Independentisme-anarquisme. "L'esquerra liberal": Barrera: "Dir visca Catalunya independent, no és delictes"; Vicens: La dimissió de Barrera suposaria la victòria de Martín Villa; Albert Alay: ERC donarà suport a Jordi Pujol; L'independentisme es desmarca i recola Barrera; Joc brut contra el president Barrera; UCD-PSOE-PSUC, cop de timó anticatalà?; Barrera recorda a Lluís Companys; Barrera i el virrei; Barrera dimitirà, però tornarà; Barrera, veu dels

sentiment nacionalista; Esquerra Republicana, partit liberal de Catalunya. L'narcosindicalisme ideatiu i conseqüent: Joan García Oliver, capdaventer anarquista: única entrevista; Simó Piera: capdaventer trentista; Obrer revolucionari i comandant de milícies; Antonio Ortiz, comandant de la 25 Divisió; Marcel·lí Massana: resident armat anti-feixista; Marcel·lí Massana: "Aquesta terra és meua" en l'hora del traspàs; Mort d'un revolucionari; Revolucionaris exiliats segresten el "Santa Maria"; Agonia del sindicalisme revolucionari; Durruti: una actitud vital enfront el caos; Durruti o la coherència personal. Violència d'Estat: de l'existencialisme a la robotització; Un cop d'ull envers el món dels folls i dels psiquiatres; l'ecologisme té raó: la radiactivitat mata; Reflexions antiterroristes; Terrorisme o violència política; Intoxicació versus informació i delinqüència; Delinqüència i utopia social; Otra vez; Scala o l'estretègia de la tensió; El poder de Déu a la terra; La caritat ofega els drets humans; A la nostra terra i amb la nostra gent; La llei de fugues; El xàfec ens agafarà sense paraigua. L'ingegnerisme democràtic europeu. Epíleg.

RIBO, Rafael. Catalunya, nació d'esquerra, Edicions la Magrana i Edicions 62, Barcelona, abril de 1988. Sumari: Preàmbul: una reflexió final. I Constitució i Autonomia: Sobre el nacionalisme constitucional. Debat sobre la LOAPA. La política autonòmica del Govern del PSOE. II Catalunya i Autonomia: Davant la desnacionalització de Catalunya. Catalanisme i esquerres: construir l'hegemonia. Debat general sobre l'Estatut d'Autonomia. Debat sobre política general. III. Catalunya i Europa: De la proposta federal a la concreta. Seran europeus els catalans? Les competències europees dels organismes subestats

o "regions". IV. Reflexions a l'entorn de dos cinquantenaris. Sobre el cinquantenari del Parlament de Catalunya. Sobre el cinquantè aniversari del PSUC.

RIBO, Rafael. Sobre el fet Nacional. Catalunya, Països Catalans, Estat Espanyol, l'Avenç, Barcelona, abril de 1977. Sumari: Pròleg. Preàmbul. I. L'Estat espanyol: 1. Entorn de la plurinacionalitat de l'Estat espanyol. II. El Principat de Catalunya: 2. L'Onze de Setembre: les llibertats nacionals. 3. Autonomia, canvi polític i acords unitaris: la lliçó de la II República. 4. L'alternativa catalana: l'Estatut del 1932 com a punt de partida. 5. Perspectives de la represa catalana. III. Els Països Catalans: 6. Conceptes polítics i realitat nacional. 7. L'àrea nacional catalana. 8. Un programa polític per als Països Catalans. IV. Nació i Ciència: 9. Aproximació metodològica al fet nacional. 10. Sociocentrisme i sociocentralisme.

RIGOL i ROIG, Joan. Crisi i país. Reflexions a l'interior del meu poble, La Llar del Llibre, Barcelona, desembre de 1982. Sumari: Pròleg, de Jordi Pujol. Introducció. I. Individualisme: Els temps estan canviant; La societat del "salvi's qui pugui"?; La solidaritat entre l'antifranquisme i el consumisme; El desencís polític de la crisi econòmica; L'individualisme, signe de la crisi de la societat. II. Bipolarització: Canvia la consciència de classe?; Entre la lluita obrera i la defensa de la democràcia; L'atur s'interfereix a l'estratègia sindical; Un espai pels sindicats, com a Europa, si us plau; La inflació política i l'Estat Providència; L'economicisme i la desculturització empresarial: Dues cultures, perfil definitiu de

Catalunya? III. Nou corporativisme: L'Estat ho soluciona tot; Tot s'ha de pagar; A les palpentes, des de la crisi del petroli; L'ètica corporativa. IV. Regeneracionisme i vertebració: La societat es regenera creient en les seves pròpies forces; L'arrel de l'humanisme; Les bases regeneracionistes a Catalunya; El revulsiu vertebrador del catalanisme polític. V. Pacte: Actualitzem el nostre lligam amb la societat; La profunditat d'un pacte contra l'atur; Ens hem quedat a mig camí; Catalunya, cultura i pacte. VI. Sobirania: El nacionalisme i la dinàmica social; Els nous motius de sentir-se català; Catalanisme polític.

RIGOL, Joan. Poble i consciència nacional, Edicions 62, Barcelona, gener de 1986. Sumari: Pròleg de Josep Benet. Introducció. I. El nacionalisme avui: 1. Un nou context. 2. Les reaccions de defensa. 3. El nacionalisme: marc o contingut. II. Poble i Estat: 1. Un concepte de convivència. 2. Poble i individualitat. 3. Els límits de l'Estat. 4. Les conseqüències del monopoli estatal. 5. Una reforma pendent. III. Un mínim d'unitat: 1. La lluita política. 2. La formulació d'uns mínims. 3. El catalanisme som els catalans. 4. La nostra força en l'encaix amb l'Estat. IV. Solidaritat, Estat o poble: 1. L'Estat del benestar, avui. 2. El fonament moral del benestar col·lectiu.

ROCA i JUNYENT, Miquel. Per què no? Editorial Pòrtic, Barcelona 1982. Sumari: Pròleg. Introducció. I Les constants històriques del catalanisme polític. II. Transformar Espanya en un Estat modern. III Model d'Estat // Model de societat. IV. La reforma administrativa i estructural de l'Estat. V. Un model econòmic de

llibertat. VI. Aprofundir en les llibertats. VII. Un nou concepte de la qualitat de vida. VIII. Inserció decidida en el món europeu i occidental. IX. Conclusió.

ROMEU. Xavier. Ascendent Catalunya, Edicions Lluita, Barcelona, agost de 1987. Sumari: Breu biografia de Xavier Romeu. Bibliografia. Introducció. La lluita nacional als Països Catalans. Lerrouxisme i neolerrouxisme. Tenir 200 Lènings. El meu vot: socialisme, independència? (I). El meu vot: socialisme, independència! (II). El meu vot: socialisme, independència (III). Oficialitat-cooficialitat: una polèmica actual. Les agressions als Països Catalans. Eleccions a Catalunya: no hi ha esquerra abertzale. Nacionalisme i organització popular. L'onze de setembre. Samir Amin i la lluita d'alliberament nacional. Euskadi entre el reformisme i la lluita per la independència. El govern espanyol contra el PEN català. Contra els dies d'Euskadi. Irlanda, un poble en lluita pel socialisme. Bobby Sands, una lluita fins a la mort. Cronologia sumària comparativa (Irlanda Països Catalans). Eleccions, detencions i inundacions. Les primeres actuacions del nou govern. Visca el socialisme!. "El Cambio" ataca de nou. Epíleg: Xavier Romeu: les dues cares de la lluita. En la mort de Xavier Romeu. A Xavier. In memoriam.

SOBREQUES i CALLICO, Jaume. Autonomia i Democràcia a Catalunya, Columna Edicions, Barcelona, maig de 1986. Sumari: Pròleg. I. Després del 20 de novembre de 1975. II. Després de les primeres eleccions democràtiques del 15 de juny de 1977. III. De les eleccions generals de març de 1979 a l'arrencada de l'autonomia catalana. IV. Les eleccions al Parlament de Catalunya i la construcció de l'autonomia.

SOLE TURA, Jordi. Autonomies, Federalisme i Autodeterminació, Editorial Laia, Barcelona, maig de 1987.

TERRICABRAS, Josep Maria. Consciència Nacional.

TRIAS FARGAS, Ramon. Nacionalisme i Llibertat!, Edicions Destino, Barcelona, juny de 1979. Sumari: La qüestió catalana. 40 cèntims per peseta. Canvi d'òptica. Cal imaginar fórmules. El finançament de les llibertats catalanes. Catalunya no vol rompre ni separar res. Introducció telegràfica a la política de Catalunya (I). Introducció telegràfica a la política de Catalunya (i II). Llibertat; Catalunya serà el poble o no serà. Amb serena determinació; Els éssers inermes. Els liberals. Punts de clarificació; Nascuts d'aquí i vinguts d'allà. El problema català. Defensa del català obligatori. Feu el favor! No som separatistes! Opinions personals; L'estil de la campanya electoral del centre esquerra català. L'11 de setembre a Catalunya. Salvem el català. El 5è. congrés de "Convergència Democràtica de Catalunya" El català hauria de ser l'idioma oficial i exclusiu per a adreçar-se a la Generalitat. Sang freda, sempre? La igualtat en les coses de l'ànima. Un text que podem votar tots. El debat sobre la llengua, "un autèntic pas endavant". Nacionalisme i llenguatge.

TUBELLA, Imma; VINYAMATA, Eduard. Diccionari del nacionalisme, Edicions de la Magrana, Barcelona, juny de 1978.

TUBELLA, Imma. Televisió i identitat cultural. El repte de la televisió pública a Europa, Centre d'Investigació de la Comunicació de la Generalitat de Catalunya, Barcelona 1992. Sumari: Introducció. Comunicació, la tercera revolució. 1a. Part: el nou paisatge audio-visual: 1. Televisió, cultura i identitat. 2. El consum i l'oferta televisiva. 3. La influència de la televisió. 4. La importància de la televisió a Europa. 2a Part: les programacions de les televisions a Europa: Anàlisi comparada: 1. La televisió de la demanda. 2. Els dictats de l'audiència. 3. Anàlisi comparada de programacions: 3.1. L'oferta de programes. 3.2. La competència entre cadenes. 3.3. Anàlisi comparada de graelles: RFA, Itàlia, Bèlgica i Estat Espanyol: 3.3.1. L'antiga República Federal d'Alemanya. 3.3.2. Itàlia. 3.3.3. Bèlgica. 3.3.4. Estat Espanyol. 4. El zapping: el repte entre el telespectador i el programador. 5. Tendències generals i evolució de les televisions a Europa. 3a Part: el nostre repte: 1. Televisió i identitat. 2. Per un model propi de televisió. Bibliografia.

VARGAS-GOLARONS, Ricard de; MONTESINO, Joan A.; CANELA, Josep M.; CASARES, Joan; PALOMAS, Joan; CABRA, Enric. Anarquisme i alliberament nacional, El Llamp, Barcelona 1987. Sumari: Introducció. 1. La crisi del moviment llibertari. Contra la doctrina. 2. Estat/Nació. 3. Països Catalans. 4. Incidència de l'Estat damunt la nació. Espanya i França. 5. Alliberament nacional. 6. Migracions i Països Catalans. 7. Situació actual: l'"Estado de las Autonomías". 8. Els clàssics anarquistes i els moviments d'alliberament nacional. 9. Moviment llibertari i qüestió nacional als Països Catalans (1874-1939). 10. Anarquisme i moviments d'alliberament nacional d'arreu del món. Annexs: 1.

Entrevista al Col·lectiu Icària. 2. Aportació a la revista La Lluita A. 3. Manifest per l'Onze de setembre de 1981. 4. Els llibertaris a la lluita per l'alliberament nacional dels Països Catalans. 5. Manifest per a una CNT dels Països Catalans. 6. La Confederació Nacional del Treball dels Catalans. 7. Autonomia, nacionalisme i CNT. 8. Declaració política final de la I Trobada Internacional. Documents: La Montse també és negra (23 d'abril, 1983). Mort als Estats, visquin les terres (Onze de setembre, 1983) De l'Ateneu Llibertari del Poblet (Onze de setembre, 1981) Per la independència total i l'anarquia sense límits (Onze de setembre, 1982). Contra el nacionalisme burgès, l'alternativa llibertària (23 d'abril, 1983). Per l'anarquia i la independència (Onze de setembre, 1983). La Ceba (núm. 1). Contra la botifleria.

VAZQUEZ MONTALBAN, Manuel. Rafael Ribó: l'optimisme de la raó, Editorial Planeta, Barcelona, gener de 1988. Sumari: Introducció. 1. El PSUC és més que un partit. 2. Comunisme i llibertat. 3. Qui vol canviar la història? 4. Els comunistes i els altres. 5. Som una nació. 6. Un projecte nacional d'esquerra. Antologia aproximada: Lenin i la revolució de la majoria; Estat burgès i revolució; Consolidar la democràcia; La democràcia interna; Unitat del partit; Partit i organitzacions de masses; Partit de nova mena; Partit de lluita, partit de govern; La dictadura del proletariat; La unitat de l'esquerra; No al corporativisme; Política d'aparells; El cas Nin; La joventut marginada; Política i cultura.

VENTURA, Jordi. Les cultures minoritàries europees, Editorial Selecta-Catalonia, Barcelona 1991. Sumari: Introducció. Pròleg. Guaques reflexions disperses sobre l'ésser de les nacions. Occitània. Bretanya. Gales. Escòcia. Irlanda.

VILANOVA, Santiago. L'econacionalisme. Una alternativa catalana dins una Europa ecològica, Editorial Blume, Barcelona 1981. Sumari: Catalans: alçem el crit! Introducció: el perill de perdre la identitat. Els Països Catalans dins d'una Europa Atòmica: 1. Dependència energètica i colonització. 2. El risc de la CEE. 3. Els Estats-Atòmics, un obstacle. 4. La militarització de la societat civil. 5. Una nació robotitzada, un poble sense llengua? Una proposta d'alternativa radical: 1. L'econacionalisme. 2. Una educació per al canvi. 3. Una democràcia convivencial. 4. Per una Europa desnuclearitzada. 5. Simposi de Kassel: proposta catalana per a un programa econòmic econacional. Què fer?: 1. Ecotàctiques. 2. Bases per a un model energètic de trànsit. 3. Com transformar la vida local. 4. Guia del militant. Annexs: I. La proposta de Daimiel. II. Proposta de l'Ajuntament d'Asó. III. Conclusions de l'informe CAMON-I. IV. Manifest contra una agència europea d'armaments. V. Crida de Ginebra contra el supergenerador de Creys-Malville. VI. Aliança per a la unió de les Minories. VII. El monopoli radical de l'urbanisme. VIII. Manifest antinuclear de Rià. Taules. Bibliografia per una Europa Ecològica.

Els nacionalismes i el territori

Joan Nogué

Ed. El llamp

Ses. Jornades nacionalisme català a la fi del segle XX

Ed. Revista de Catalunya, diversos autors, 1992

Papers de política cultural

J. Font

Edicions 62

Algú sap on anem?

Salvador Cardús

Editorial Revista de Catalunya

Camaleons i numantins

M. Porta Perales

Barcanova

Nacionalisme històric

J. Romaguera

Ed. Sirius

Sobirania sociolingüística catalana

Jordi Solé

La Llar del llibre

Nación y nacionalismos y cooperación europea en la última década del siglo.

Fundación Encuentro (Madrid) Coloquio Internacional celebrado en marzo 1992. Diversos autores, J. Pujol entre ellos.

Discurso del President Pujol

Generalitat de Catalunya

revistes:

- Debat Nacionalista
- La Nació
- Els Marges
- L'aveng
- Aitrament
- Convergència 16
- Lluita
- Quaderns d'Alliberament
- Afers
- Recerques

COMAMALA, Romà, El pi de les tres branques. Què sé dels Països Catalans, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1977.

CUCO, Alfonso, El valencianisme politic, 1874-1936, València, Lavinia, 1972

MARQUES, Josep-Vicent, País perplex. Notes sobre la ideologia valenciana, València, Eliseu Climent, 1979.

MIRA, Joan F., Un estudi d'antropologia social al País Valencià, Barcelona, Edicions 62, 1974.

NINYOLES, Rafael Ll., Conflictu lingüístic valencià, València, Eliseu Climent, 1977.

VENTURA, Vicent et al., El País Valencià I, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1978.

Converses a Catalunya

BRU DE SALA, Xavier

Paraules del President de la Generalitat

Departament de la Presidència

Generalitat de Catalunya

21 volums

La personalitat diferenciada de Catalunya

Història i present en temes d'actualitat

Jordi Pujol 1991

Generalitat de Catalunya

Quatre conferències. Analitzar el passat per renovar el projecte

Jordi Pujol

Edicions 62, 1990

Societat civil i estat del benestar

Angel Castiñeira

Ed. Pòrtic, 1990

Convergència és així

FAULI, Josep

Ed. 62, 1991

El futur de la llengua catalana

Moest Prats i altres

Ed. Empúries, 1990.

L'autodeterminació avui i demà

Fòrum universitari pel Dret a l'autodeterminació, 1990

Catalunya descoberta

Josep Guia

Ed. Lluita, 1990

Convenció per a una majoria nacional i de progrés

Ed. Comissió organitzadora, Barcelona 1988

En camí (revista)

Independència (revista)

la Veu (revista)

Comunicació i reconstrucció nacional

Josep Gifreu

Ed. Pòrtic, 1988

Diccionari polític

Gustau Navarro i Pere Ribera

Ed. Lluita 1990

Informe sobre les perspectives...

J. M. Figueres

Ed. Llamp, 1990

Insubmissió lingüística

Francesc Ferrer i Gironès

Ed. 62, 1990

La Pesta Lliva

Vicent Belló

Ed. 3 i 4, 1989

Europa demà

R. Obiols i altres

Ed. 62, 1989

El nacionalisme de la Nostra Terra

Gregori Mir

Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1988

Pel ressorgiment polític de Mallorca

Guillem Forteza

Ed. Moll, 1978

Escuts, cinquanta anys d'acció

Gregori López Raimado

Generalitat de Catalunya, Centre d'Història Contemporània de Catalunya, 1988

Convergència Democràtica de Catalunya

Joan Maset

Ed. Centro de Investigaciones Sociológicas, 1987

El pensament polític de Jordi Pujol

Ed. Planeta

El mirall (revista)

Lluc (Revista)

Del catalanisme possibilista al nacionalisme radical

Miquel Angel Estradé

Ed. Virgili i Pagès, Lleida 1989

Els Països Catalans i Espanya: Sí o no

Pep Subirós

Ed. Tres i Quatre, 1989

País i Estat: la qüestió valenciana

Alfons Cusó

Ed. Tres i Quatre, 1989

Document 88

Agusti Colomer i altres

Ed. Tres i Quatre, 1989

El nacionalisme català a la fi del segle XX

Diversos

Enmo Editorial, 1987

Nació i autodeterminació

Miquel Porta Perles

Ed. La Noguera, 1987

L'estatut de Catalunya, pacte d'estat

Jordi Pujol

Generalitat de Catalunya, 1987

El molí de l'ombra

Albert Manent

Ed. 62, 1986

Catalunya estat

Convenció per la Independència Nacional, 1987

Catalunya i policia: situació límit

Miquel Sellarés

Ed. Pòrtic

Catalunya, història d'un maniqueisme

Albert Viladot

Ed. Pòrtic, 1988

La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat

Montserrat Colldeforns

IEA, 1991

Països catalans i altres reflexions

Josep Mè Llompart

Ed. Moll, 1991

L'economia de Catalunya

Francesc Colom

Quaderns d'Estudis i Treballs, 1991

Catalunya i el Modernisme

Leandre Colomer

Enome Editorial, 1991

La força ~~severa~~ i constructiva de Catalunya

Jordi Pujol

Generalitat de Catalunya, 1991

Voluntat de Servir

Josep Duran i Lleida

Timur Mas, 1991

República Catalana

Angel Colom i altres

Llibres de l'Index

Papers de política cultural

Jordi Font

Ed. 62

Retalls

Antonio Malavet i Amigó

Ed. Llamp 1992

Lengua nacional (revista)

Europa de les nacions (revista)

Papers de la Fundació (revista)

la República (revista)

La Roca (Revista)

Iniciativa i Treball (revista)

Quinze (revista)

Fer el Futur

Albert Bastardes

Ed. Empúries

Cultura, llengües, nacions

Joan F. Mira

Ed. de la Noguera, Barcelona, 1990

Els drets lingüístics dels catalanoparlants

Francesc Ferrer i Gironès i Josep Gironès

Ed. 62

Cultura, pensament, nació

Angel Castiella

Ed. Rourich, St. Cugat 1990

Ètica Social i ètic. nacional

Marc - Aureli Vila

Ed. Rourich, 1990

El nacionalisme català a la fi del segle XX. 3res Jornades.

Ed. Revista de Catalunya

L'Estatut entre el desig i la realitat

Felip Solé i altres

Ed. 62, 1989

Ja sóc aquí

Josep Tarradellas

Ed. Planeta, 1990

L'ús del català un futur controvertit

Francesc Vallverdó

Ed. 62

La situació jurídica de la llengua catalana, avui

Josep M. Puig Solellas

IEC, 1989

La llengua catalana en l'actualitat

Mireia Curulla

Departament de Cultura, 1990

Acció del Govern de Catalunya

anys 1987-88-89-90

Generalitat de Catalunya

La força serena i constructiva de Catalunya

Jordi Pujol

Generalitat de Catalunya

La competitivitat repte global

Jordi Pujol

Generalitat de Catalunya

Catalunya, Espanya, Europa

Xavier Bru de Sala

Barcelona 1992

El descrèdit de la política?

Debats de l'Aula Provença

Fundació Bofill 1992

L'independentisme de Salvat-Papasseit

Jordi Bilbeny

Sirius, 1991

L'autodeterminació en el pensament econòmic català

Frederic Ribas

Rafael Dalmau Editor

Catalunya, història d'un maniqueisme

Albert Viladot

Ed. Pòrtic 1988

Antologia de la poesia patriòtica catalana

Josep Balagué Tarrés i Josep Pi i Caparrós

Ed. Curiosa

Microcosmos català

il. Racionero

Ed.

Planeta,

1988

El nacionalisme català

Jordi Vila

Barcelona 1992

L'esquerra i la qüestió nacional

Pep Subirós

Edicions 62, Barcelona 1992

La meua proposta per Catalunya. L'alternativa
democrata-cristiana

Anton Canyelles

Nova Terra 1977

Nacionalisme i humanització

Ferran Graell

Ed. Columna, 1986

Autonomia i Democràcia a Catalunya

Jaume Sobrequés

Editorial Columna

L'Ajuntament de Barcelona en el marc del Front d'Esquerres

Ramón Alquezar

Ed. Columna.

Ambits de la postmodernitat

Angel Castiñeira

Ed. Columna

lluita independentista. La dificil...
socio-economica dels Països Catalans. Els Països Catalans: una
nació, un marc de lluita i d'organització. Bonn, Roma i Ankara,
com a exemples. Balleu, balleu, beneïts! Una resistència
agònica. La democràcia políciaca. L'independentisme i la democràcia
políciaca. Els "buenos valencianos". De cultura i eleccions.
Sobre el reconeixement de les nacions oprimides. Què fer, a
València? Contra l'estat policial. Nacionalisme sa i
nacionalisme psan.

FERNANDEZ CALVET, Jaume. Terra Lliure, 1979-1985, El Llamp,
Barcelona, 1986.

HUGUET, Josep. L'espanyolisme de la 'a' a la 'z', El Llamp,
Barcelona 1989.

HUGUET, Josep. De la reforma a l'estatut, Dilema, Barcelona,
maig de 1989. Sumari: Balanç de déficits. A tall d'introducció.
Context internacional i alliberament nacional. La conjuntura
europea: L'imperialisme a Europa; La qüestió nacional a Europa;
La resposta burgesa a la crisi de l'Estat. Del referèndum de la
Reforma a les eleccions de l'1 de març. La conjuntura a l'estat
espanyol: L'abstenció al referèndum de la Reforma; No anirem a
les eleccions: volem l'Estatut; Reflexions a l'entorn de l'Onze
de Setembre del 1977; La utilitat de dir no; Reflexions a
l'entorn de l'1 de març. L'autonomia i la Generalitat
provisional. La conjuntura catalana: Les autonomies com a
ampliació de l'estat; Les autonomies: per a què?; La Generalitat
bloquejada; Esmena a la totalitat. L'esquerra d'alliberament
nacional, ara: Les expectatives de l'esquerra d'alliberament

nacional; De ...
Reflexions després de l'1 de març; Resistir, construir. Breus notes per a una estratègia comunista d'alliberament nacional. A tall d'epíleg.

LLADO i BADIA, Carles. Catalunya independent! El Llamp, Barcelona 1986. Sumari: El nacionalisme. Països Catalans. La història. La llengua. El bilingüe. Els que vivim a Catalunya. Fora xarnegos! La delinqüència. La diferència. Catalunya dins l'Estat espanyol actual. Madrid. L'Administració i les empreses públiques. Els beneficis de ser colònia espanyola. La solidaritat. Les forces d'ocupació. La maldiença. La iniquitat castellana. Les paràboles hispàniques. Estats grans, estats petits. Nacions sense estat, nacions oprimides. La llibertat i el territorialisme. Catalunya al món i el món a Catalunya. L'autonomia. Gibraltar i Catalunya. El tractat d'Utrecht. La nova Espanya, o sigui Espanya sense Catalunya. "La unidad". Els drets i el rei. El català nou i la U del ressorgiment i la independència. I mentrestant... L'autodeterminació. La independència. El futur.

LORES, Jaume. El 1984 de Catalunya, Edicions 62, Barcelona, novembre de 1985. Sumari: Presentació. Primera part: El plet entre Espanya i Catalunya: A espanyolitzar-se toquen; Les banyes del franquisme i la unitat d'Espanya; Els intel·lectuals hispànics com a legitimadors; L'espanyolisme olímpic; Azaña i la societat civil; L'Espanya pluricultural; La por al separatisme; Felipe González vist des de Catalunya; Déu perdona, en Boyer no; Del socialisme al felipegonzalismo; El socialisme no és sols recaptador. Segona part: La política catalana: Per un

nacionalisme cívic; Barcelonisme i catalanisme; per desgovernar; Raimon Galí i el nacionalisme catòlic; Joaquim Pibernat i la democràcia cristiana; El PSC "ajuntamentitis" i "diputacionitis"; El PSUC a l'hora de la mort de Berlingue; Els Vila-Abadal i aquest país; Pamflet contra l'abad Escarré; El nou conservadorisme català; El Concili de Girona; Modernitat i pitabaralles provincianes. Tercera part: El terrabastall electoral: Una desgraciada "La Clave"; L'endemà del 29 d'abril de 1984; Per un empat electoral sense pròrroga; La victòria i la derrota com a oportunitats; La querella contra Banca Catalana; Després de la querella: antipujolisme i antisocialisme; Els vots prestats de Convergència; Les estratègies postelectorals del PSC; Quan els intel·lectuals perden els estreps; El debat de l'esquerra catalana; El Congrés del PSC no es diverteix. Quarta part: Civisme ideològic i social: El nostre civisme salvatge; Societat del benestar i Estat-providència; el voluntariat: fer allò que ningú no fa; L'iceberg de la joventut; La política bancària a Catalunya; Atur i cultura catalana de la riquesa; El capitalisme, "intrínsecament dolent"; La invasió de reaganisme; Els valors de l'esquerra; El naufragi dels nostres humanismes; Valors de llibertat i valors de justícia. Apèndix. Document davant d'unes eleccions.

LORES, Jaume. Catalunya, política i socialisme, Edicions, 62, Barcelona, març de 1984. Sumari. Pròleg. Les dues Catalunyes, ahir. "Pactisme de cara endins". Els ideals hispànics del PSOE. Socialisme i catalanisme. La socialista revolució burgesa. El "model català". Les tradicions catalanes. Madrid, París o el melic. La imprudència de "Felipe el Prudente" La identitat del socialisme català. No a les "dues Catalunyes", avui. Per un

debat a fons. La Catalunya electoral i la real. Nacionalisme concret i federalisme abstracte. Vèncer, però no convèncer. La "petita" per i la "gran". "Necesitamos Ortegás". No al vot de l'odi.

LORES, Jaume. Reptes de Catalunya (1985), La Llar del Llibre, Barcelona 1987. Sumari: Política. Societat. Cultura. Personatges.

MARSAL, J.F; MERCADE, F.; HERNANDEZ, F.; OLTRA, B. La nació com a problema. Tesis sobre el cas català, Edicions 62, Barcelona, desembre de 1979. Sumari: Pròleg de Josep Fontana. 1. La qüestió nacional en les ciències humanes: Entre l'especulació i l'apologia; Tendències teòriques; El replantejament del nacionalisme a l'Europa actual; Dialèctica de la nació. Algunes tesis problemàtiques sobre Catalunya: Reflexions prèvies: Sobre el que és "problemàtic" en Ciències Socials; Sobre el que és "problemàtic" en el tema del nacionalisme; Consideració metòdica; A) Catalunya i Espanya: El problema de la unitat d'anàlisi; B) Nació i classe social; C) Elements constitutius de la nació; E) Els límits de la nació catalana. Epíleg: continuar la recerca. Bibliografia comentada.

MERCADE, Francesc. Cataluña: intelectuales y cuestión nacional, Edicions 62, Barcelona, gener de 1982. Sumari: Prefacio. Primera parte: La cuestión nacional catalana: Ideología y realidad nacional; La nación y el Estado; Los factores de estabilidad del Estado y la nación; Clases sociales y cuestión nacional; El sentimiento y la conciencia. Segunda parte: Los intelectuales y la cuestión nacional: Intelectuales y

nacionalismo; Los intelectuales y la cultura
globales y relecturas de la historia; Tipología de los ideólogos
del nacionalismo. Epílogo.

MERCADE, Francesc; HERNANDEZ, Francesc; BENJAMIN, Oltra. Once tesis sobre la cuestión nacional en España, Antrophos, Editorial del Hombre, Barcelona, setembre de 1983. Sumari: Prefacio. 1. El discurso nacionalista: vascos, catalanes y valencianos, como ejemplo: Acerca de lo problemático en las Ciencias Sociales; De lo problemático en el tema del nacionalismo; Consideración metódica. 2. La nación, el estado y el problema de la identidad: Tesis a: Solamente España es la nación. En consecuencia, sólo España puede realizarse o desplegarse como nación única y unificada; Tesis b: España no es una nación. La unidad nacional fue una realidad forzada históricament por la monarquía absoluta y ha venido siendo mantenida por los diferentes regímenes políticos de la España contemporánea; Notas comparativas. 3. Nación y clase social: Tesis c: La nación es una entidad sustancial en la historia de la humanidad, hasta el punto que posee su propia dinámica por encima de las diferencias de clase, e incluso por encima del proceso histórico mismo; Tesis d: El nacionalismo es un proceso político que atraviesa distintas etapas de hegemonía de clases sociales que se van relevando en la dirección del movimiento nacional; Tesis e: El hecho nacional es primordialmente un fenómeno de las clases medias y/o populares. La burguesía siempre fue más bien nacional española; Tesis f: El nacionalismo es un fenómeno histórico de naturaleza burguesa; Notas comparativas. 4. Atributos de la nación: Tesis g: La lengua es el factor más profundo de existencia, conservación y desenvolvimiento de la nacionalidad. La lengua es

depositaria del ser nacional; Tesis h: Los pueblos tienen unas bases biológicas claras y diferenciadas que hacen posible -y marcan- su devenir como comunidades nacionales... Tesis i: La nación hunde sus raíces en un pasado lejano, constituyéndose así un "carácter nacional" o "ser nacional" inalterable a lo largo del devenir histórico; Notas comparativas. 5. El territorio reivindicado: Tesis j: Las nacionalidades históricas son unidades geoculturales y lingüísticas más amplias que las entidades autonómicas aceptadas por la Constitución. La máxima aspiración de Euzkadi y Cataluña es la reunificación de los territorios históricament divididos por los Estados español y francés; Tesis k: Las nacionalidades y regiones són ámbitos comunitarios con derecho a su autonomía; Notas comparativas. Epílogo. Bibliografía seleccionada.

MIRA, Joan Francesc, Edicions Tres i Quatre, València, juny de 1985. Sumari: Pròleg. Idols i tribus: Les banderes i el poder; La part pel tot i el tot sense parts; El nom sí que fa la cosa. La sagrada frontera: L'etnicitat; Del territori a la frontera; Ser alguna cosa, però ¿qué?. Si es pot saber qué és una nació: De confusions i distincions; Poble i nació: una acumulació de sentits; ¿Qué ha ha d'aprofitable? Les nacions Unides i les altres: Construir nacions; Les "noves nacions" ¿són nacions?; Nació cultural, nació política, Estat; El principi de la no-dependència. cultura europea i cultures nacionals: Potser no era una cultura, sinó tres; Ser burgès, viure en ciutat; Mil anys pagesos; Cultura culta, nació cultural; Nacionalismes: llengua, cultura i poder: Nacionalismes; Cultura i "comunitat moral"; La llengua, especialment. Breu memòria d'Espanya (epíleg prescindible). España Una. España Grande. Obres citades.

MOLLA, Damià; MIRA, Eduard. De Impura Natione, Edicions Tres i Quatre, València, desembre de 1986. Sumari: El nosaltrisme valencià: fusterianisme i ratpenatisme: La Generació de l'Insoliderisme; El Nosaltrisme Fusterià; Lo Ratpenatisme. Desenrotllament i consolidació del nosaltrisme: Desenrotllament del fusterianisme: a) "Germania Socialista", b) "El PSPV" c) "El PSAN"; El Perill català; Pancatalanisme entre valencians; El secessionisme lingüístic. Impacte de les tesis fusterianes sobre la societat valenciana: El 98 valencià; El fusterianisme i l'èlita política del tardo-franquisme; Algunes raons de l'èxit del fusterianisme; L'escassa penetració social del missatge fusterià. L'èxit de l'anticatalanisme; el "blaverisme"; L'anticatalanisme com a reacció social; La Batalla de València; La postguerra: crisi de la societat civil. De impura natione: Les possibilitats del valencianisme nacional; Característiques de la societat valenciana actual i el seu marc de referència; El fet diferencial; València cruïlla entre dos mons; Nosaltres els belgues i els canadencs; El nacionalisme frontissa; el valencianisme com a poder.

MONNE, Enric; SELGA, Lluïsa. Història de la crida a la solidaritat, en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes, Edicions la Campana, Barcelona, març de 1991. Sumari: Pròleg. Introducció. Què és la crida. Com funciona la crida: Organització; Líders; Partits i entitats; Economia. Plataforma unitària: 16 de març del 81/24 de juny del 83: El "Manifiesto"; Reaccions al "Manifiesto"; La gestació de la crida: Les "crides sota el franquisme, bases teòriques de la Crida, el Ciemen; Les Primeres accions de la Crida: Sant Jordi 1981, Som

una novella, 24 de juny de 1981, Onze de setembre de 1981, Manifestació anti-LOAPA (14 de març de 1982), el mundial de futbol (juny 1982), Onze de setembre de 1982, El primer Tren de les nacions (10, 11 i 12 d'octubre 1982), Ep, en català a tot arreu' (febrer 1983), Sant Jordi 1983, dia per la llengua, Festival de les Nacions (24 de juny 1983); Angel Colom i Jordi Sánchez; El Continuisme assembleari; Ricard Lobo: La deserció crítica; Cronologia d'una desfeta; La recerca d'un llenguatge propi. La consolidació del moviment: Gener'84/Octubre'86: Canvis per superar una crisi; Noves estratègies per a una nova època: Un estil basat en la comunicació, La cura en la comunicació gràfica, l'organització al servei de les accions; A ple rendiment: Comissió internacional, Comissió lingüística, Plataforma ecològica, Comissió econòmica, Plataforma antirepressiva, Comissió per a la desmilitarització, El treball per l'autodeterminació, Entre l'independentisme i Convergència, La marxa del líder. Continuitat i replantejament(1986-1990): Tirar endavant sense Colom; Accions del període: Comissió lingüística, Comissió internacional, Comissió ecològica, De la independència a la monarquia, Els joves i l'afer Mariscal, Volem les nostres festes, Una mostra d'antimilitarisme: el festival anti-OTAN; L'escàndol de les subvencions; L'esprai: una tribuna per a l'esquerra nacional; La crida i els mitjans de comunicació; Reformulació del moviment. Valoració.

OLTRA, Benjamín; MERCADE, Francesc; HERNANDEZ, Francesc. La ideologia nacional catalana, Editorial Anagrama, Barcelona, 1981. Sumari: Prólogo, por J. A. González Casanova. Prefacio. La visión romántica. La concepción tradicionalista. La formulación radical. El proyecto burgués. La relectura del

catolicisme social. Las alternativas (Barcelona).
marxistas y anarquistas. Epílogo. Bibliografía selecta.

PEDROLO, Manuel de. Quan cal, hi som tots! Diàfora, Barcelona 1981.

PELEGRI i PARTEGAS, Joan. Fidelitat a Catalunya, Editorial Millà, Barcelona 1986.

FUSTER, Joan. País Valencià, per què? Quaderns 3 i 4, València, abril de 1982

PETIT, Leonci. Meditació sobre la Catalunya actual, La Llar del Llibre, Barcelona, abril de 1984. Sumari: Pròleg, de Wifred Espina. Introducció. 1. Catalunya, després del 28 d'octubre de 1982: 1. Panorama i plantejaments actuals; Antecedents: l'etapa ucedista; 2. Efectes d'aquesta involució política; 3. La política catalana: Catalunya afeblida i políticament dividida. El procés autònom de Catalunya s'ha qüestionat. Els partits polítics de Catalunya. Els socialistes de Catalunya (PSC/PSOE). Convergència i Unió (CiU). Els comunistes (PSUC i PCC). L'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). La dreta espanyola (AP). Catalunya i la política socialista del "canvi"; 4. Connotacions ideològiques del "canvi" socialista. a) L'Estat, eix vertebrador del "canvi" socialista. L'ètica, el seu moralisme impulsor. b) Estatalisme: l'Estat substitueix la societat civil. c) Concepte de llibertat socialista: facultat de participar, no d'escollir. Monopoli de la llibertat en l'organització. d) El model hispànic. Nou centralisme espanyol, protagonitzat per l'esquerra. e) El concepte d'igualtat i de solidaritat

socialista. 3) Parcialitat religiosa inquietant en part de la cultura del país. g) El "catalanisme progressista", "obert" o "popular". Definicions per un catalanisme diferent. II. Catalunya, desafiada: 1. S'està gestant una nova Catalunya: El fet humano-social de la immigració castellano-parlant. Actituds a tenir. El fenomen lingüístico-cultural que resulta de dues cultures diferents. Actituds a tenir. El veritable problema: la politització de la qüestió cultural-lingüística. Actituds a tenir; 2. Les divisions dels catalanistes; 3. El nou centralisme espanyol; La sentència de la LCAPA i el PSC-PSOE. Catalunya ha de tornar a assenyalar les seves singularitats. 4. Catalunya és una qüestió d'Estat, no de règim polític; 5. Crisi de valors i ruptura històrica. Una pregunta: Catalunya està a l'altura moral i intel·lectual que el temps reclama? III. El model català: 1. El camí cap a la modernització de l'Estat espanyol: a) Superació dels tradicionals antagonismes i receles centre-perifèria. b) Aprofundiment de les llibertats democràtiques. c) Quin model de societat?; 2. La sobirania nacional: a) L'ideal catalanista. 1) nació. 2) nació-Estat. 3) Nacionalisme i Federalisme. b) Anàlisi de l'ideal catalanista. Constatacions. c) Crisi i replantejaments actuals. Teoria i crisi ideològica. La consciència de l'actual crisi; 3. Quin model català?: Catalunya no és una categoria històrica lligada a la lluita de classes. Què és la civilitat catalana? Altera la immigració la identitat nacional? Què significa catalanitat-catalanista, nacionalisme-catalanisme? Clarificació de conceptes. Actuació cara endins i cara enfora. Justificació. IV. Catalunya, cara endins: A) L'ètica del model català. B) El veritable canvi a Catalunya. C) Passa per reforçar i afirmar la societat civil. D) Per una regeneració interior d'aquesta societat. E) Continguts

essencial: 20) procés de regeneració interior. 21) Unai-sevol model català, per ser-ho, ha de sorgir d'una visió "de" Catalunya i "per a" Catalunya. El seu fonament. La identitat cultural: a) Moviment ciutadà. b) Moviment de cultura. 1) Cultura popular. 2) Moviments de joventut. 3) Transformació del món rural. 4) Elevació cultural del món obrer. c) Moviment professional. d) Moviment universitari i intel·lectual. La identitat social: Necessitat de cohesionar la base social catalana. a) Defensa política del poble. Reflexió. b) La crisi econòmica i l'atur. Antecedents. c) Excessiva politització de tot. El discurs regeneracionista que comporta el model de cohesió de la base social de Catalunya. a) En la catalanitat. b) En un nou establiment de la relació laboral. c) Per un espai per als sindicats estrictament professionals. La identitat política: El fonament del seu discurs. Requisits i reflexió. V. Catalunya, cara enfora. VI. El nacionalisme i el seu dinamisme: 1. Conseqüència de la sobirania fonamental. a) El seu dinamisme actual. b) Objectius irrenunciables. Pacte. 2. Què és el catalanisme polític? a) L'ètica del catalanisme polític: unitat en l'essencial. b) Objectius primer: recerca de la unitat perduda. c) Característiques del catalanisme polític. d) La crisi d'identitat del catalanisme polític actual. Causes. 3. La renovació del catalanisme polític. Bibliografia: Publicacions diàries i periòdiques; Cartes de l'autor publicades als diaris i setmanaris.

PI de CABANYES, Oriol. Repensar Catalunya, Edicions 62, Barcelona, abril de 1989. Sumari: Pròleg de Jaume Lorés. Preàmbul "feble": els temps estan canviant. I. Conèixer-se un mateix. II. La voluntat d'ésser, d'esdevenir. III. La versió catalana. IV. Particularisme i transculturació. V. Repensar Catalunya. VI. El descrèdit de la, Raó. VII. Un altre temps. VIII. La pèrdua dels Fonaments. IX. Un pensament de la diferència. X. Una identitat interferida. XI Identitat i diferència. XII. Diferència i distinció. XIII. Identitat i pertinença. XIV. Identitat i comunitat. XV. Comunitat i llengua. XVI. Llengua i valor d'ús. XVII. Repensar la llengua. XVIII. El catalanisme com a humanime. XIX. Repensar el catalanisme. XX. Per un propi pensament de la crisi. Epíleg també en "feble": recapitulació. Bibliografia.

PINYOL i BALASCH, Josep. La sobirania nacional, Josep Pinyol i Balasch, Barcelona, abril de 1982. Sumari: Pròleg de Jordi Carbonell. Els fonaments trontollen. Primera part: una cruïlla històrica: I. La crisi econòmica. II. Destrucció de l'equilibri entre la terra i l'home. III. La immigració. IV. Transformacions en la cultura. Segona part: "El fracàs d'una política": V. Sense poder per a la reconstrucció nacional. VI. Crisi d'energia cívica. Tercera part: la reconstrucció nacional: VII. Reconstruir la voluntat nacional. VIII. Un projecte de reconstrucció nacional. IX. Un poble vertebrat. X. La via política a la sobirania.

PONS I RAFOLS, Josep Maria. Democràcia, autodeterminació, independència, Convenció Nacional, Barcelona, abril de 1988. Sumari: La confusió de mots: Nacionalisme, Catalanisme,